RHETORICÆ LIBRI DVO,

QVORVM

Prior de Tropis & Figuris,
Posterior de Voce & Gestu

PRÆCIPIT:

IN VSVM SCHOLARVM
accuratiùs jam quartò
editi.

17. 8. 23.

OXONIÆ,
Excudebant IOHANNES LICHFIELD
& IACOBVS SHORT. 1618.

Will.
Coll Emman Cant

VIRO VIRTVTIS ET HONORIS NOMINE NOBI-lissimo, THOMAE EGERTONO Equiti, *Domino Custodi magni Sigilli Angliæ*, Carolus Butler *Magdalenensis*.

S. D.

A est bonarũ artium venustas & pulchritudo (illustrissime heros) ut liberalibus ingenijs nihil suavius, nihil amabilius videri possit: *quæ, si oculis cernerentur, mirabiles sui amores excitarent*. Ideóq; ut antiquitus viri docti suos semper habuerunt Mæcenates & patronos; ita nunc etiã non desunt, qui, tanquã Dij Tutelares, eos non solùm ab inveterato tenebrionum livore vindicare; sed etiam dignis honorare præmijs imprimis student. Inter quos, quamvis non pauci reperiantur, qui

de literis & literatis benè sunt meriti; tibi tamen præ cæteris primas & palmam unâ omnes voce facilè concedunt: qui à teneris etiam unguiculis, præsertim ex quo ad hoc tam excelsum honoris culmen tua te merita evexerunt, omnes curas & cogitationes tuas ad rei literariæ pariter & religionis propagationem eò usq; intenderis; ut non tam amplissimo illo honoris loco honorari, quàm ipsum honorâsse meritò dicaris. Sed non est animus spatiosum laudum tuarum campum ingredi: tum quòd eas licet modestissimas modestia tua non ferat, tum quòd omnibus jam sint satis notæ; utpote qui non mediocres prudentiæ & benignitatis tuæ fructus iugiter percipiant. Pro tâtâ tuâ in omnes, præcipuè Academicos, bonitate, ---*grates persolvere dignas Non opis est nostræ:* ---- nostrâ verò gratitudinem, quam imo fixam pectore habemus, omni tibi officij genere probare cupimus. Communis nostra parens Academia, cùm nihil haberet quo tibi magis gratificari posset; quem illius fidei credidisti optimæ

spei

ſpei filium, eundem tibi literarum, & virtutum ornamentis haud vulgariter excultũ reddidit. Adeò ut non tam nomine & corporis effigie, quàm eximijs animi dotibus patrẽ ita expreſſerit, ut in eo repubeſcere videreris. At hunc, proh dolor, dum ſub invicto noſtro Scipione (qui priùs eum alibi in equeſtrem ordinẽ meritiſſimè cooptaverat) in fatali illo bello Hybernico arma ferret, non ſine gravi & amantiſſimi patris, et inclyti illius herois, cui chariſſimus fuit, & communi omnium, quotquot eum noverunt, mœrore, præmaturâ morte abreptum audio. Quamvis quod ad eum attinet, terram cœlo, homines angelis, ærũnas fœlicitate, deniq; ætatem breviſſimam æternitate commutavit: quod autem ad nos, ſupereſt adhuc alter, & diu ſuperſit precor, eâdem ſtirpe prognatus, eodem ingenio & indole præditus, iiſdem doctrinæ & morũ præceptis imbutus, qui illi ſuccedat. Faxit bonorum omnium author & perfector, ut præclara virtutum ſemina quæ in tenero illius pectore pulchrè jã cernimus efflore-

ſcere, ad fraternam indiès, adeó q; paternam excreſcant maturitatem. Iam verò ut generoſis hiſce animis piè ac doctè informandis propenſam in te voluntatem ſuam mater noſtra lubens indicavit, eandem tibi deinceps quacunq; ratione præſtitura; ita & ejus filij, quibus poſſunt indicijs animos ſuos honoris tui ſtudioſiſſimos teſtificari ſummè cupiunt. Provectiores quidem, qui ſuã gravioribus ſtudijs operam impenderunt, opera tibi graviora in perpetuam & tui, & ſui nominis memoriam indiès exhibent. Ego verò inter pueros puerilibus jam diu exercitatus puerilia promo: ſed tamen ita puerilia, ut adultos etiam perlegiſſe haud pœnituerit. Siquidẽ continet hic libellus Rhetorices artem, plenè, ſuccinctè, & perſpicuè explicatam. Quicquid vel veteres, vel recentiores hac de re uſpiam ſcripſerunt, id totum legitimâ methodo conformatum, ac inſignibus poëtarum & oratorum exemplis illuſtratum hic proponitur. Iſtud qualecunq; obſervantiæ meæ μνημόσυνον amplitudinis tuæ patrocinio (honora-

nora.

noratissime Mæcenas) consecro: ut cujus piâ & sincerâ munificentiâ viri veræ sapientiæ præceptis passim sunt informati, ejusdem auspicijs pueri etiam politioris disciplinæ rudimentis erudiantur. Deus te, pro immensâ suâ bonitate, Ecclesiæ, Reipub. Academiæ, & ingenuis ejus alumnis, quàm diutissimè servet incolumem: & pro bonâ semente, quam hic apud nos facis, messem in coelis apud Christum æternam largiatur. *Basingstochiæ.* 5. Idus Martij. 1600.

IN

IN CAROLI BVTLERI RHEtoricam carmen Hendecasyllabum.

ROmanæ fidicen lyræ, fatemur
(Quod nostri proavi priùs fatentur)
Totum, quicquid habet satis decorum
Ars poëtica, olet tuam lucernam.
Illud jure tibi cupit negari,
Nec Charo mihi Carolo id negârim,
Qui te Rhetoricus poëta contra
Audet stare poeticusq; Rhetor,
Se brevem dare nec tenebricosam
Parvis Rhetoricæ suæ poësin.

ALIVD.

Vere novo dulci resonat nemus omne camœnâ,
Innatum est avibus vere pipire novo:
Ne quid in his natura sibi super arroget artem,
Arte doces versus, Carole, vere novo.

Ῥητορικὴ τεχνῶν φύτο δεύτερος ἀρτιεπειῶν,
Δεύτερος ὁ Βυτλὴρ ἔνδειξε Ῥητορικῶν.
Δεύτερος, ἀλλὰ καὶ ὡς πάρος ἄλλων πρῶτα δέχεσθαι,
Δεύτερος, ἀλλὰ καὶ ὡς τὸ τρίτον οὐδὲν ἔχειν.

R. C.

I. M. Lectori

SI in authoris operisve laudem (studiose Lector) multorum hic, pro more, suffragia requiras; instar multorum sit hoc unum literati illius, &, ob exquisitam docendi methodum, de bonis literis optimè meriti, Magistri Iohannis Brinsley: cujus in suo *LVDO LITERARIO, or the Grammar Schoole*, Cap. 16 hæc sunt verba, *In steed of* Talæus *you may vse* Mr Butlers *Rhetorick of Magdalens in Oxford, being a notable abridgment of* Talæus; *making it most plaine, and far more easie to be learned of Scholars: & also supplying very many things wanting in* Talæus. *Both it and the Commentarie together are almost as small as* Talæus *alone; and not of much greater price, though the worth be double: yea the vse and benefit will be found to be farre aboue all that euer haue beene written of the same.* Et rursus cap. 14. *For the figures belonging to Poetrie, and for rules of the quantitie of syllables, short and very plaine, see* Butlers *Rhetoricke, Chap.* 14. de Metro.

PRÆ.

PRÆFATIO.

INTER Philosophos, quos eximia sapientia posteris commendata per universum terrarum orbem celebravit, quotum jure teneat locum Petrus Ramus, eorum sit judicium, qui cùm eruditione, tum æquitate præstantes, optimè dijudicare & possunt, & volunt: meâ sanè sententiâ, si vel in præceptis veritatem, vel in methodo brevitatem, vel in exemplis perspicuitatem, vel in omnibus usum & utilitatem respicias; in celeberrimo illo, & honoratissimo choro nemini secundus assidebit: immò (ut liberè quod sentiam eloquar)

--tantùm alios inter caput extulit omnes,
Quãtùm lenta solẽt inter viburna cupressi.

Hujus ego nomine, hoc tibi (ingenue lector) opusculum offero: quod si quid fructus ac emolumenti afferat, id omne illi acceptum referes. Quippe qui ipsius materiam, latas perlustrans probatissimorum authorum sylvas, studiosè exquisivit; exquisitam impigrâ succidit manu; succisam ad amussim dolavit, levigavit, conformavit. Quam sic præparatam ipse

se structuris occupatus grandioribus, Audo-
aro Talæo artifici certè non imperito, in
rfectum opus compingendam commenda-
it: qui quidem commisso sibi munere, non
vità (quod aiunt) Minervâ, perfunctus
st. Quando tamen, quod in re tam difficili
acile est, nonnulla peccentur; quædam sint
mmissa propè inutilia, quædam etiam omissa
lanè necessaria; operæ-pretium me facturum
ensi, si supplerem quæ desunt, amputarem
æ supersunt, & paucula etiam indigesta
is restituerem locis: ut pulchrum hoc præ-
antis nostri architecti ædificium, omnibus
uis numeris absolutum & completum, com-
odè tuis usibus inserviret. Istud quidem,
udiosæ consulens juventuti, manibus pedi-
usque obnixè conatus sum: quod si voti compos
ffectum dederim, habeo quod expetivi præ-
mium: sin optatum hunc finem sedula mea in-
ustria minùs videatur assequuta, veniam
voluntas promeretur. Sed nigrum, precor,
arumper abstine calculum: aspice, inspice,
erspice primò: censuram deinde sperabo æ-
quiorem. Et quam tandem? inquis: utcunque

tua in hoc opere opella vituperio careat; n
tamen ejusmodi est, ut laudem aliquam mer
tur. *Nam* difficilia quæ pulchra: *atqui f*
cile est inventis addere. *Esto: neq; enim gr*
vabor ista mihi (ut cui non meam encomiu
sed tuum cõmodum hanc suaserit provinci
Et dici potuisse, & non potuisse refelli.
Quamvis de nimiâ facilitate, ubi ipse in re
mili periculum feceris, minùs forsan consta
ter asseverabis.

In arte Poetica. *Brevitati ubiq; Poëtæ secutus consili*
Quicquid præcipies esto brevis,--. *sa*
moperè studui: neq; majori mihi fuit cu
Rhetoricam nostram Rameam re catei
auctiorem; quàm præceptionum & exe
plorum compendio tibi quàm brevissime
exhibere; ----- ut citò dicta
Percipiant animi dociles teneantq; fidel
Obscuritatẽ verò individuam ferè brevita
Ibidem. *comitem (juxta illud* ---Brevis esse labo
Obscurus fio. ---) *hic prorsus sejungere ea*
dedi operã, ut notarũ adminiculo aperta s
& expedita omnia ausim polliceri. Quam
b

RHETORICÆ LIBER PRIMVS DE ELOCVTIONE.

Caput Primum.

RHETORICA est ars benè dicendi: Cujus virtus prudenter adhibita mirabiles effectus habet. Ideoq; Plato Sophistis Græciæ & Rhetoribus iratus, hanc ipsam artem ὀψοποιϊκὴν, κομμωτικὴν, κολακικὴν, γοητικὴν quandam obsonandi, fucandi, adulandi, incantandi peritiam appellat. Et quidem nullum est vel condimenti, vel fuci, vel adulationis, vel incantationis genus, quo rudes & imperiti auditores faciliùs, quàm Rhetoricis ornamentis ad idoneam sententiam accommodatis, capiantur.

Partes Rhetoricæ duæ sunt, elocutio & pronunciatio. Elocutio est exornatio orationis: *Elocutio.* Eaq; per se plurimùm potest: vt in Curione; qui, tametsi cæteris eloquentiæ laudibus maximè nudus esset, tamen elocutionis splendore, & copiâ, & bonitate quâdam expeditâ, & profluente celeritate, orator proximus optimis numeratus est.

Elocutio est tropus aut figura. Tropus est elocutio, quâ 1 vox à nativâ significatione in *Τρόπος modus seu mutatio.*

aliam

aliam immutatur.

Et certè tropum necessitas genuit, jucunditas autem postea celebravit. Nam vt vestis frigoris depellendi causâ reperta est primò, post adhiberi cœpta est ad ornatum etiam corporis & dignitatem; sic verbi modificatio instituta est inopiæ causâ, frequentata delectationis.

Communes ejus 2 affectiones sunt quatuor. Nam si tropus durior sit & inæqualior, 3 CATACHRESIS dicitur: si elatior & audacior, 4 HYPERBOLE: si in vnâ voce multiplex, 5 METALEPSIS: si in pluribus continuatus, 6 ALLEGORIA.

…ατάχρησις …busio. …ερβολὴ …uperlatio. …ετάληψις …ransumptio. …λληγορία …nversio.

Hyperbole est Auxesis, aut Miosis. Auxesis est, cùm augendi aliquid, & amplificandi gratiâ verbum gravius proprii loco substituimus: vt cùm *liberalem magnificum, severum sævum, improbum sacrilegum* dicimus. Miosis seu Tapinosis est, cùm minuendi & extenuandi causâ leviori vtimur vocabulo quàm res postulat: vt cùm *adulatorem blandum* & *affabilem, prodigum* aut *audacem liberalem* aut *fortem* nuncupamus. sic scorta amicas dicunt.

Αὔξησις …mplificatio Μείωσις vel Ταπείνωσις Diminutio.

Quæ defectum 7 auget Hyperbole, Miosis est: vt cùm *homunculum Pigmeum, stupidum stipitem, qui non respondet mutum* appellamus. Allegoriæ autem præcipua laus est: quæ una aures nostras mirificè capit. Vt enim troporum singulorum ornatus magnus est, ita continuatorum & conjunctorum multò maximus.

8 In Allegoriâ tenendùm est illud, vt quo ex genere rerum cœperis, eodem desinas: secùs inconsequentia fœdissima fuerit.

Ad

Ad Cap. 1.

Vox. tàm complexa, quàm incomplexa. Singulæ & solæ dictiones crebriùs quidem tropos admittunt; nonnunquam verò & conjunctæ: ut in Metonymiâ *suburbanum tuum gymnasium, florentis ætatis*: in Ironiâ *nec dico, non utor*: in Metaphorâ *sementem feceris, gratias agere*: in Synecdoche *glacialem Oceanum, totum tribunal*. Hujusmodi voces complexæ in parœmiis frequentiores sunt: vt *laterem lavare* .i. frustra laborare: quemadmodum facit, qui laterem lavat. *Contra stimulum calcas*. i. repugnando tibi ipsi, non adversario noces: vt facit qui contra stimulum calcat. *Lupum auribus teneo*. i. dubius sum vtrum incœptum peragam, an eo desistam: veluti qui lupum auribus tenet. *Lupi illum videre priores*. i. obmutuit: sicut quem lupi prius intuentur. *Delphicus gladius*. i. res diversis vsibus idonea: qualis fuit gladius Delphicus: qui ad eum modum erat fabrefactus, vt eodem simul & sacras mactarent victimas, & nocentes afficerent supplicio. *Ex tripode dictum*. i. verum: quale putabatur, quicquid ex tripode dictum fuit. &c. Quæ singula exempla singulos tropos habent: non autem in singulis, ut vides, vocibus, sed conjunctis. Quanquam Talæus alibi, dum quod verum est ἀεὶ δεῖ τὸ πολὺ, ἁπλῶς enunciat, secus sentire videatur.

2 *Affectiones*. Generalis tropi affectio est
- vnius
  - inæqualis, Catachresis.
  - audacioris, Hyperbole.
- plurium
  - in vno verbo, Metalepsis.
  - in verbis pluribus, Allegoria.

3 *Catachr*. Catachresis est durior & injucundior verbi immutatio, cùm scilicet nomen aliquod pro alio ponitur, in

in cujus locum non deductum esse, sed irruisse; non præcariò, sed vi venisse videatur. 4 *Hyperb.* Hyperbole est ementiens superjectio, sive audacior tropi superlatio: quæ quamvis sit ultra fidem, non tamen esse debet ultra modum: monere satis est mentiri Hyperbolen, nec ita vt mẽdacio fallere velit. Hæc Quintilianus lib. 8. cap. 6.
5. *Metalep.* Metalepsis est tropi in vno verbo multiplicatio, quando nempe ex improprio significatur primò improprium, tum ex improprio illo forte aliud improprium, atque ita deinceps donec ad proprium veniatur, intercedente (vt ait Fabius) medio gradu transitum præbente: aut (ut Valerius interpretatur) cùm gradatim itur ad id quod significatur. 6 *Alleg.* Allegoria est tropi continuatio: vbi nimirum ejusdem generis tropi plures conjunguntur. 7 *Auget.* Nam defectum augere est extenuare. Vide numerum 14. in notis ad caput nonum. 8 *In Allego.* Sic inquit lib. 8. cap. 6. Quintilianus.

Caput secundum.

1 [Ὀν]ομασία [Tr]ansnominatio.

TRopi 1 genera sunt Metonymia & Ironia, Metaphora & Synecdoche.

I [M]etonymia [ca]usæ.

METONYMIA est tropus 2 causæ ad effectum, subjecti ad adjunctum; vel 3 contra. Metonymia causæ est efficientis, aut materiæ.

[E]fficientis.

EFFICIENTIS, vt cùm inventor & author pro ipsis effectis rebus vsurpantur. Pro Marc. *Quos amisimus cives, eos 4 Martis vis perculit, non ira victoria*, Georg. 1.

Aut dulcis musti 5 Vulcano decoquit humorem.
Sic 6 Oceanus & Tethys, Nereus & Doris, Neptunus

tunus & *Amphitrite*: *Pontus* etiam Metalepticos pro *mari*: 7 *Liber* & *Ceres* pro vino & pane in prosa Catachresin habent. Lucani libro 4. Catachresis est vsitatior. Catachre

8 *Vrebant montana nives, camposq́ iacentes*
Non duratura conspecto sole pruina.

Metalepsis est pro Amer. *Accusant ij qui in* Metalepsi
9 *Fortunas huius invaserunt.* & Æn. 4. *(lorem.*
Quin morere, vt merita es, 10 ferroq́ auerte do.
Allegoria Eun. Ter. *Sine 11 Cerere & 12 Libero friget 13 Venus.* Allegoria.

Est præterea hic valdè usitatum, imò (quia verbum deest) necessarium, scriptores pro scriptis operibus appellare. Mart. lib. 14.

Pellibus exiguis arctatur 14 Livius ingens:
Quem mea non totum bibliotheca capit.

METONYMIA MATERIÆ est, cùm nomen materiæ pro effecto ponitur. *Materiæ.*

Verr. 6. *cùm essent triclinia strata, 15 argentumq́ expositũ in ædibus.* Metalepsis est Met. 1. Metalepsis.
---*& structis cantat 16 avenis.*
Item Æneid. 8. *Labitur vncta vadis 17 abies*---
18 *Abies* tamen pro *tabellis* in prosa Catachresis est. Allegoria hic quædam est. Horat. Epist. 2, lib. 1. Catachres. Allegoria.

Nõ domus & fũdus, non 19 æris acervus & auri,
Ægroto domini deduxit corpore febres. 2. leg.
20 *Æs & ferrum duelli insignia sunt, non fani.*

Ad cap. 2.

¶ *Genera.* Vox *genus* sæpissime ponitur pro specie intermediâ (quæ scilicet alias etiam species subjectas habet, quarum respectu genus esse possit) non solùm apud Ciceronem & Latinos omnes, sed & apud Aristotelem ipsum, vt capite de qualitate, vbi secundum, tertium, & quartum genus appellat qualitatis. 2 *Causæ.* Causa est cujus vi res est: est autem quadruplex.

Efficiens à } quâ, Forma per } quam res est.
Materia ex } Finis propter }

Verùm ex his quatuor, duæ tantùm priores hîc locum habent. 3 *Contrà*, 1. effecti ad causam, adjuncti ad subjectum. 4 *Martis.* prælii: Mars enim armorum bellorùmque inventor primus putatur veteribus, Diodor. Siculus li. 6. Sic Mart: in Amphitheatrum Cæs: Epigr. 24.

Ne te decipiat ratibus navalis Enyo,

.i. navale prælium seu naumachia: nam Bellona Martis soror belli habetur & præliorum dea.

5. *Vulcano.* igne. Vulcanus ignis inventor hoc modo fuisse fertur à Diodoro: cum videret lapso fulmine sylvam ardere, materiam vberiorem adhibuit, ignisquè vsum præcipuè in metallis fabricandis mortalibus ostendit: itaq; hîc pro igne ponitur, vt etiam infra: *Nec se Vulc.* &c. 6 *Oceanus.* Oceanus Cœli ac Vestæ filius, antiquissimus maris Deus, conjugem habuit sororem Tethyn: Nereus filius Oceani & Tethyos vxorem sibi adjunxit sororem Dorin: Neptuno Saturni & Opis filio, cui in orbis divisione regnum maris contigit, nupsit Amphitrite Nerei & Doridis filia: Pontus Nerei filius fuit, frater Amphitrites, vnde isti dii deæquè pro mari vsurpantur.

Oceanus Æneid. 1.

Imperium Oceano, famam qui terminet astris.

Tethys Lucan. Lib. 6.

Aut

Aut vaga cum Tethys Rutupinaq́; littora fervent,
Vnda Caledonios fallit turbata Britannos.
Nereus Metam.1.
Nunc mihi quà totum Nereus circumsonat orbem,
Perdendum est mortale genus——
Doris Eclogâ 10.
Doris amara suam non intermisceat vndam.
Neptunus Horat.Epist.11.lib.1.
Neptunum procul è terrâ spectare furentem.
Amphitrite Meta.lib.1. ——*Nec brachia longo*
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.
Pontus autem non nisi per Metalepsin ponitur pro integro mari: primò enim transfertur ad illud mare significandum, quod à palude Mæotide vsque in Tenedum insulã maris Ægei protenditur, vt Lucan.lib.5.
Arctatus rapido fervet quà gurgite Pontus. Et Georg.1.
Pontus & ostriferi fauces tentantur Abydi.
(vnde etiam regio adjacens nomen suum sortita est: vt loco infrà citato *Plurima sed pelago* &c.) Deinde per Synecdochen membri pro vniverso mari vsurpatur: vt in Ibin.
Nec se vulcanus nec se tibi præbeat aer:
Nec tibi det tellus, nec tibi Pontus iter.
7 *Liber. Vulcanum* pro *igne* vulgo audivimus: & *vario Marte pugnatum* eruditus est sermo: & *Venerẽ* quàm *coitum* dixisse magis decet: at *Liberum* & *Cererem* pro vino & pane licentiùs quàm vt fori severitas ferat, ait Quintilianus lib. 8.cap.6. 8 *Vrebant.* Vrere hic Catachresticos dicuntur nives & pruinæ pro exiccare & absumere, quæ vstionis sunt effecta. Nives enim & pruinæ naturalem rerum succum nimio suo frigore, vt sol & ignis nimio calore exhauriunt: atq; ita res ipsas absumunt, & corrumpunt. Sic apud Ovidium Trist.3.Eleg.2.
Plurima sed pelago, terraq́; pericula passum,
Vstus ab assiduo frigore Pontus habet.
9 *Fortunas*. opes. Metalepsis: Duplex enim hic est tropus

Fortunæ pro Fortunâ Synecdoche est numeri, & Fortuna pro bonis & donis Fortunæ, Metonymia est causæ efficientis. 10 *ferroquè*. morte. Metalepsis : Nam ferrum pro gladio, aut ferreo aliquo telo Metonymia est materiæ, & gladius pro morte, cujus est instrumentalis causa, Metonymia efficientis est. 11 *Cerere*. Sine pane, & vino friget amor. Allegoria : continuatur enim Metonymia. Ceres prima dicitur vsum frumenti homines docuisse, molere, & panem conficere, cùm anteà glandibus vescerentur. Diodor. 6. Plin. 7. 12 *Libero*. Diodor. l. 4. ait Bacchum vini ex uva exprimendi rationem primum tradidisse: quod ipsum nos antiquioribus literis persuasi tribuimus Noacho, 13 *Venus*. Veneri maturæ virginum ætatis, aliarumquè rerum quæ circa nuptiarum sacra & fœdera celebrantur, curam dedisse Iovem scribit lib 6. cap. 15. Diod. vnde poetæ illam cum amoris, tum pulchritudinis, gratiæ, & deliciarum deā faciunt. ideoquè pro his etiam interdum ponitur. Catull. de Quintiâ & Lesbiâ.

Lesbia formosa est, quæ cùm pulcherrima tota est,
Omnibus vna omnes surripuit veneres.

.i. gratiam, venustatem, delicias. 14 *Livius*. Historia de rebus Romanis 140 libris à Livio conscripta. 15 *Argentum*. supellex, cujus materia fuit argentum. 16 *Avenis*. Fistulâ arūdineâ. Metalepsis: Avenæ pro culmo avenaceo Synec. integri, culmus avenaceus pro culmo in genere Syn. speciei, culmus pro arundine Synec. est contraria generis pro specie, (fistula enim quâ hic cecinit Mercurius ex arundine fiebat, in quam Nympha Syrinx est mutata) postremò arundo pro ipsā fistulā Metonymia est materiæ pro effecto. 17 *Abies*. Metalepsis: abies pro tabellis abiegnis metonymia est materiæ, & tabellæ pro navi eadem est Metonymia. 18 *Abies*. Catachresis: Sic enim lib. 8. cap. 6. Quintilianus, *Prosa non puppim pro navi, nec abietem pro tabellis recipiet.* 19 *Æris & auri*. nummi ænei, & aurei. Allegoria. 20 *AEs & ferrum*. arma

rma ex ære,& ferro conflata: Alleg. conjunguntur enim hîc duæ Metonymiæ, *es* & *ferrum*, vt suprà *æris* & *auri*.

Caput tertium.

METONYMIA EFFECTI est, cùm ex effectis efficiens significatur. Trist. lib. 1. Eleg. 1. *Metonymia effecti.*

1 *Carminibus metus omnis abest: ego perdit⁹ ense*
Hæsurum iugulo iam puto iamq; meo.

ib. *Quas meruit pœnas iam dedit illud* 2 *opus.*

Æneid. 6. *Scipiadas* 3 *cladem Libyæ--*

Ter. Eun. *Ego pol te pro istis dictis & factis* 4 *scelus vlciscar.* Hyperbole

Est & Metonymia ista in epithetis. Pro Marc. *Victoria naturâ* 5 *insolens est, & superba.* Ibid. *victoria* 6 *ferocitatem extimescere.* Vbi Metalepsis est, vt etiam Æneid. 1. Metalepsis.

Sed pater omnipotens speluncis abdidit 7 *atris.* Allegoria.

Allegoria quædam hîc est. Æneid. 6.

Pallentesq; habitant morbi, tristisq; senectus.

Sic orator *præcipitẽ iram, hilarẽ adolescentiã, ignave otium* dixit. Imò verò hinc & poetarum, & oratorum plurima epitheta sunt.

Ad Cap. 3.

1 *Carminibus.* poetis carmina componentibus. 2 *Opus.* Ovidius illius operis author. 3 *Cladem.* cladis effecto-res: qui cladem Libyæ intulerunt. 4 *Scelus.* scelestè sce-lerum

lerum machinator. Auxesis: hinc enim graviùs & asperiùs hominem perstringit, quàm si sceleratum nuncupâsset. Similis est Hyperbole in Metonymiâ adjuncti. Hanc quam Metonymiam habet Vlisses in illâ pro spolijs Achillis oratione, Metam. 13.

Si mea cum vestris valuissent vota, Pelasgi,
Non foret ambiguus tanti certaminis hæres.

.i. armorum propter quæ certamen erit. 5 *Insolens* .i. insolentes & superbos faciens: tales enim victores reddit. 6. *Ferocitatem.* Metalepsis: victoriæ ferocitatem, pro ferocem victoriam, modus est quartus; & ferocem victoriam quæ faciat victorem ferocem, secundus modus est. *Atris.* profundis. Metalepsis: atris pro tenebrosis Metaphora est vsitata; tenebrosis pro profundis Metonymia est effecti: profunditas n. in speluncis tenebrarum est causa. 8. *Pallentes.* Pallentes dicuntur morbi, tristisq; senectus, quòd illi pallentes, hæc tristes facit: vbi Metonymiæ *pallentes* & *tristis* continuatio facit Allegoriam. 9 *Sic Or*... Vt ait lib. 8. cap. 6. Quintilianus.

Caput Quartum.

3 Metonymia subiecti.

METONYMIA SVBIECTI est, cum nomen proprium rei subjectæ ad significandam rem adjunctam traducitur. Heroid. 16.

Non tu plus cernis, sed plus temerarius audes:
Nec tibi plus 1 cordis, sed minus 2 oris inest.

Catachres. Catachresis est Epod. Ode. 12.

Polypus, an gravis hirsutis cubet 3 hircus in alis.

Sic ponitur continens pro re contenta. Æne.

--- *Ille impiger hausit*

Sp-

umātem 4 pateram,& pleno se proluit 5 auro.
er:n.2.Satyr.3.
anda est elleberi multò pars maxima avaris.
Nescio an 6 Anticyram ratio illis destinet omnē.
Est verò Metonymia hæc longè frequētissima
um locus pro ipsis incolis vsurpatur. Met. l.1.
Neve foret 7 terris securior arduus 8 æther.
Pis. *Quòd in me 9 carcerem effudistis* Hyperbole est. Metalepsis reperitur Aeneid.2. Hyperbole. Metalepsis.
Invadūt 10 *vrbē sōno vinoq́; sepultā.* & Met.13.
Pergama tum vici, cùm vinci posse coegi.
Allegoria pro Pópeio. *Testis est* 12 *Italia, quā* Allegoria.
ipse Victor L. Sylla huius virtute & consilio
nfessus est fuisse liberatam: testis est Sicilia, quā
multis vndiq; cinctam periculis, non terrore belli
d celeritate consilij explicavit: testis est Gallia,
er quam legionibus nostris in Hispaniam iter
Gallorum internecione patefactum est: testis est
Hispania, quæ sæpissimè plurimos hostes ab hoc
peratos prostratosq; conspexit.
3 Aliter etiā locus ad res locatas traducitur.
de Orat. *Age verò, ne semper* 14 *forū, subsellia,*
ostra, curiamq; mediteris: quę Allegoria est, vt
rsùs ibidem, *longè* 15 *Academiæ illi ac Lycio*
uum hoc suburbanum gymnasium anteponam.
Ex hoc genere etiam est illud, cùm ex possesso-
e possessa res intelligitur. Æneid.2.
---Iam proximus ardet

16 *Vcale-*

16 *Vcalegon---* Ad Attic. Epist. 5. *Ego cù*
triduo cum Pompeio, & 17 apud Pompeium
issem. Et *malo tecum 18 apud te ambulare.* C
de Senect. *(Cuius villam ego contemplans (non*
nim longè abest 19 à me.)
Sic dicimus hominem devorari, cujus pat
monium devoratur. Terent. Heaut. *Quid te f*
turum censes, 20 quem assiduè exedent?
Sic 21 *ab Annibale cæsa apud Cannas sexag*
ta millia Romanorum dicimus.
Sic litigantium clientum advocati person
suas pro clientum personis vsurpant: pro C
cinn, 22 *Restituisse te dixti: nego me edi*
Prætoris restitutum esse. Sic etiam nomen r
significatæ tribuitur signo. Fast. 1.
23 *Iuppiter angustà vix totus stabat in æde:*
Inq; Iovis dextrà fictile fulmē erat. Vir. Ec.
24 *Orpheáq; in medio posuit sylvasq; sequētes.*

Ad Cap. 4.

¶ *Cordis* prudentiæ, quæ in corde sedem habet: vnde pr
dentes cordati dicuntur. Sic Mart. lib. 2. Ep. 8.
Quod si non illum, sed me peccasse putabis.
Tunc ego te credam cordis habere nihil.
2 *Oris.* pudoris, qui se ore. i. vultu prodit. 3 *Hircus.* hircin
fætor. Catachresis: quam eandem habet Catul. in Rufu
Lædit te quædam mala fabula, quâ tibi fertur
Valle sub alarum trux habitare caper.
4 *Pateram.* 5 *Auro.* hîc per spumantem pateram & pl
num aurum intelligis omne illud vinum quo vasa ista im
plet

a sunt: sed in *auro* est Metalepsis: nam aurum pro au-
cratere Metonymia est Materiæ. 6 *Anticyram om-*
. totius insulæ elleborum: ac si maximè insanirent a-
i, ideoq; hâc herbâ, quâ cerebrum adversus insaniam
gatur, maximè indigerent. 7 *Terris*. hominibus terræ
olis. 8 *AEther*. cœlites, qui tenent æthera. 9 *Car-*
m. qui in vinculis & carcere erant, vel digni carcere.
perbole: gravius enim & turpius sonat odiosum no-
n carceris, quàm si incarceratos aut maleficos dixisset.
Vrbem. Troianos somno vinoq; sepultos. Metalep. vr-
n pro Troiâ Synecdoche est generis, & Troia pro
oianis Metonymia est subiecti. 11 *Pergama*. Troianos.
talep. Pergama, i. arces Troiæ pro ipsâ Troiâ Synec-
he est membri, & Troia pro Troianis Metonymia est
iecti: quæ Metalepsis sequitur lib. 14.
Danaas paverunt Pergama flammas.
Italia. hic Cicero *Italiam, Siciliam, Galliam, Hispaniam*
uit pro Italis, Siculis, Gallis, Hispanis. 13 *Aliter*. nempe
n nomine loci significatur non ipsum locatum, sed lo-
i adjuncta aut effecta. 14 *Forum*. Actiones Rheto-
s in foro, in subselliis, in rostris, in curiâ. Allegoria.
Academiæ. per *Academiam, Lycium, Tusculanum* suburba-
n illud Gymnasium, intelligimus doctrinam celebra-
n in Academiâ à Platone, in Lycio ab Aristotele, in
sculano à Cicerone. Allegoria. 16 *Vcale*. Vcalegonis
mus. 17 *Apud Pomp*. in ædibus Pompeii. 18 *Apud te*.
mi tuæ. 19 *A me*. à villâ meâ. 20 *Quem*. cujus opes
haurient. 21 *Annibale*. Quia ab exercitu cujus dux e-
t Annibal cæsa sunt. 22 *Restituisse*. Sic Cicero Piso-
m advocatum partis adversæ alloquitur, tanquam E-
tio id diceret Cæcinna. 23 *Juppiter*. Iovis statua. 24
pheа. cælatas Orpheos & sylvarum imagines.

Caput quintum.

4 *Metonymia adiuncti.* METONYMIA ADIVNCT[I]
est, cùm ex adjunctis res subiectæ si[g]nificantur, Eclog. 8.

Necte tribus nodis 1 ternos Amarylli color[es].
Sic nomina virtutum ipsarum pro bonis vi[ris],
& vitiorum pro malis, & multarum aliarum [re]rum, pro personis quibus adjunctæ sunt, vs[ur]-
Allegoria. pantur. Catil. 2. *Ex hac enim parte 2 pudor p[ug]nat, illinc petulantia : hinc pudicitia, illinc s[tu]prum: hinc fides, illinc fraudatio : hinc pietas, [il]linc scelus : hinc constantia, illinc furor : hinc [ho]nestas, illinc turpitudo : deniq; æquitas, temper[an]tia, fortitudo, prudentia, virtutes omnes cert[ant] cum iniquitate, cùm luxuria, cum ignauiâ, c[um] temeritate, cum vitijs omnibus*: quæ perillust[ris] est Allegoria.

Hyperbole. Ex hoc genere sunt illa Ciceronis Hyperbo[li]ca, *O 3 pestis ! O labes ! O audaciam incredi[bi]lem !* & similia. Hyperbole autem hic elat[ior] existit, cùm virtutibus, vitiis, aliisq; qualit[ati]bus præcellentes, ipsarum qualitatum nom[ini]bus celebramus, aut etiam supra ipsas auda[ci]ùs efferimus : vt cùm *Aristidem non iustum, [sed] iustitiam: adeoq; 4 ipsâ iustitiâ iustiorem* pr[ædi]-
Metalepsis camus. Metalepsin verò gradibus suis auc[tio]rem habet Silius lib. 4.

Advolat aurato præfulgens 5 murice ductor.

Æneid. 1. Virgilius.

----stratoq; super discumbitur 6 ostro.

Sic adjunctũ temporis pro subiectis, Æneid. 1.

Aspera tum positis mitescent 7 secula bellis.

De senect. *Temeritas est videlicet 8 florentis ætatis, prudentia 9 senectutis.* Catachresis hîc est Æneid. 4. *--oculisve aut pectore 10 noctem Accipit---*

Catachresis.

Sic signum pro re significatâ ponitur. pro Mil. *Qui omnem Italiæ 11 pubem.* Georg. 2.

Illum non populi fasces, non 13 purpura regum Flexit--- Trist. lib. 1. Eleg. 2.

Metalepsis.

Neve precor magni 14 subscribite Cæsaris iræ.

Locus ille in Pisonem insignem quęstionem ex intelligentiâ Metonymiæ huius exprimit. *Verumtamen quoniam te non 15 Aristarchum, sed 16 Phalarin Grammaticum habemus, qui non notam apponas ad malum versum, sed Poëtam armis persequare; scire cupio quid tandem isto in versu reprehendas,* Cedant 17 arma togæ.-- *Tua dicis (inquit) togæ summum Imperatorem esse cessurum. Quid nunc te, asine, literas doceam? Non opus est verbis, sed fustibus: non dixi hanc togam quâ sum amictus: nec arma, scutum & gladium huius Imperatoris: sed quòd pacis est insigne, & otij toga, contra autem arma, tumultus atq; belli: more Poëtarum locutus hoc intelligi volui, bellum ac tumultum, paci atq; otio cõcessurum.*

cessurum. Pro Marc. vterq; tropus propri verbis adjungitur. *Semperq; mea consilia pac & togæ socia, non belli atq; armorum fuerunt.* Est etiam hęc Metonymia in epithetis. Æneid. 1.--18 *Mortalia temnitis arma.* Theb. 8.19 *Armato turbavit funere manes.*

Ad Cap 5.

¶ *Ternos colores.* terna licia, triplici diversa colore, vt pa lò antè à Poëtâ dicitur. 2 *Pudor*, pudor hic pro ver eundis, petulantia pro petulantibus, pudicitia pro pud cis, stuprum pro mœchis, &c. virtutes deniq; omnes p probis, & vitia pro improbis ponuntur. Allegoria. 3 *pestis*! O pestiferos cives! O nequitiæ labe aspersos! incredibiliter audaces! Hyperbole. 4 *ipsâ iustitiâ.* S ipsâ nequitiâ nequior: cæcitate cæcior: deformitate d formior: ipsâ siti siticulosior: & similia. vide 14 in notis cap. nonum. 5 *Murice.* veste purpureâ ostro tinctâ. M talep. murex pro ostro muricis succo Synecdoche est i tegri, ostrum pro purpureo ostri colore Metonymia su jecti, & purpureus color, pro purpurei coloris ami Metonymia est adjuncti pro subjecto. 6 *Ostro.* ostru per similem Metalepsin significat hic purpureum toru 7 *Secula.* qui seculis illis vixerunt. 8 *Florentis ætatis.* j venum. 9 *Senectutis.* senum. Sic Met. 1.

Contigerat nostras infamia temporis aures.

& pro Marc. *Nulla vnquam ætas de laudibus tuis conticesc*

10 *Noctem.* pro somno qui noctu capitur: Catachres

11 *Pubem.* juventutem, cujus ætatis pubes primò cresc est indicium. 12 *Fasces.* 13 *Purpura.* fasces & purpu insignia sunt authoritatis & imperii: quæ duo hic per s

c

ces & purpuram significantur:sed in purpurâ est Metalepsis,qualis suprâ in murice:purpura enim primò significat piscem qui murex dicitur. sed hîc Metalepsis est vno gradu auctior:nam postremò purpurei coloris amictus pro regiâ authoritate per hanc Metonymiam adjuncti ponitur. 14 *Subscribite.* assentimini:subscriptio enim assensionis & approbationis est signum. 15 *Aristarchum.* Aristarchus Grammaticus fuit Alexandrinus, qui Homero longè inferior,ejus tamen poemata petulanter vellicare, quæq, illius inscitiæ minùs probarentur, ijs, vt malis,notas apponere non verebatur:de quo Ovidius de Pont.lib. 3.Eleg.11.

Corrigere at res est tanto magis ardua,quanto
Magnus Aristarcho maior Homerus erat.

16 *Phalarin.* Phalaris crudelissimus erat Agrigentinorum tyrannus,qui inter cætera suppliciorum instrumenta taurum habuit æneum, in quem igne subjecto ardentem dãnati immissi,mugitum bovis instar edebant:cujus rei specimen artifex ipse Perillus,muneris loco, primus præbuit:tandem etiam ipse tyrannus, cùm diutiùs illius immanitas sustineri non posset,quo alios exusserat tauro inclusus,vivus crematus est.17 *Arma.*Hunc tropum in sequentibus orator ipse explicat. 18 *Mortalia.* hominum mortalium.19.*Armato.*militum armatorum, qui cum armis & equis dissiliente humo absorpti sunt. Sic apud eundem Statium ibidem.

At non semianimi clamore Menœcea lapsus
fallit Atys—. & ibidem.
Fassa pios gemitus lacbrymásq; in vulnera fudit.

Item Heroid.2.

Castáque fallaci Zona recincta manu. Ibid.
Colla quoq; infidis quæ se nectenda lacertis.

& Carm.l.1.Od.3.

Iracunda Iovem ponere fulmina.

1. viri semianimis, virginis piæ, mei castæ, tui fallacis, ac infidi, ipsius Iovis iracundi. Hæc Metonymia poetis frequens est, nec inelegans: quoties nimirum epitheton, sive adjunctum in concreto (vt loquuntur Logici) subjecto, quod significat, proprium, rei alicui ad subjectum pertinenti accommodatur, vt hîc *mortalis*, quod est epitheton hominis, tribuitur armis hominum: *armatus* epitheton militum, militum funeri: *semianimis* epith. Atys, quem Ætolus propè interfecerat, ipsius clamori: *Pius* epith. Ismenes, ejus gemitui: *castus* epith. Phyllidos, illius zonæ: *fallax* & *infidus* epith. Demophoontis, illius manui, & lacertis: & *iracundus* epith. Iovis, Iovis fulminibus.

Caput Sextum.

11 *Εἰρωνεία* *Simulatio*, *irrisio.*

IRONIA est tropus ab 1 opposito ad oppositum.

Valet hic tropus cùm ad cætera omnia, tum inprimis ad jocandum: in eoq; genere Socratem Cicero author est 2. Orat. lepore & humanitate cæteris præstitisse: vnde & ipse *εἴρων* appellatus est, quod se imperitum fingeret, admirator aliorum tanquam sapientum.

2 Percipitur autem Ironia vel pronunciatione vel personâ, vel rei naturâ: nam siquà earũ dissentit à verbis, apparet mentem etiam iisdem dissentire. Opposita sunt 3 disparata & 4 contraria.

1 *Ironia à disparato.*

IRONIA A DISPARATO est, quando de personâ aliâ quidpiam dicitur, de aliâ intelligitur: sive affirmatum de vtraq:, vt Eclog. 3. *Tum credo cùm 5 me arbustum videre Myconis*

Atq;

Atq; mala vites incidere falce novellas.
Sive negatum de alterâ, vt Metam.lib.12.
---6 nec in his quisquam damnatus & exul.
Senec.Herc.fur.Act.2.
7 *At non per omnes exul erravit plagas.*
8 IRONIA A CONTRARIO est, quando ex contrario contrarium significatur. Ter. Andr. Act.5. *O salve 9 bone vir: curasti probè.* 2. de Orat. *Crassus pro Aculeone cùm diceret, aderat contra Aculeonem Lamia deformis: qui cùm interpellaret odiose, audiamus (inquit Crassus) pulchellum puerum: cùm esset arrisum, non potui mihi (inquit Lamia) formam ipse fingere, ingenium potui. Tum hic, audiamus (inquit) disertũ: multo etiam arrisum est vehementiùs.* Æneid 1. Catachresis est.

Ironia à contrario.

Catachres.

Si genus humanũ, & mortalia temnitis arma,
At 10 sperate Deos memores fandi atq; nefandi.
Item Georg. 4.
Alter erit maculis auro 11 squalentibus ardẽs.
12 Metalepsis frequẽtissimè occurrit. Sed Ironia continuata facit Allegoriam gratiorem. In Clod. *Integritas tua te purgavit, (mihi crede) pudor eripuit, vita anteacta servavit.* Æneid.4.

Metalepsis.
Allegoria.

13 *Egregiã verò laudẽ, & spolia ampla refertis*
Tuq; puerq; tuus, magnũ & memorabile nomen;
Vna dolo divûm si fœmina victa duorum est.
Hic & 14 personæ, & 15 rei, & 16 pronũciatio-

 nis,

nis, si oratio benè proferatur, cum Verbis dissensio manifesta est.

3 Παράλειψις. Præteritio.

Est & Ironia quæ *PARALIPSIS* quibusdã dicitur: vt in his formulis, *prætereo, mitto*. Pro Pomp. *Sinite hoc loco, Quirites, (sicuti poetæ solent qui res Romanas scribunt)* 17 *præterire me nostram calamitatem, quæ tanta fuit, vt eam ad aures L. Luculli, non è prælio nuncius, sed ex sermone rumor afferret*. Æneid. 10.

Allegoria.

Quid repetam exustas Erycino in littore classes?
Quid tempestatum regem, ventosq́; furentes
Æoliâ excitos, aut actam nubibus irim?

Pro Cluct. 18 *Mitto illã primã libidinis iniuriã: mitto nefarias generi nuptias: mitto cupiditate matris expulsam matrimonio filiam.*

4 Ἀπόφασις. Negatio.

Ironia deniq; est, quę *APOPHASIS* dicitur, Paralipsi 19 non dissimilis. Verr. 1. 20 *Nec ea dico, quæ si dicã, tamen infirmare non possis.* &c. *Sunt hæc & alia in te falsi accusatoris signa permulta, quibus ego non vtor.*

Ad cap. 6.

¶ *Opposito*. Sic in fine cap. 16. schol Rhet. ipse Ramus: non autem à contrario ad contrarium; quomodo Talæus definiens, Ironiam à disparato excludit. 2 *Percipitur*. Sic Fabius lib. 8. cap. 6. 3. *Disparata*. Disparata sunt res quælibet naturâ diversæ: ideoq; vnum multis pariter opponitur. 4 *Contraria*. Contraria sunt res sibi invicem naturâ repugnantes ideóq ue vnum vni tantùm opponitur. 5 *Me*. Se nominat Menalcas, sed Dametam intelligit,

git. 6. *Nec in his.* Vlisses Aiacem taxans, negat quenquam sui generis damnatum & exulem fuisse: sed illud tacitè Aiaci exprobrat, cujus Pater Telamon, & patruus Peleus, quòd Phocam tertium fratrem trucidâssent, exulabant. 7 *At non.* Sic Lycus ad Amphitryonem de Apolline, contrarium innuens de Hercule. 8 *Ironia à contrario.* Ironia à contrario potest esse quadruplex: nam

Contraria sunt { Relata. Adversa. Contradicentia. Privantia.

Ironia à relatis: vt si pater molesto & contumaci filio dicat, *Scilicet tu mihi pater eris, ego tibi filius: ideoq; (vti par est) parebo.* Ab adversis: *Pulchellum puerum.* A contradicentibus: *Non agam tecum jure summo*: huc referri possunt Paralipsis & Apophasis. A privantibus: vt si quis de divite dicat, *Homo est, mihi crede, inops & egenus.* 9 *Bone vir.* Sic Simo Davum Ironicè affatur, scelestum eum esse, pessiméq; se gessisse significans. 10 *Sperate.* timete: vt Æneid. 4.

Hunc ego si potui tantum sperare dolorem.

11 *Squalentibus.* splendentibus. Est in his vocibus Catachresis: nam *sperare dolorem*, & *squalere auro* adeò sunt absona, vt vix alibi reperias. 12 *Metalepsis.* Nam *integritas, purgavit*, & *preterea* sunt Metaphoræ. *vtor* Synecdoche generis, pro commemoro, vel vrgeo. 13 *Egregiam.* laudem nullam; turpe potiùs dedecus & infamiam. 14 *Personæ.* Nam verba sunt Iunonis ad Venerem & Cupidinem, quos capitali habuit odio: ideoq; eos vituperio potiùs quã laude afficeret. 15 *Rei.* Nam imbellem fœminam à potentibus dijs superari, leviculum est, nec laudem minimã mereatur. 16 *Pronunciationis.* Alia enim orationi simplici, alia ironicæ pronunciatio convenit: quæ tamen interdum non servatur, vel personâ, vel rei naturâ ipsam

Ironiam satis ostendente. 17 *Præterire.* Præterire se simulat orator suorum calamitatem, quam tamen significantiùs exprimere non posset. 18 *Mitto.* hîc vt suprà quædam simulatè dicuntur prætermitti, quæ tamen disertè memorantur: vbi continuatio trium Ironiarum Allegoriam facit. 19 *Non dissimilis.* Nam non nisi modo loquendi differt, re & sensu prorsus eadem. 20 *Nec ea.* Hic *nec ea dico, non vtor* Apophasin similem habent.

Caput septimum.

111 Μεταφορά. Translatio.

METAPHORA est tropus à 1 simili ad simile.

Ideoque est ad vnum verbum contracta similitudo. Tropus autem nullus est florentior quàm Metaphora, nec qui plus luminis afferat orationi: præsertim si ratione sumpta est, & ad sensus ipsos admovetur, maximè oculorũ qui est sensus acerrimus. Nam & 2 *odor vrbanitatis*, & *mollitudo humanitatis*, & *murmur maris*, & *dulcedo orationis* sunt ducta à cæteris sensibus: illa verò oculorum multò clariora. Ad Attic. lib. 4. Epist. 16. *Amisimus mi Pomponi omnem non modo 3 succum & sanguinem, sed etiam 4 colorem & speciem pristinæ civitatis.* Catil. 3. *Tum vero clarissimis viris interfectis, 5 lumina civitatis extincta sunt.* Atque hinc est quod 6 *odoror* seu *olfacio, teneo, gusto,* & *audio* interdum ponantur pro *intelligo*: *video* verò, *cerno*, & *perspicio* sæpissimè.

Nihil est autem in rerũ naturâ, vnde simile duci non potest; indidemq; ideò & Metaphora. Pro Sext. *Cuius ego patrem 7 deum atq; parentem statuo fortunæ nominisq; mei.* Tusc. 1. *Honos alit artes, omnésq; 8 incenduntur ad studia gloriâ.*

Metam.

Metam. 1. ---*Dij cœptis*
9 *Aspirate meis.*--- Æneid. 4.
--- *Magnoq; irarum* 10 *fluctuat æstu.*
2. Orat. *Vt* 11 *sementem feceris, ita metes.*
Catachresis est Ecloga 7. Catachresis
12 *Vir gregis ipse caper deerraverat.*--- &
Quint. lib. 8. cap. 6. *Capitis* 13 *nives.*

Vnum hic est 14 oratoris præceptum. Si verearis ne paulò durior translatio esse videatur, mollienda sæpe est preposito verbo *vt ita dicam, si ita loqui liceat*, aut simili formulâ: vt si, olim Marco Catone Mortuo, *pupillum* senatum quis relictum diceret, paulò duriùs; sin, *vt ita dicam pupillum*, aliquantò mitiùs.

Metalepsis est 3. de Orat. 15 *Syrtim patrimonij & Charybdin bonorum.* & apud Quintil. lib. 10. cap. 1. *Isocrates omnes dicēdi* 16 *Veneres sectatus est.* Hyperbole verò & Allegoria in Metaphoris præcipuam laudem obtinent: atque ex Hyperbolicâ Metaphorâ oritur mira sublimitas orationis, 17 cum rebus sensu carentibus actum quendam & animos damus. Æneid. 1.

Metalepsis. Hyperbole.

---*geminiq;* 18 *minantur*
In cœlum scopuli.--- & Æneid. 8.
---*Pontem* 19 *indignatus Araxes.*

Item pro Marc. *Parietes medius fidius, C. Cæsar, vt mihi videntur, huius curiæ tibi gratias agere gestiunt.* Sic contrà in Bruto. 20 *Latrant quidā oratores, nō loquūtur.* Et in Piso. *Itaq; admissarius iste, simul atq; audivit à Philosopho voluptatē*

tantoperè laudari, ad illius hanc orationē 21 *adhinniit.* Allegoriæ hîc sunt multò illustrissimæ, Catil. 3. *Memoriâ vestrâ, Quirites, nostra res alentur, sermonibus crescent, literarū monimentis inveterascent & corroborabūtur.* Vert. 4. *Ipse inflammatus scelere venit in forum, ardebant oculi, totoq; ex ore crudelitas emicabat.* in Pis. 22 *Neq; tam fui timidus, vt qui in maximis turbinibus ac fluctibus Reip. navem gubernâssem, salvamq; in portu collocâssem,* 23 *frontis tuæ nubeculā, aut collegæ tui contaminatū spiritū pertimescerē. Alios ego vidi ventos: alias prospexi animo procellas: aliis impēdētib⁹ periculis nō cessi.*

Allegoria.

Hyperbole

Ad cap. 7.

¶ *A simili.* Metaphora omnis, cùm nihil aliud sit quàm brevis & occulta similitudo, per adverbium similitudinis *quasi, tanquam, veluti,* &c resolvitur & explicatur. 2 *Odor,* hîc quasi odor, quasi mollitudo, quasi murmur, & quasi dulcedo intelligitur. 3 *Succum.* 4 *Colorem.* justitiam & ordinem: est enim justitia & legum observatio quasi succus & sanguis civitatis: civiles autem & externi mores quasi color & species ejusdem. 5 *Lumina,* quia veluti lumina splendent & celebrantur: itidem lib. 12. Epist. 5. ad Cassium. *Nunc autem opto vt ab istis orientis partibus virtutis tuæ lumen eluceat.* 6 *Odoror.* Hîc quæ sensuum & præcipuè quæ visûs sunt propria ad animi actum denotandum transferuntur: *odoror* Cic. ad Attic. lib. 4. Epist. 77. *Tu velim ex Fabio (si quem habes aditum) odorere, & istum convivam tuum degustes. Olfacio* Terent. Adelph. act. 3. *An non sex totis mensibus priùs olfecissem, quàm ille quicquam cœpe-*

perit? Teneo Terent. Heaut. act. 4. *Tenes quid dicam?*
Gusto Cic. in Pis. *Non gustarat illam tuam Philosophiam.*
Audio Eunuch. act. 3. P. *Capias tu illius vestem.* Chę. *Vestem? quid tum postea?* P. *Pro illo te deducam.* Chę. *Audio,* i. intelligo quorsum Eunuchi vestem induerem. ipsa vox propria subsequitur. P. *Te esse illum dicam.* Chæ. *intelligo.* *Video* Cic. ad Torquatum li. 6. *Summa tamen eadem est & idē exitus, quē ego tam video animo, quā quæ oculis cernimus. Cerno* Cic. 1. de finib. *Quicquid porro animo cernimus, id omne oritur à sensibus. Perspicio 2. de Fin. Non satis perspicio ista varietas quæ sit.* 7 *Deum.* Hîc tanquam Deum, atq; parentem intelligis. 8 *Incenduntur.* ita ardenti excitantur studio, vt quodammodo incendi videantur: Metaphora est ab igne. 9 *Aspirate.* secundate, vt cùm auræ secundæ navium aspirant carbasis; Metaphora ab aëre. 10 *Fluctuat.* quasi fluctuans huc & illuc incerta rapitur: Metaphora ab aquâ: vt Æneid. 8. ——*Magno curarum fluctuat æstu.*

11 *Vt sementem.* reportabis præmium factis dignum: vid. Chil. 1. cent. 8: à terrâ ducitur hæc duplex Metaphora, quæ Allegoriam facit. 12 *Vir gregis.* mitiori metaphorâ caprarum maritus, i. admissarius: qui vno plerunquè nomine hircus dicitur. 13 *Nives.* nivei seu cani capilli: Catachresis, quia translatio durior videtur. Eandem habet Horat. Car. 4. Od. 13. 14 *Orator.* 3. de Orat. *Syrtim.* Metalepsis: nam Syrtim pro scopulo & Charybdin pro voragine Synecdoche est speciei, & scopulum patrimonii, aut bonorum voraginem pro luxurioso, qui patrimonium & bona sua prodigit, & quasi vorat, Metaphora est: est tamen in *Syrtim* & *Charybdin* Catachresis quædam: scopulum & voraginem (inquit ibidem orator) libentiùs dixerim. 16 *Veneres.* elegantias. Metalepsis: Venus pro venustate Meton. est efficientis, (vide numerum 13. in notis ad caput secundum) & venustas pro gratiâ & suauitate in dicendo Metaphora est. 17 *Cum rebus.* Sic Aristot. 11. cap. 3. Rhet.

deinde

deinde Quintil.cap.6.lib.8.admonuerunt. 18 *Minantur coelum*.nempè in tantam altitudinem editi, vt cœlum pertingere videantur. 19 *Indignatus*. Araxes Armeniæ fluvius superstructum ab Alexandro magno pontem sua inundatione, dicitur evertisse. 20 *Latrant*, quasi latrant quia præter rationem loquuntur. 21 *Adhinnyt*, quasi adhinniit, quia vt lasciviens equus hinnitu, sic ille petulans risu belluinum voluptatis appetitum prodidit: vtraque Metaphora Miosin habet: prior enim ducitur à natura canum voce, vt posterior ab equorum: quomodò rudere quod est asinorum; grunnire, quod porcorum; gannire quod vulpium; vlulare, quod luporum est; &c. per Miosin hominem dicimus, cujus orationem extenuare, & ob stultitatem elevare volumus: vt enim cùm rebus inanimatis sensum, rationem & orationem attribuimus, Hyperbolica est Auxesis; sic cùm homini rationis participi brutorum animantium voces affingimus, Hyperbolica Tapinosis est. Sed in posteriori exemplo *admissarius* & *adhinniit* Allegoriam etiam faciunt. 22 *Neq, tam*. insignis hæc est allegoria ter tribus vocibus continuata: similis est apud Hor. Car.1.Od.14.

O navis referent in mare te novi
Fluctus? O quid agis? fortiter occupa
Portum.&c. 23 *Frontis tuæ*. frontis nubeculam & contaminatum spiritum Hyperbolicam elationem habent.

IIII. Συνεκδοχή Comprehensio, intellectio.

Caput Octavum.

SYNECDOCHE est tropus partis ad totum, aut contrà. Pars autem est membrum vel species.

1 Synecdoche membri.

SYNECDOCHE MEMBRI est quan

quando ex membro integrum significatur. And. act. 2. *Ridiculum 1 caput.* Æneid. 2.

--- 2 animáq; litandum
Argolicâ.--- Ibidem.
Involvens umbrâ magnâ terramq; 3 polumq;.

Prosa *mucronem* pro *gladio*, & *tectum* pro *domo* recipiet: 4 non autem *puppim* pro *navi*, nec *abietem* pro *tabellis*. Catachresis habetur Serm. 1. Sat. 1.

Catachresis.

Ut cùm carceribus missos rapit 5 ungula currus.

Metalepsis verò Eclog. 1.

Metalepsis.

Post aliquot, mea regna videns mirabor, 6 aristas.

& Metam. 1.

Pulchra verecundo suffundens 7 ora rubore.

Hyperbole Æneid. 2.

Hyperbole.

Sic, ô sic positum affati, discedite, 8 corpus.

Allegoria Cat. 1. *nullo me modo posse iisdem 9 parietibus tutò esse tecum, qui in magno periculo essem, quòd iisdem mœnibus contineremur.* & Ibid.

Allegoria.

Multorum te 10 oculi & aures non sentientem, sicut adhuc fecerunt, speculabuntur atq; custodient. 11 Sic numerus singularis pro plurali. Æn. 2

12 *Hostis habet muros, ruit alto à culmine*
Troia.

Item Orat. 1. *Quid tàm necessarium est, quàm tenere semper arma, quibus tectus esse 13 possis?*

Ad cap. 8.

1 *Caput.* pro homine. *Animâque Argolicâ.* pro homine Græ-

Græco. 3 *Polum*. Pro cœlo, cujus minima est par-
la. 4 *Non autem*. verba sunt Quintiliani lib. 8. cap. 6.
pis itaquè posterior pars navis pro navi, licet in car-
frequentior sit, est tamen in prosâ Catachresis: cuju-
di etiam est *carina* infima navis pars: vtramq; eode-
sticho habet Ovidius Heroid. 2.

Ab laceras etiam puppes furiosa refeci,
Vt quâ desererer firma carina foret.

Catachresis. 5 *Vngula*. Vngula equina pro ipso equo, quia durior &
æqualior videtur translatio, Catachresis est. 6 *Ar-*
annos. Metalepsis: arista pro spicâ Senecdoche est m-
bri, spica pro segete Senecdoche item membri, seges
Metalepsis. æstate, quo anni tempore in agris luxuriatur, Metony-
est subiecti pro adiuncto, æstas pro anno rursùm Sy-
doche membri pro integro. 7 *Ora*. vultum. Metale-
ora pro ore Synecdoche est pluralis pro singulari, &
Hyperbole. pro integra facie Synecdoche est membri. 8 *Ca-*
Loquitur hîc de se Anchises: est autem in hac voce M-
quædam: significare enim vult hominem se esse an-
Allegoria. & vitâ penè destitutum. 9 *Parietibus*. hic parietes pro
mo, & mœnia pro vrbe intelligis. 10 *Oculi & aures*.
oculatis & auritis hominibus. 11 *Sic numerus*. Docet sc-
larum Rhetoricarum lib. 16. P. Ramus numerum pl-
lem esse totum quiddam, & singularem quandam il-
partem: illum verò hujus genus, aut hunc illius spec-
(vt Talæus sentire videtur) nusquam dicit: per par-
autem nihil aliud intelligit quàm membrum, pro quo
Synecdochen generis sæpissimè vsurpatur, quemadm-
dum & totum pro integro. Est itaq; singularis pars
membrum, non species pluralis, præsertim cùm ex vn-
tibus tanquam ex particulis multitudo omnis constit-
tur. 12 *Hostis*. hostes. 13 *Possis*. possimus, vel quili-
possit.

Ca-

Caput nonum.

2 SYNECDOCHE SPECIEI est, quandò ex specie significatur genus. Georgic. 1. Synecdoche speciei.

Chaoniam pingui glandem mutavit aristâ. Metalepsis.
Poculaq; inventis Acheloïa miscuit uvis.

Catachresis est Catil. 1. *Certè verendum non erat ne quid, hoc 3 paricidâ civium interfecto, invidia mihi in posteritatem redundaret.* & Æneid. 2. *---Equum divinâ Palladis arte Ædificant.---* Item serm. 2. Sat. 3. *At qui vultus erat multa & praclara 5 minantis.* Catachresis.

Sic 6 infinitum numerum dicimus pro magno. Orat. 2. *Cuius ex ludo, tanquã ex equo Troiano, innumeri principes exierunt.* Cic. 2. de Divin. *Sexcenta licet eiusmodi proferre*: vbi Metalepsis est. 9 Hyperbole hic est frequentior, cùm nomen speciale rei cujuspiam in suo genere precellentis pro generali ponitur. Iuv. Sat. 2. Hyperbole. Metalepsis. Hyperbole.

Ultra 10 Sauromatas fugere hinc libet & glacialẽ
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
Qui 11 Curios simulãt, & 12 Bacchanalia vivũt.

Item Trist. 1. Eleg. 2.

Me miserũ quanti montes volvuntur aquarũ!
Iamiam tacturos 13 sydera summa putes.
Quanta diducto subsidunt aquore valles?

Iam

Iamiam tacturas 14 *Tartara nigra putes.*
Audacior verò est, cùm singularia illa eti-
superari ab aliquo dicimus. Trist. 3. Eleg. 11.
15 *Savior es tristi* 16 *Busiride, savior* 17 *illo,*
Qui falsum lento torruit igne bovem.

Allegoria. Allegoria est Agrariâ 2. *Cùm haberet hac R-*
publica 18 *Lucinos, Calatinos, Acidinos, ho-*
nes non solùm honoribus populi, rebusq; gest-
verùm etiam patientiâ paupertatis ornatos:
tum cùm erant Catones, Philippi, Lalij, quor-
sapientiam, temperantiamq; in publicis priv-
tisq; forensibus domesticisq; rebus perspexer-
tamen eiusmodi res commissa est nemini. & Ma-
lib. 8. Ep. 56.
Sint 19 *Mecenates, nõ deerũt, Flacce, Maron-*
Virgiliumq; tibi vel tua rura dabunt.

Ad cap. 9.

¶ *Chaoniam glandem.* 2 *pocula Acheldia.* Chaonia regio
glandium feracissima, Achelous est fluvius eandem p-
terfluens: significat autem hic Poëta: per Chaoniam gl-
dem & Achelöia pocula, glandem & aquam in gene-
sed est in posteriori tropo Metalepsis: nam Achelöia p-
cula pro aquâ Achelöiâ Metonymia est subiecti, & a-
Achelöia pro quâlibet aquâ Synecdoche est speciei. 3
ricida. 4 *Ædificant.* 5 *Minantis. Paricida* propriè dicitur,
parentem cecidit, sed hic Catachresticos ponitur pro
terfectore: vbi etiam Auxesis est; sive amplificans Hyp-
bole: quòd scilicet atrocius adhibetur vocabulum, qu-
factum fert. *Ædificare* propriè significat ædes struere:
autem simpliciter struere. *Minari* hic pro promittere, vt

Syne-

necdoche generis *promittere* pro minari. In quibus omnibus,quia durior & ingratior videtur immutatio, Catachresis est. 6 *Infinitum*,non sine Hyperbolicâ Auxesi.7 *Innumeri*.multi.8 *Sexcenta*.plurima.Metalepsis: duplex enim Synecdoche: sexcenta pro innumera modus est prius.innumera pro multa secundus modus est. Hæc Metalepsis vsitata est: vt in Aulular. Plauti. *Sexcenta sunt quæ memorem, si sit otium. Mille* etiam & *centum* per similem Metalepsin idem non rarò significant. vt Eclog 2.

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ.

Et Æneid. 5. *--ceu nubibus arcus*

Mille trahit varios adverso sole colores. Æneid. 3.

Centum alij curva hæc habitant ad littora vulgo

Infandi Cyclopes,& altis montibus errant. & Æneid.6.

Non mihi si linguæ centum sint,oraq; centum.

9 Hyperbole ista *Antonomasia* vulgò dicitur.vid.6.in notis ad cap.11. 10 *Sauromatas, & glacialem Oceanum.* 11 *Curios.* 12 *Bacchanalia*, Auxesis est: hic enim, cùm loca remota,viros temperatos,& quodlibet intemperantiæ genus intelligat; superlatis eàrum specierum, quæ in his generibus maximè excellunt,nominibus vtitur: vbi quatuor troporum continuatiò Allegoriam facit. Sic *Epicurus* pro voluptuario, *Aristides* pro justo,*Crœsus* pro divite, *Sardanapalus* pro effœminato,*Midas* pro avaro,*Thersites* pro deformi, *Pœnus* pro perfido: quæ Auxesis est. Sic *Irus* & *Codrus* pro paupere,*Pygmæus* aut *nanus* pro brevis staturæ homine:quæ Tapinosis est, sive extenuans Hyperbole. 13 *Sydera.* 14 *Tartara.* Sydera pro sublimiori,& Tartara pro profundiori loco: in quibus est & Auxesis, & Allegoria. 15 *Sævior* &c. Sic Eclog.7.

Nerine Galatea thymo mihi dulcior Hyblæ,

Candidior cycnis, hederâ formosior albâ.

vbi *sævior Busiride, sævior Phalari,thymo dulcior,cycnis candidior, hederâ formosior* Auxeses sunt audaciores : quales innumeræ

Antonomasia

3 Synecdoche integri. *SYNECDOCHE INTEGRI* est quando ex integro significatur membrum. Æneid. 1.
1 *Pabula gustâssent Troiæ*, 2 *Xanthũq; bibisset.*
Metalepsis. Epist. 1. l. 4. Metalepsis est. *Res vides quomodo se habeat*, 3 *orbẽ terrarũ, distributis imperijs, ardere bello.* & Æn. 1. *---Ingens à vertice* 4 *Põtus In puppim ferit.---.*
Hyperbole. Hyperbole est Philip. 2. *Magister equitum, cui ructare turpe esset, is vomens frustis esculentis vinum redolentibus gremium suum, &* 5 *totum tribunal implevit.*
6 Sic numerus pluralis pro singulari. Ad Brut. 7 *Nos populo imposuimus, & oratores visi sumus.* Trist. 1. Eleg. 1.

Nescit in immenso iactari 8 *corpora Ponto*
Nescit agi ventis: nescit adesse necem.

Ad cap. 10.

¶ *Pabula.* 2 *Xanthum.* partem pabuli, partem Xanthi fluvij: non totum pabulum, non totum Xanthum. Sic Eclog. 1. *Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim.* 3 *Orbem.* imperium Romanum. Metalep. orbem pro globo Synecdoche est membri pro integro: & globum terræ pro parte globi, qualis est Romanum imperium, Synecdoche contraria est integri pro membro. 4 *Pontus.* vnda. Metalepsis: nam Pontus Nerei & Doridis filius pro illâ maris parte, quæ à palude Mæotide vsq; ad Tenedum insulã in mari Ægeo protenditur, Metonymia efficientis est: mare Ponticum pro vniverso mari Synecdoche est membri pro integro: & mare pro vndâ seu fluctu maris est Synecdoche contraria integri pro membro. 5 *Totum tribunal.* Auxesis

hic

hîc est ad fœditatem facti exaggerandam. 6 *Sic numerus.* vide Synecdochen membri. 7 *Nos.* De se tantùm loquitur orator. 8 *Corpora.* Suum intelligit poeta corpus, quod in quanto jam versaretur discrimine, vxorem queritur ignorare: eadem vox ibid. occurrit.

Ferte (quid hic facio?) rapidi mea corpora venti:
Ausonios fines cur mea vela vident?

Caput vndecimum.

SYNECDOCHE GENERIS est, quando ex genere significatur species. Æneid. 2. 4 Synecdoche generis.

---dolus an 1 virtus quis in hoste requirat?

Cat. 2. *Sine dubio perdidimus 2 hominē.* Verr. 2. *Ad quam spem tam perniciosum, tam importunum 3 animal reservetis?*

Sic cùm 4 *vixisse*, & 5 *fuisse* dicim⁹, quę jã mortua esse, & non existere intelligimus. Æneid. 2.

---Fuimus Troes, fuit Ilium, & ingens
Gloria Teucrorum.---

Est autem hæc Synecdoche elegantior, cùm generali nomine, quod in eo genere maximè excellit, 6 κατ' ἐξοχὴν insignitur. Sic 7 *Tydides* & *Pelides*, pro *Diomede* & *Achille.* Sic 8 *Poeta* pro *Homero*, aut *Virgilio*: 9 *Orator* pro *Demosthene*, aut *Tullio*. Catachresis est Æneid. 2. Catachres.

Non priùs adspicies vbi fessum ætate 10 parentē
Liqueris Anchisen?--- & Æneid. 1.

11 *Promissi vltorem.* 12 *Erratū* pro *scelere* Hyperbole est. Allegoria hîc etiam est frequens. Hyperbole Allegoria.

Catil. 1. *Exire ex 13 vrbe consul hostem iubet.*

Epilogus troporum. Atq; hæc de Tropis: quorum si præstantia & excellentia spectetur, longè princeps erit Metaphora: Ironia deinde succedet: tertia erit Metonymia: postrema Synecdoche. Vsus autem etiam frequentissimus est Metaphorę: deinde Metonymiæ: tum Synecdoches: rarissimus Ironiæ. Hanc autem inductionem, octo Ciceronis consulares à P. Ramo observatæ concluserunt. At præcipuè tres species, Metonymia, Metaphora, Synecdoche, sæpe conjunguntur. In Pis. 14 *Vnus ille dies mihi quidem instar immortalitatis fuit, cùm senatum egressum vidi, populumque Romanum vniversum: cùm ipsa Roma propè convulsa sedibus suis, ad complectendum conservatorem suum procedere visa est: quæ me ita accepit, vt non modò omnium generum, ætatum, ordinum viri ac mulieres omnis fortunæ ac loci, sed etiam mœnia ipsa viderentur, & tecta vrbis, ac templa lætari.* Atq; hæc prima Rhetoricæ elocutionis ὀψοποιΐα κ̀ κόμμωσις fuit.

Ad cap. 11.

¶ *Virtus.* fortitudo. 2 *Hominem.* Hominem dicit pro Catilinâ. 3 *Animal.* Animal pro bestiâ dicit orator. 4 *Vixisse.* 5 *Fuisse.* Vixerunt, fuerunt, & hujusmodi voces, generale quiddam in se complecti videntur: quæ enim fuerunt, vel tantùm fuerunt & jam non sunt, vel cùm fuerũt, tum sunt etiam: Quando igitur *fuimus*, & *fuit* significent hîc fuisse tantùm, & non etiam nunc esse; Synecdoche est generis pro specie. 6 καθ᾽ ἐξοχὴν per excellentiam sive ob eminentiam: Antonomasia vulgò dicitur, vt etiam cùm *Antonomasia.* contrà, per Synecdochen speciei, nomen proprium pro communi vsurpatur. 7 *Tydides* & *Pelides.* Patronymica sunt loco propriorum posita: Erant enim Diomedes, & Achilles, hic Pelei, ille Tydei, filij fortissimi. Itidem binos suscepit Atreus ex Ærope filios, Agamemnonem & Menelaum: per Atridem tamen Agamemnonem intelligimus,

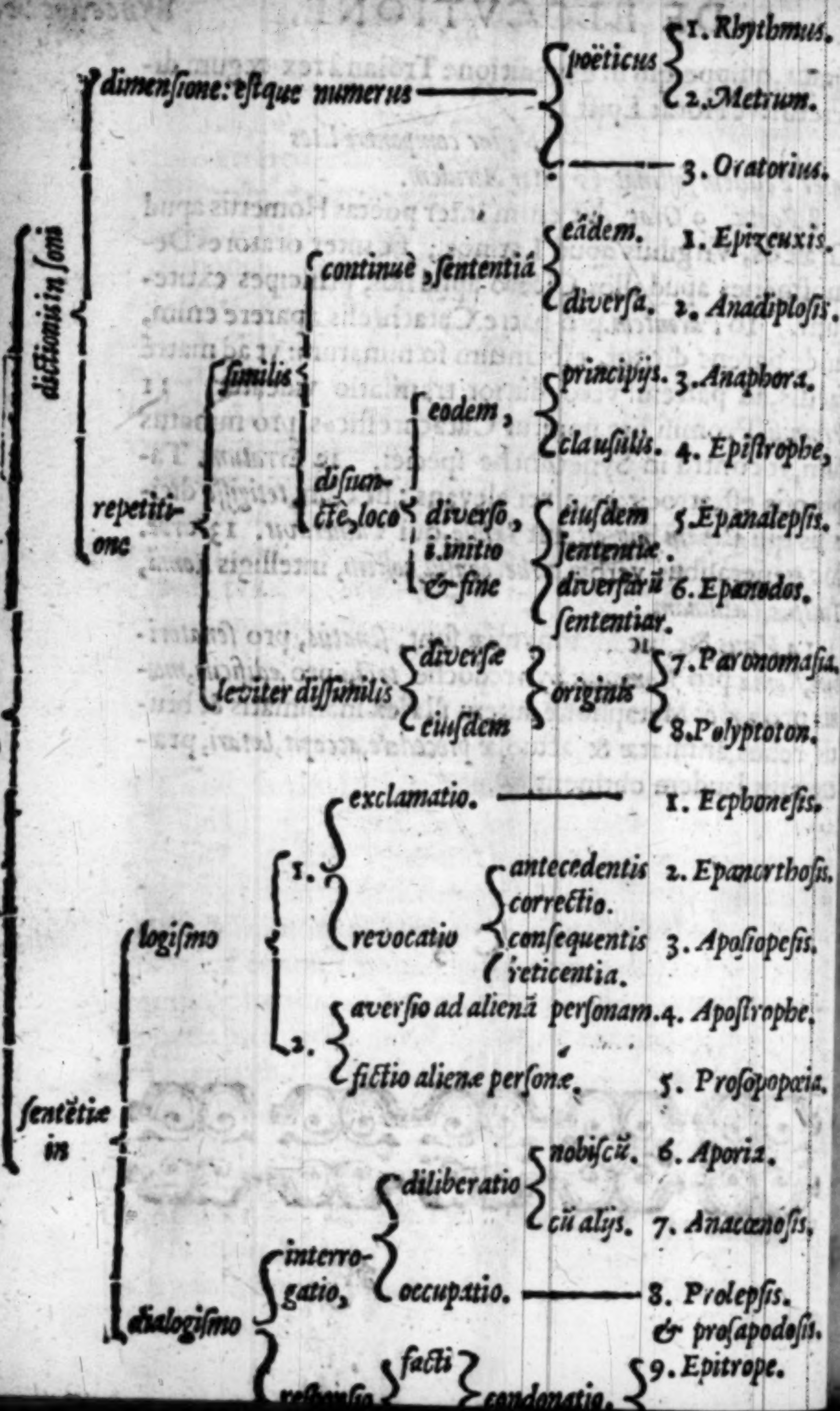
gimus, quippe qui in expeditione Troianâ rex regum diceretur: vt Horat. Epist. 1.

— Nestor componere lites
Inter Pelidem festinat, & inter Atridem.

8 *Poëta.* 9 *Orat.* Vt enim inter poëtas Homerus apud Græcos, Virgilius apud Latinos; sic inter oratores Demosthenes apud illos, Cicero apud hos, principes extiterunt. 10 *Parentem.* pro patre. Catachresis: parere enim, unde parens dicitur, est tantùm fœminarum: vt ad matrẽ facilis, ad patrem verò durior translatio videatur. 11 *Promisi.* Promisi hîc ponitur Catachresticὼs pro minatus sum, vt contrà in Synecdoche speciei. 12 *Erratum.* Tapinosis est, atrocitatem rei elevans: sic cùm *tetigisse* dicimus qui *alapam impegit*, aut *læsisse* qui *vulneravit.* 13 *vrbe.* hîc generalibus verbis, *vrbe, consul, hostem,* intelligis *Romã, Tullius, Catilinam.*

14 *Vnus* &c. hîc Metonymiæ sunt, *senatus*, pro *senatoribus, Roma* pro *Romanis:* Synecdoche *tecta* pro *ædificiis, mœnia* pro *vrbe:* Metaphoræ autem illæ ex inanimatis & brutis rebus, animatæ & actuosæ *procedere, accepit, lætari,* præcipuam laudem obtinent.

Figura est
dictionis in soni
dimensione: estque numerus
poëticus
1. Rhythmus.
2. Metrum.
3. Oratorius.
repetitione
similis
continuè, sententiâ
eâdem.
1. Epizeuxis.
diversa.
2. Anadiplosis.
disiunctè, loco
eodem,
principiis.
3. Anaphora.
clausulis.
4. Epistrophe,
diverso, i. initio & fine
eiusdem sententiæ.
5. Epanalepsis.
diversarũ sententiar.
6. Epanodos.
leviter dissimilis
diversæ
eiusdem
originis
7. Paronomasia.
8. Polyptoton.
sententiæ in
logismo
1.
exclamatio.
1. Ecphonesis.
revocatio
antecedentis correctio.
2. Epanorthosis.
consequentis reticentia.
3. Aposiopesis.
2.
aversio ad alienã personam.
4. Apostrophe.
fictio alienæ personæ.
5. Prosopopœia.
dialogismo
interrogatio,
diliberatio
nobiscũ.
6. Aporia.
cũ aliis.
7. Anacœnosis.
occupatio.
8. Prolepsis. & prosapodosis.
facti
9. Epitrope.

Caput duodecimum.

EXposito in tropis primo genere elocutionis, sequitur vt de figura secundo loco dicatur. Figura est elocutio qua orationis habitus à rectâ & simplici consuetudine mutatur. Σχῆμα. Figura.

Vt enim tropus ferè est singularum vocum, sic figura conjunctarum est: vtquè vocum alia est propria, alia modificata; sic orationum alia est recta, alia figurata: illam Græci ἀσχημάτιστον, hanc ἐσχηματισμένην vocant.

Figura est dictionis, aut sententiæ. Figura dictionis est figura, quâ oratio figuratur dictionibus aptè & iucundè inter sese resonantibus. Figura dictionis.

Estq; in sonorum dimensione vel repetitione.

Figura in dimensione est suavis ille sonorum in oratione numerus:

Quo vno nihil est cognatius nostris animis: numero enim excitamur, & languescimus; & ad hilaritatem, tristitiamq; deducimur. Ejus verò gratia non solùm ducitur è mensuris syllabarum, sed etiam è sonis literarum; maximè vocalium, quæ vel grandiores, vel magis confertæ, in dictionibus resonant.

Est autem hîc perpetuò nitendum, vt vocalium in diversis vocibus concursus sit quàm rarissimus.

Caput decimum tertium.

Numerus poëticus.

NVmerus est poëticus, vel oratorius. Poëticus est, qui perpetuis certorum spatiorum legibus astringitur: Et ferè in fabulosis argumentis ad hominum mores imitandum & exprimendum. hinc tragœdia, comœdia, & cætera poëmatis genera orta sunt; in quibus περιπέτεια, ἀναγνωρίσεις, varietas casuum & agnitio tandẽ insperata delectarent animos: ad eamque rem Rhetorici cuiusque ornamenti præcipua licentia est assumpta.

Numerus poëticus est rhythmus, aut metrum.

Ῥυθμὸς Rhythmus numerus.

RHYTHMVS est numerus poëticus certũ syllabarum numerum, nullâ habitâ quantitatis ratione, continens. Plerumq; autem *Epistrophen* soni conjunctam habet: vt in illo Homeri nostri poëmate.

Deeds soone doe die how ever nobly done,
And thoughts of men doe as themselues decay;
But wise words taught in numbers for to run,
Recorded by the Muses, liue for aye:
Ne may with storming showres be washt away:
 Ne bitter breathing winds wt boist'rous blast,
 Nor age, nor envie shall them ever wast.

& paulò post.

For not to haue beene dipt in Lethe Lake,
Achilles. Could saue the sonne of Thetis from to die:

But

But that blinde bard did him immortall make, *Homerus.*
With verses dipt in dew of Castalie:
Which made the Easterne Conquerour to crie *Alexander.*
O fortunate yong-man, whose vertue found
So braue a Trumpe, thy noble acts to sound.

Decasyllabus iste Rhythmus, vt metrum Heroicum, præcipuè celebratur.

Rhythmi genera partim syllabarum suarum numero, partim variâ sonorum resonantium dispositione distingui possunt: sed ea * optimorum poëtarum obseruatio optimè docebit.

* Quales sunt apud nos Homero, Maroni, Ouidio, cæterisq; melioris notæ priscis æquiparandi, D. PHILIPPVS SIDNEY, EDMVNDVS SPENCER, SAMVEL DANIEL, MICHAEL DRAYTON, IOSVAH SILVESTER, GEORGIVS WITHER, aliiq; ingenio & arte florentes, quorum hæc ætas vberrima est: atq; inprimis horum omnium magister, vnicum caligantis sui seculi lumen, D. GALFRIDVS CHAVCER.

Cap. 14.

METRVM est numerus poëticus certos pedes continens: in quo * & vocalis, & M cum suâ vocali in fine dictionis eliditur, quandò dictio sequens incipit à vocali: & vltima habetur pro indifferenti. Horat. Epist. 2. lib. 1. *Metrum mensura carmen.*

Sincerum est nisi vas, quodcunq; infundis acescit.

Hic E in *quodcunq;* item *um* in *sincerum* eliditur: *scit* autem

vltima

vltima cùm sit brevis pro longâ habetur. Dipthongus hic rationem habet vocalis: vt Æneid.3.

Crebrescunt optatæ auræ, portusq; patescit.

At *heu*, *ô*, *ah*, *io*, non eliduntur.

O tamen propter sequentem vocalem interdùm vnum tempus amittit: vt Eclog.2.

Te Corydon, ô Alexi. Trahit sua quenq; voluptas,

vide infrà Synalœpham omissam.

Synalœpha. Ecthlipsis. * Elisio vocalis SYNALOEPHA à Grammaticis dicitur: consonantis *M* cum suâ vocali ECTHLIPSIS, vtranq; poëtæ alicubi neglexerunt.

Synalœpha omissa. Synalœpha omittitur more Græcorum Eclog.3.

Et longum formose vale, vale, inquit, Iola.

Et Eclog.8.

Credimus? An qui amant ipsi sibi somnia fingunt?

Æneid.6.

Nomen & arma locum servant, te, amice, nequivi.

& Æneid.8.

Tuq; ô Tybri, tu ô genitor cum flumine sancto.

Catull. in Mamurram & Cæsarem.

Vno in lectulo erudituli ambo. Atq; Georg.4.

Implerunt montes, flêrunt Rhodopeiæ arces.

Vbi vocales longæ non elisæ, dimidiam amittunt quantitatem.

Interdum etiam manent integræ: vt Eclog.7.

Stant & iuniperi, & castaneæ hirsutæ. Et Eclog.6.

Clamâssent vt littus Hyla, Hyla omne sonaret.

Hic *A* in priori *Hyla* manet longum, in posteriori corripitur. Sic Georg.1.

Ter sunt conati imponere Pelio Ossan.

vbi *I* suam retinet quantitatem. *O* verò corripitur.

Manet aliquandò & vocalis brevis: vt Lucret. lib.1.

Ponderis amissâ vi possint stare inani. Æn. 1.

Et vera incessu patuit dea: ille vbi matrem, & Met.5.

Et bis iò Arethusa, iò Arethusa vocavit.

Est etiam vbi Ecthlipsis omittitur: vt apud Ennium citante Prisciano. *Ecthlipsis omissa.*

Insignita ferè tum millia militum octo.

Quædam etiam hujus generis sunt apud Lucretium: vt l. 1

Corporum augebit numerum, summamq; sequetur. lib. 2.

Nam quod fluvidum est è levibus atq; rotundis. lib. 3.

Namq; papaverum aura potest suspensa levisq;. & 6.

Semina seq; simul cum eo commiscuit igni.

Quos etiam Ovidius imitari ausus est Epist. 5.

Digna sum, & cupio fieri matrona potentis.

Vt Aldinum habet exemplar: quamvis castigator, nescio quis, ne metrum claudicaret plus satis sollicitus, otiosâ conjunctionis *que* adjectione sustentandum censuit. Sic enim aliàs legitur, *Dignaq; sum*, &c.

Veteres etiam *S* cùm suâ vocali ante vocalem elidebant, ante consonantem tantùm *S*: vt Ennius. *S elisum.*

Spernitur orator bonus, horridus miles amatur.

Vicit Olympia nunc senio confectus quiescit.

(Citat Cicero istud de senectute, illud pro Muræna) & Lucretius frequenter: vt lib. 1.

Nam fierent iuvenes subitò ex infantibus parvis. Ibidem.

Pondus vti saxis calor ignibus liquor æquai. & Ibidem.

Nonne vides etiam patefactis temporis puncto.

& Hostilius Annal. 1.

Sæpè greges pecuum ex hybernis pastibus pulsi.

Catullus etiam ad Gellium dixit.

Affixus nostris tu dabis supplicium. Et Manil. l. 2.

Formosos Phœbus Geminos, Cyllenius Cancrum.

Sic Lucret. lib. 2

Est è levibus atq; rotundis adnixa volare. Et lib. 4.

Nonne vides igitur quàm puncto temporis imago.

Etiam Virgilius, Æneid. 2.

Limina tectorum & medijs in penetralibus hostem.

Et Æneid.12.

Inter se coiisse viros & decernere ferro.

Elisio Hypermetri. Supereſt aliquandò in verſu (qui inde HYPERMETER dicitur) poſt pedes debitos ſyllaba vocali aut M terminata, quæ à vocali ſequentem verſum inchoante elidenda eſt: vt Georg. 2.

Inſeritur verò ex fœtu nucis arbutus horrida,
Et ſteriles platani,&c. & Met. 12.
Barba erat incipiens,barbæ color aureus, aurea
Ex humeris,&c. Sic Æneid. 7.
Jamq; iter emenſi turres ac tecta Latinorum
Ardua cernebant,&c. & Met.15.
Et tellus Circæa,& ſpiſſi littoris Antium.
Hunc vbi &c.

Enclitica conjunctio *que* frequentiſſimè ſupereſt : vt Georg.2. *Si non tanta quies iret frigusq; caloremq;*
Inter &c. ibidem.
Navigiis pinos,domibus cedrosq; cupreſſosq; :
Hinc radios &c. Æneid.2.
Iactemur doceas:ignari hominumq; locorumq;
Erramus &c. ibidem.
Aurea cui gradibus ſurgebant limina, nexæq;
Ære trabes,&c. Et rurſus ibidem.
Quem non incuſavi amens hominumq; deorumq;
Aut quid in everſa vidi crudelius vrbe ?

Sed iſta partim antiquata, partim licenter à Poëtis vſurpata notanda magis,quàm imitanda ſunt.

Metaplaſm. Atq; hæc ferè perpetua ſunt. METAPLASMVS rarior eſt : quandò ſcilicet aliquid in voce redundat , deficit, aut immutatur. Redundat & deficit quid, aut addendo & auferendo,aut diſtrahendo & contrahendo. Metaplaſmi in addendo & auferendo ſex ſunt ſpecies;

species. Prothesis Aphæresis, Epenthesis Syncope, Paragoge Apocope. In distrahendo & contrahendo duæ, Diæresis & Synæresis.

PROTHESIS est quæ literam vel syllabam addit in principio: vt *gnatus, tetuli.* *Prothesis.*

Pro natus, tuli.

APHÆRESIS est quæ à principio aufert: vt *ruit, temnere.* *Aphæresis.*

Pro eruit, contemnere.

EPENTHESIS est quæ addit in medio: vt *alituum, navita, induperator, littera.* *Epenthesis.*

Pro alitum, nauta, imperator, litera.

Alituum pecudumq; genus sopor altus habebat. Æn. 8.

Quales nunc epulas ipsum glutisse putamus
Induperatorem. Iuv. Sat. 4. Item.

Indugredi sceleris, quin contrà sæpiùs olim. Lucret. 1.

At non esse tamen perplexis indupedita. Idem 2.

Sic * *quattuor, Porsenna, quottidie,* &c. solent enim Poëtæ in quibusdam vocibus post syllabam naturâ brevem, vt eam producant, consonam immediatè sequentem geminare: præcipuè post præpositionem *re*, vt *relliquiæ, relligio, relligiosus, repperi, reppuli, rettuli, rellatus, redduco,* &c.

* *Quatuor* naturâ corripitur, sicuti *quotidie* & *Porsena*: vt *Cedunt ter quătuor de cælo corpora sancta.* Ennius.

Quod etiam apparet in *quăter* & *quăterni*. Sed Epenthesis hic ita invaluit, vt vix vsquam correptum legas.

SYNCOPE est quæ è medio aufert: vt 1 *vincla*, 2 *virûm*, 3 *petij*, 4 *repostus.* *Syncope.*

Pro *vincula, virorum, petivi, repositus.*

1 Sic a *circlus*, b *gubernaclũ*, c *maniplus*, d *oraclum*, *periclum*, e *seclum*, pro *circulus, gubernaculum, manipulus, oraculum, periculum, seculum.*

2 Sic

2 Sic *deûm*, *divûm*, *superûm*, f *magnanimûm*, g *equûm*, h *s[...] ciûm*, *Teucrûm*, *Danaûm*, & similia, item i *currûm* : pro *co[...] rum*, *deorum*, *divorum*, &c. Iste genitivus concisus frequentissimus est apud Poëtas.

3 Sic l *lenibat*, m *vestibat*, n *polibant*, o *nutribat*, *dixti*, p *direxti*, *petiit*, *accestis*, *admôrunt*, *gustâram*, *audieram*, q *pargite*, r *extinxem*, s *vixet*, t *iusso*, u *explêsse*; pro *leniebat*, &c. *dixisti*, *direxisti*, *petivit*, *accessistis*, *admoverunt*, *gustaveram*, *audiveram*, *porrigite*, *extinxissem*, *vixisset*, *iussero*, *explevisse*.

4 Sic x *compostus*, y *expostus*, z *impostus*, * *suppostus*, ablatâ vocali *I*.

a *At primùm laxos tenui de vimine circlos*. Georg. 3.
b *Ipse gubernaclo rector subit ipse magister*. Æneid. 5.
c *Immundi meminere sues iactare maniplos*. Georg. 5.
c *Disiectiq; duces, desolatiq; manipli*. Æneid. 9.
d *Rursus ad oraclum Ortigiæ Phœbumq; remenso*. Æneid. 3.
e *Magnus ab integro seclorum nascitur ordo*. Eclog. 4.
e *Talia secla suis dixerunt currite fatis*. Ibidem.
f *Magnanimûm heroum, pueri innuptæq; puellæ*. Georg. 4.
g *Et iam tempus equûm spumanti a solvere colla*. Georg. 2.
h *Oblitus decorisq; sui, sociûmq; salutis*. Æneid. 5.
i —*quæ gratia currûm,*
Armorumq; fuit vivis, quæ cura nitentes. Æneid. 6.
l *Lenibat dictis animum, lachrymasq; ciebat*. Ibidem.
m *Tum mihi prima genas vestibat flore iuventa*. Æneid. 8.
n *Certatim squammis serpentum auroq; polibant*. Ibidem.
o *Nutribat teneris immulgens ubera labris*. Æneid. 9.
Sic. *Vellera virgati custodibant calathisci*. Catull. lib. 1 Argonautica.
Atq; hinuli pellis totos operibat amantes. Propert. lib. 3. de avaritiâ Puell.
p *Dardana qui Paridis direxti tela manusq;*. Æneid. 6.
q *Cingite fronde comas, & pocula pargite dextris*. Æneid. 8.
r *Cum genere extinxem memet super ipsa dedissem*. Æneid. 4.

s *Vix[...]*

Vixet cui vitam deus, aut sua dextra dedisset. Æneid. 11.
Cætera quâ iusso mecum manus inferat arma. Ibidem.
———*animumq; explêsse iuvabit.* Æneid. 2.
x *Troïa: nunc placidâ compostus pace quiescit,* Æneid. 1.
y *Obvia ventorum furiis expostaq; Ponto.* Æneid 10.
z *Inarime Jovis imperiis imposta Typhoëo.* Æneid. 9.
* *Hic crudelis amor tauri suppostaq; furto.* Æneid. 6.
Cæterorum exemplis ut frequentioribus supersedeo.

PARAGOGE est quæ addit in fine; ut *dicier.* *Paragoge.*
pro *dici.*

APOCOPE est quæ à fine aufert: ut *dixtin, curru.* *Apocope.*
pro *dixtine, currui.*
Sed tamen ydem olim curru succedere sueti. Æneid. 3.
Sic *aspectu, venatu,* pro *aspectui, venatui.*
Siste gradum, teq; aspectu ne subtrahe nostro. Æneid. 6.
Venatu invigilant pueri, sylvasq; fatigant. Æneid. 9.
Dativus quarti flexus, quò facilius numeris Epicis inserviat, apud Poëtam Apocopen semper patitur.

DIÆRESIS est, quæ vnam syllabam in duas distrahit: vt 1 *pictaï,* 2 *aheneus,* 3 *suëtus.* *Diæresis.*
Pro *pictæ, æneus, suetus.*
1 Genitivos primæ hunc in modum distrahere Lucretio solenne est: Virgilius id fecit quatuor tantùm locis.
Aulaï in medio libabant pocula Baccho. Æneid. 3.
Ætherium sensum atq; auraï simplicis ignem. Æneid. 6.
Exultantq; æstu latices furit intus aquaï. Æneid. 7.
Dives equûm, dives pictaï vestis & auri. Æneid. 9.
Huius Diæresis ratio est, quod quæ Latinis est diphthongus *æ*, eadem Græcis est *αι*. Ideoq; illi hos imitati & diphthongum hanc in aï dissolvunt, & *a* vocalem puram longam faciunt.

2 Si recte facies : *hic murus abeneus esto*. Hor. Ep. 1. l. 1.
Sic *Evohe* pro *evœ*.
Evohe Bacche fremens solum te virgine dignum. Æneid. 7.
nam Græcè est εὐοῖ. vnde *Evœ*.
Evœ recenti mens trepidat metu. Carm. 2. Od. 19.
Sic apud Catul. *Verbosâ gaüdet Venus loquelâ*. In Camer.
3 *Cum mihi non tantum furesq; feræq; suëtæ*. Hor. Sat. 8. l. 1.
Vbi *u* liquescens fit vocalis: vt etiam in sequentibus.
Imo agite & positis quæ vox inopina suäsit. Thebaid. 1.
Holus suäve multiplex herbæ genus. Virg. Hort.
Fundat ab extremo flavos Aquilone Suëvos. Lucan. lib. 2.
Imposito fratri moribunda relanguit ore. Met. 6.
Sic *evoluïsse, persoluënda*.
pro *evolvisse, persolvenda*.
Debuerant fusos evoluisse suos. Ovid. Ep. 12.
Nunc quoq; te salvo persoluenda mihi. Ovid. Ep. 6.
Vbi *v* consona in vocalē vertitur: ut etiam in sequētibus.
Stamina non ulli dissoluënda deo. Tibul. El. 7.
Sit satis ornatas dissoluisse comas. Tibul. El. 10.
Quod zonam soluit diu ligatam. Cat. ad pas.

Synæresis sive Crasis.

SYNÆRESIS est quæ duas syllabas in unā contrahit: ut *aurea, aureis, aureo* dissyllaba.
Aureâ composuit spondâ, mediamq; locavit. Æneid. 1.
Atria: dependent lychni laquearibus aureis. Ibidem.
His finis fandi: solio tum Juppiter aureo. Æneid. 10. Item.

ea {
Aut nulla inter se duo sint ex omnibus eadem. Lucret. 2.
Cætera de genere hoc eädem ratione creantur, Lucret. 4.
Unâ eädem q; viâ sanguisq; animusq; feruntur. Æneid. 10.
Hâc eädem rursus Lygdame curre viâ. Propert. lib. 3.
Aureâ percussum virgâ versumq; venenis. Æneid. 7.
Sudando pinguem vitius albumq; nec ostrea. Hor. Sat. 2. l. 2.
Nec tantum Rhodope miratur & Ismarus Orphea. Eclog. 6.
Seu lento fuerint alvearia vimine texta. Georg. 4.
Canicies inculta iacet stant lumina flammea, Æneid. 6.
}

Unius

Vnius ob noxam,& furias Aiacis Oilei. Æneid.1.
Jam validam Ilionei navem iam fortis Achatæ. Ibidem.
Ferreiq; Eumenidum thalami,& discordia demens. Æn.6.
ei *Centum ærei claudunt vectes,æternaq; ferri;* Ibidem.
Eripere ei noli quod multò charius illi. Cat.ad Quint.
Nunc præcedentem sequitur,nunc prævius anteit. Met 11.
Qui candore nives anteirent,cursibus æquor. Æneid.12.
Atq; eodem pacto rebus sint omnibus apta. Lucret.6.
Vno eodemq; igni,sic nostro Daphnis amore. Eclog.8.
Rege sub Euristheo fatis Iunonis iniquæ. Æneid.8.
eo *Cùm refluit campis,& iam se condidit alveo.* Æneid. 9.
Cecropiumq;,thymum,& graveolentia centaurea. Georg.4.
Nam per aquas quæcunq; cadunt atq; aera deorsum. Lucr.2.
Dispicere ipse oculus rem seorsum corpore toto. Lucret.3.
Legibus his: quædam ratio discriminat omnia. Lucret.l.2.
ia *Bis patriæ cecidere manus,quin protinus omnia.* Æneid.6.
Præferimus manibus vittas,& verba precantia. Æneid.7.

Sic *abjete,tenvia* trisyllaba.

Aedificant,sectáq; intexunt abjete costas. Æneid.2.
Velleraq; vt folijs depectunt tenvia Seres. Georg.2.
Vbi *I* & *V* vocales in consonas mutantur: vt etiam in sequentibus.
Sardoniches smaragdos: adamantes,iaspidas vno. Mar.l.5.ep.11
Hærent parietibus scalæ,postesq; sub ipsos. Æneid.2.
Custodes sufferre valent,labat ariete crebro. Ibidem.
Arietat in portas & duros obice postes. Æneid.11.
Fluviorum rex Eridanus, camposq; per omnes. Georg.1.Item,
Propterea quia corpus aquæ naturaq; tenuis. Lucret.1.
Tenuis vbi argilla, & dumosis calculus arvis. Georg.2.
Genua labant gelido concrevit frigore sanguis. Æneid.12.

Lectorẽ obiter admonitũ velim, fingi hîc à quibusdã Synæresin hanc non animadvertentibus, cõtra hujus metri legẽ pro pede Dactylico aliàs Proceleusmaticũ, sive duplicẽ Pyrrichium,aliàs Anapæstum:& si Lucretiana illa,

D *Prop-*

Propterea quia corpus aquæ naturáq; tenuis. Lib.2.
Mittunt, effigies quoq; debent mittere tenues. Lib.4. & similia fortè occurrissent; dubium non est statuisse etiam eos pro Spondæo Trochæum, seu Anapæstum poni.

Apud Lucretium, per Synæresin, *u* vocalis liquescit; quemadmodum per Diæresin *u* liquescens fit vocalis.
Et simili ratione animalia suapte vagari. Lib.1.
Lanigeræ pecudes, & equorum duellica proles. Lib.2.
Et apud Lactantium in Phœnice.
Duodecies vndis irrigat omne nemus.

Quædam contractè etiam scribuntur: vt *côgo, tibîcen, nîl, mî, obît, prêndo, bîga, quadrîga.*

Ex *coago, tibiicen, nihil, mihi, obiit,* pro *obivit* per Syncopen, *prehendo, biiugæ, quadriiugæ.*

Quædam licet integrè scribantur, tamen in metri dimensione ferè contrahuntur: vt *huic, cui, dij, ij,* & * composita *proin dein, dehinc deest, semianimis anteambulo.*†

* In quibus nimirùm vocales contractæ, altera prioris partis est, altera posterioris.

† Sic *cuivis,* & cætera composita à *cui, dijs, ijs, iidem, iisdem, proinde, deinde, deinceps, deeram, deesse,* &c. *semihomo, graveolens, anteactus, anteit,* & similia.

Reiicio etiam & *eiicio* interdum contrahuntur: vt
Tityre pascentes à flumine reiice capellas. Eclog.3.
Tela manu reijcitq; canes in vulnus hiantes. Stat. Theb.4.
Eijcit enim sulci rectâ regione viáq;. Lucret.4.
Scande *reice, reicit, eicit.* Abiectâ enim *I* consonâ per Syncopen (quod alijs compositis à *iacio* vsu venit: ut
Turpe putas abici quia sit miserandus amicus. Pont.l.2.El.3.
Nil adicit penso Lachesis fusósq; sororum. Mar.l.4.ep.54.
Cur obicis magno tumulum, manesq; vagantes. Lucan.l.17.
Ipse manu subicit gladios, ac tela ministrat. Lucan.l.7.)

E & I contrahuntur in *ei*.

Metaplasmi in immutando species sunt quinq; Tmesis, Metathesis Antithesis, Diastole Systole.

TMESIS est quæ compositæ vocis partes, alterius vocis interpositione, dissecat: ut *qui te cunq;, inq; salutatus*. Tmesis.

Qui te cunq; manent isto certamine casus. Æneid. 12. pro *quicunq; te*.

Hanc ego nunc ignaram huius quodcunq; pericli est,
Inq; salutatam linquo. Æneid. 9. pro *insalutatamq;*. Sic
Ille pedem referens & inutilis, inq; ligatus. Æneid. 10. pro *illigatusq;*.

Quæ me cunq; vocant terræ. Æneid. 1.

Quà se cunq; furens medio tulit agmine virgo. Æneid. 11.

Quo res cunq; cadent. Æneid. 12.

Præterea tellus, quæ corpora cunq; alit, auget. Lucret. lib. 1.

Terraq; inumbratur quà nimbi cunq; feruntur. Idem lib. 5.

Quæ collata foris, & commoda cunq; venirent. Idem lib. 6.

Item. *Nunc ego namq; super tibi erunt qui dicere laudes.* Eclog. 6. pro *supererunt*.

Talis Hyperboreo septem subiecta trioni. Georg. 3. pro *septentrioni*.

Et multo nebulæ circum dea fudit amictu. Æneid. 1. pro *circumfudit*.

Hac celebrata tenus sancto certamina patri. Æneid. 5. pro *hactenus*.

Eripuit nobis medioq; sub æquore mersit. Ibidem. pro *submersit*.

Impastus seu plena leo per ovilia turbans. Æneid. 9. pro *perturbans*.

Tum Pallas biiugis fugientem Rhœtea præter
Traiicit. Æneid. 10. pro *præterfugientem*.

Metathesis. *METATHESIS* est quæ literam eandem transponit: vt 1 *pistris*, 2 *Tymbre*.

Pro *pristis Tymber*.

1 Πρίστις apud Aristotelem Hist. anim. lib. 6. c. 12. belua est marina cetacei generis: in quo sensu pristis legitur apud poëtam Æneid. 3. vbi de Scylla loquitur.

Prima hominis facies, & pulchra pectore virgo
Pube tenus: postrema immani corpore pristis.

& Æneid. 10. vbi de Tritone.

Frons hominem præfert, in pristin desinit alvus.

Hujus piscis nomen Mnesthei navis Æneid. 5. sortita est: vbi Sergesti Centaurus dicitur, Gyæ Chimæra, & Cloanthi Scylla.

—— Post hos æquo discrimine Pristis,
Centaurusq; locum tendunt superare priorem.

Et paulò post alludens ad nominis etymon (dicitur enim à πρίειν quod est secare) ait poëta,

Sic Mnestheus, sic ipsa fugâ secat æquora Pristis.

Vnde satis liquet *Pristis* vtrobiq; ritè scribi: pro quâ voce nonnulli per Metathesin reponunt *Pistris*.

2 *Tymbre* habetur Æneid. 10.

Nam tibi Tymbre caput Evandrius abstulit ensis.

Ponitur autem per Metathesin pro *Tymber*, quia rectus itē est Tymber non Tymbrus, vt ibidem legitur,

Daucia Laride Tymberq; simillima proles.

Antithesis. *ANTITHESIS* est quæ vnam pro aliâ ponit: vt *olli*, *vostrum*.

Pro *illi*: *vestrum*.

Diastole. sive Ectasis. *DIASTOLE* est quæ brevem syllabam producit: Æneid. 3.

Dona dehinc auro graviā sectoq; elephanto.

& Heroid. 21.

Molle

Molle meum levibus cōr est violabile telis.
Sic Manil. 5.
Incubuit Pontus, timuit naufrāgia tellus.
Quem Mantuanus sequutus est sexto Fast.
Perdidit, & fracto passa est naufrāgia clavo.
Idem Mant. Eclog. 6.
Cum muliēre marem sociali fœdere jungens.
Penultimam enim in *muliere* ritè corripiendam esse ex Terentio satis apparet: vt Andr. Act. 1. Scen. 1.
Effertur: imus intereà inter muliēres. & Scen. 4.
Nec satis digna cui committas primo partu muliērem.
Nam etsi in hoc metro, cæteri pedes sint incerti, certè vltimus est Iambus. Etiam ex Plauto vt Asin: Act. 1. Scen. 1.
Quam amabam abduxit ab lenone muliērē. Et Trucul. Act. 2. Sc. 4. *Prò di immortales non amantis muliēris,* & alibi passim.
Adeoq; ex Mart. lib. 1. 97.
Amethystinasq; muliērum vocat vestes. Itidem.
Rēcidere assiduò quoniam fluere omnia constat. Lucret. 5.
In quem rēcidimus quicquid mortale creamur. Met. 10.
Diastole plerumq; reperitur in vltimâ dictionis syllabâ secundum, tertium, quartum, aut quintum pedem Heroïci carminis inchoante: vt
Pectoribūs inhians spirantia consulit exta. Æneid. 4
Luctus vbiq; pavōr, & plurima mortis imago. Æneid. 2.
Ostentans artem paritēr arcumq; sonantem. Æneid. 5.
Sustinet, ac natæ Turniq; canīt Hymenæos. Æneid. 7.
Liminaquē laurusq; dei totusq; moveri. Æneid. 3.
Que ante dictionem duabus inchoatam consonantibus sæpius quidem producitur, sed illic positionem potiùs locū habere dixerim: vide primam regulam generalem de omnibus.

SYSTOLE est quæ longam corripit: vt Ec. 4. *Systole.*
Matri longa decem tulērunt fastidia menses.

Sic

Occidĕrunt magnis qui gentibus imperitârunt. Lucret.lib.3.
Miscuĕruntq; herbas,& non innoxia verba. Georg.3.
Obstupui,stetĕruntq; comæ,& vox faucibus hæsit. Æneid.2.
Gutturaq; imbuĕrunt infantia lacte canino. In Ibin.
Quid tibi profuĕrunt,Circe, Perseides herbæ. De Remed.l.1.
Virgilio annuĕrunt gaudentes rure Camenæ. Ser.1. Sa.10.item
Regis opus sterilisq; diu palus aptaq; remis .Horat. Art.
Thesea prensuras semisŏpita manus. Heroid.10.
Vade,vale,cavĕ ne titubes mandataq; frangas. Idem.Ep.13.l.1.
Tu cavĕ defendas quamvis mordebere dictis, Trist.1.El.1.
Nisi mavis hic esse imperativum antiqui *cavo*: nam aliàs producitur:vt
Ergo cavē liber & timidā circumspice mente. Ibidem.
Si quid aget maias,differ tua cœpta,cavēq;. Pont.l.3.El.1.
Supra in *smarăgdos* positio corripitur.

Pes est dimensio certâ syllabarum quantitate definita.

De quantitate Syllabarum.

QVantitas est quâ syllaba brevis, aut longa,aut communis dicitur.
*S*yllaba brevis vnius est temporis: & si opus est notatur in vocali hoc apice ˘
Longa duorum est:& si opus est, notatur in vocali hoc apice ‑
Communis modò brevis est, modò longa.
Quantitas cognoscitur regulis, vel exemplis.
Regulæ sunt generales,vel speciales.

GENERALES DE OMNIBVS SYLLABIS TRES.

Positio.

Prima regula.

*I. VOCALIS ANTE DVAS CONSO-*nantes, quarum altera saltem in eâdem dictione cum vocali est, producitur: ut Met. 7.

Mōx vbi pōllicita ēst quò sit fiducia mājor.

Hîc præter syllabas *pol*, *est*, & *sit*; *mox* etiam & *ma* positione longæ sunt. Nam duplex potestatem habet duarum consonantium, & *J* consona pro duplici habetur: sed vide secundam regulam specialem de mediâ syllabâ.

¶ Etiam vocalis brevis dictionem finiens ante duas consonantes nonnunquam producitur: vt

Et libella aliquâ si ex parte claudicat bilum. Lucret. 4.
Occulta spolia, & plures de pace triumphos. Iuven. Sat. 8.
Nil opus est morte pro me, sed amore, fideq;. Trist. 5. l. 15.
Officii causa pluribus esse dati. Pont. 1. l. 8.
Nulla fugæ ratio, nulla spes, omnia muta. Catu. Argon.
Pro segete spicas, pro grege ferre dapem. Tib. l. 1. El. 5.

Enclitica Conjunctio *que* sæpissimè: vt

Terrasquē, tractusq; maris, cœlumq; profundum. Eclog. 4.
Lappæquē, tribuliq;, interq; nitentia culta. Georg. 1.
Tribulaquē, traheæque, & iniquo pondere rastri. Ibidem.
Brontesquē, Steropesque, & nudus membra Pyrachmon. Æn. 10.
Alchandrumq;, Haliumq;, Noëmonaquē, Prytanimq;. Æn. 9.

Hoc autem fit more Græcorum, qui vocalem brevem tā in fine dictionis, quàm alibi ante duas consonantes producere solent: vt

Κίλλαν τὲ ζαθέην Τενέδοιο τὲ ἶφι ἀνάσσεις. *Iliad. α.*
Δεινὴ δὲ κλάγγη γένετ' ἀργυρέοιο βιοῖο. *Ibid.*
Μάντι κακῶν οὐ πώποτέ μοι τὸ κρήγυον εἶπας. *Ibid.*
Ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὔποτε φύλλα καὶ ὄζους. *Ibid.*

Excipe.

Vocalis naturâ brevis ante mutam cum liquidâ *L* vel *R* in eadem dictione communis est: ut *patris volucris, Atlas locuples.*

Nisi in compositis, ubi prior vox in mutam desinit, posterior à liquidâ inchoatur: illic enim, tanquam voces essent separatæ, fit positio: ut *āblus, ōbruo.*

¶ Etiam liquida *N* post quasdam consonas in Græcis dictionibus, & *M* alicubi brevem vocalem præcedentem ancipitem facit: vt

Ad mandata Prŏgnes, & agit sua vota sub illis. Met.6.

Hanc vocem Petronius Arbiter, (quem Quintilianus & Macrobius citant) etiam corripuit.

Atque urbana Prŏgne quæ circum gramina fusa.

O mutis quoque piscibus

Donatura Cycni, si libeat, sonum. Carm.4. Od.3. Carmen est Glyconium cum Asclepiadeo alternatum.

Quid refert? cornix non ideò ante cycnum. Aus. Epist.20.

Quæ capta est alio nupta Lacæna Cycno. Mart.9. Ep.106.

Bistoniis habitata viris, Polymnestoris illic. Met.13.

Vadit ad artificem diræ Polymnestora cædis. Ibidem.

Ecce inter primos Therămnæo à sanguine clausi. Sil. lib.8.

Delectat Marium si perniciosus Ichneumon. Mar. l.7. ep.86.

Movit Aiacem Telamone natum.

Forma captivæ dominum Tĕcmessæ. Carm.2. Od.4.

Diphthongus.

Secunda regula de omn.

II. OMNIS DIPHTHONGVS LONGA est: ut *hēi, nēuter, āulæa.*

Sic *Maia, Cœus,* &c.

Mæotis tamen Trist.3. El.12. propter sequentem vocalem

lem primam corripit.
Longior antiquis visa Mæotis hyems.
Cùm aliàs producatur; ut
Regna Thoas habuit Mæotide clarus in orâ. Pont. 3. El. 2.
Quâq; fretum torrens Mæotidis egerit undas. Lucan. 3.
Diphthongus in fine dictionis sequente vocali interdum corripitur. Vid. Synalœpham omissam.
Præpositio *præ* in compositione semper brevis est sequente vocali: sed de eâ vide primam regulam specialem de primâ.

Synæresis.

Tertia regula de omn.

III. *SYNÆRESIS SIVE CRASIS* syllabam producit: ut *nîl*, *côgo*, *obît*, *deero*.
Magnus civis obit & formidatus Othoni. Iuv. Sat. 6. Sic
Dum trepidant it hasta Tago per tempus utrumq;. Æneid. 9.
Author abit operis, sed tamen extat opus. Ovid. ad Liv.
Sceptra Palatini, sedemq; petît Euandri. Æneid. 9.
Ita enim legendum est; non, ut vulgò habetur, *petivit*: quia diphthongus *Eu* necessario producitur.
Difficiles aditus primos habet: haud mihi deero. Serm. 1. Sat. 9.
Verùm ubi vehementi magis est commota metu mens. Lucret. l. 3.
Vehemens & liquidus puroq; simillimus amni. Hor. Ep. 2. l. 2.
Per terras, amnes, atq; oppida cooperuisse. Lucret. l. 5.

Excipe.

* Composita vocales breves, in dimensione tantùm contractas, corripiunt: ut *semianimis*, *semihomo*, *graveolens*.

* Quorum nempe vocales contractæ non ad eandem compositionis partem spectant. Vid. Synæresis.

REGULÆ GENERALES DE PRIMA ET MEDIA TRES.

Vocalis ante vocalem *prima regula.*

1. *VOCALIS ANTE VOCALEM* brevis est: ut *dĕus*.

Excipe.

Primò *E* inter duo *I* in genitivis & dativ[is] quintæ declinationis producitur: ut *faciēi*. [a]

2. Penultima genitivorum secundam prono[minis] formam habentium communis est: ut [...] *nius, illius*. Sed in *alterĭus* semper est brevis, [...] *alīus* semper longa.

3. Prima in *fio* longa est, nisi sequantur *e* & *r*, [...] *fĭerem*.

4. Vocativi propriorum, & genitivi prim[æ] [b] distracti penultimam producunt: ut *C*[...] *Pompēï, aulāï aquāï*.

5. *Obe* priorem syllabam habet [c] communem, *Eheu* verò longam.

6. Vocalis ante alteram in Græcis dictionibu[s] [d] subinde longa fit: ut 1 *Machāon*, *Pandīon*[...] *Brisēis, Latōis, Nerēius, Minōius*, & *Minōu*[...] 2 *Ilionēa, Neronēus*, 3 *Thalīa, magīa, Medēa*, [...] *chorēa*, & similia.

Sic 4 *aer, Deiphobe, Pierides, herōis, Enyo*, &c. Sed *Nereis, platea, chorea*, & *conopeum E* p[...] rum variant.

a L[...]

Lucretius illud E producit *I* non præcedente: ut
...mpore inane potest vacuum subsistere rēi. Lib. 2.
...c latere indumanus via quā munita fidēi. Lib. 3.
Vide Diæresin.
Ohe iam satis est, ohe libelle. Ma l.4.ep.vlt.
Quædam enim voces Græcæ vocalem puram produ-
...nt, quædam corripiunt, quædam variant, ut in regulis
...exemplis subnotatis liquet.
Masculina in *aon* & *ion*, patronymica fœminina in *eis* &
...., ac possessiva in *eius, oius*, & *oiis* primas terminatio-
...m vocales producunt: ut
...chaon, Amythaon, Didymaon, Lycaon, &c. *āon.*
...phion, Arion, Hyperion, Ixion, Methion, Pandion, &c. *īon.*
...seis, Cadmeis, Chryseis, Echineis, Eleis, &c. *ēis.*
...ois, Deois. Minois, &c. *ōis.*
...eius, Priameius, Semeleius, Elegeius, &c. *ēius.*
...noius, Acheloius, Troius, &c. *ōius.*
...noüs, Argoüs, Eoüs, heroüs, Inoüs, Lesboüs, Sardoüs, &c. *ōus.*
Excipe in *aon* & *ion* crescentia per o longum: ut *Phaon,*
...ucalion, &c.
...eis Nereis, quæ penultimam etiam corripit: ut Met. 13.
...cedant, placidisq; natant Nerēides vndis. At Æncid. 5.
...rēidum, Phorciq; chorus, Panopeaq; virgo. & Mart l.4.e.57.
...mpharum pariter Nereidumq; domus.
...m Carm. lib.3. Od.8.
...ptunum & virides Nerĕidum comas.
Accusativi in *ea* à nominativis in *eus*, & possessiva in *eius*
purum variant, modò communem, modò Ionicam dia-
...tum sequentes: ut
...phĕa, Salmonēa, Ilionēa, Idomenēa, Caphareus.
...pheaq; in medio posuit sylvásq; sequentes. Eclog. 3.
...di & crudeles dantem Salmonea pœnas. Æneid. 6.
...nea petit dextrâ levâq; Serestum. Æneid. 1.
...menea ducem desertáq; littora Cretæ. Æneid. 6. *Sic*

Saxa

ēus. *Saxa triumphales fregere Capharea puppes.* Propert. l. 3. Et
ēus. *Graia Capharea currere puppis aqua.* Trist. 5. El. 8.
Sed hic quæ producuntur, sæpè scri[illegible]tur per diphthongum *æ*: ut
Quæstor ab Icario Cynaræa littore Cypri. Luc[illegible] l. 8.
Dicitur & *Cynareius.*
Coryciæq́; comæ, Cynareiaq́; germina, & altis. Stat. 5. sylv.
& *Cynarēius.*
Verùm aut Persephone Cynerēius ibis Adonis. Aus. Epit. 33.
Hujus varietatis ratio est, quòd possessiva Græca in [illegible] nicè terminātur in *ιος*: vnde Latini ad Græcorum im[illegible]tionem quædam per *eius, æus, ēus*, aut *ius* penult. longâ *ειος* terminatione communi, (vid. 3. reg.) quædam per [illegible] pen. brevi ab *ιος* terminatione Ionicâ scribunt.
Prætereà Iones terminationem istam poëticè vertunt [illegible] *ηιος*, vndè Latini quædam etiam per *ēius* antepen. pro[illegible]ctâ: de quibus in primâ regulâ.

ī & ē. 3. *I* & *E* vocales ex diphthongo *ει* longæ sunt: ut *Dari[illegible]* *Sperchīus, Clīo, Phthīa, energīa, elegīa, Ironīa, magīa*: *Æn[illegible]* *Epēus, Lagēus, cichorēa* & *um, centaurēa* & *um, panacēa*: *Ly[illegible]* *um* vel *Lycēum*: *Chīus* adjectivum.
Huius generis sunt pleraq; fœminarum nomina in [illegible] *ea*: ut *Thalīa, Amphigenīa, Deidamīa, Iphigenīa, Laodam[illegible]* *Cassiopēa, Cytherēa, Deiopēa, Galatēa, Medēa, Panopēa.*
¶ (Notandum hic est Græcam diphthongum *ει*, Lat[illegible] tàm per *ei* & *æ* diphthongum, quàm *i* aut *e* longum scri[illegible] ut *Calliopeia, Panopæa.*) vid. reg. 2.)
Sed *Platea, chorea* & *conopeum* penult. variant.
Vt mediam facias navali ponte platēam. Auson. vrb. 7.
Dispositum & latas nomen servare platĕas. Idem vrb. 9.
Istos qui in platēā modò huc modo illuc. Cat. ad Aurel.
Puræ sunt platēæ nihil ut meditantibus obstet. Hor. ep. 2. l. 2.
Ad numerum motis pedibus duxere chorēas. Met. 14.
Pars pedibus plaudunt chorĕas, & carmina dicunt. Æneid. 6.

Et testudineo tibi, Lentule conopeo. Iuv. Sat. 6.
Interq; signa turpe militaria
Sol aspicit conopeum. Epod. Od. 9.
Chiragra verò illud *I* quamvis non purum tantùm corripit: ut
Nodosa corpus nolis prohibere chiragrâ. Horat. ep. 1.
Sed nil patrono porrigit, hæc chiragra est. Mar. l. 1. ep. 99.
4. Deniq; vocales longæ & breves ante vocalem manent immutatæ. Ex ancipitibus item *a* & *i*; modò enim longæ sunt, modò breves; eam in suis vocibus quantitatem obtinentes, quæ numeris Heroïcis aptissima esset.
At Masculina in *ius*, fœminina in *ia*, & neutra in *ium* unà cum possessivis in *ius* I purum (nisi veniat ex diphthongo *ei*) corripiunt: ut *Parthenius*, *Chios*. *ius.*
Rome laudatur Samos, & Chios, & Rhodus absens. Ho. e. 11. l. 1.
Academia, Acedia, Arcadia, harmonia, Maria, naumachia, sophia, symphonia, &c. *ia.*
Nam multum harmoniæ Veneris differre videntur. Lucret. l. 4.
Exultat Maria quum prima affamina sensit. Iuvenc. l. 1.
Do tibi naumachiam, tu das epigrammata nobis. Mar. l. 1. ep. 6.
Florentis virides sophiæ complectitur umbras. Virg. Ciris.
Vt gratas inter mensas symphonia discors. Horat. Art.
Aliquandò tamen, quò nativus accentus servetur, producunt, ut
Angelus intactæ cecinit properata Mariæ. Sedul. l. 2.
Sortiti æthereæ coluerunt dogma sophiæ. Prud. Symm.
Gymnasium, &c. *ium.*
Elysius, Nereius, &c. At *Chius* quia venit ex *ei* producit. *ius, a, um.*
Consulis & Chio solvite vincla cado. Tibul. 2. l. 1. Vide reg. 3.
Y verò ubiq; corripitur: ut *Hyades, Halcyones, Lybia, caryota:* nisi in *Enyo, Thyas, Cyaneæ.*

Derivatio

Derivatio.

Secunda regula de pr. & med.

II. DERIVATIVA PRIMITIVO-rum quantitatem sequuntur: ut *ănĭmus, ănĭmosus, ănĭmare.*

Excipe.

1. Pauca à brevibus deducta primā producunt.

Vox vōcis à vŏco.
Lex lēgis, à lĕgo.
Rex rēgis, & rēgula à rĕgo.
Tēgula à tĕgo.
Sēdes, à sĕdeo.
Iūnior à iŭvenis.
Mācero à măcer.
Stīpendium à stĭp...
Stāturus à stăt...
Lāterna à lăteo.

Regina etiam primam producit: sed deducitur à *rege*, ut *rpina ab heroe.*

Stāturus & composita quæ *A* servant: ut *constāturus, ... stāturus, obstāturus, extāturus*, ipsum *A* producunt.

Hinc acies statura ducum est, Cæsarne senatus. Lucan. l.2.

Quæ sic orsa prior, spes ne obstatura Pelasgis. Thebaid. 7.

Constatura fuit Megalensis purpura centum. Mar. 10. ep. 41.

Ergo vbi concipiunt quantus sit cladibus vrbi
Constatura fides superum. Lucan. lib. 2.

Quæ *A* in *I* mutant, retinent quantitatem supini: ut ... *stĭturus, restĭturus, instĭturus.* Lucr. l.2.

2. Pauca à longis deducta primam corripiunt.

Dux dŭcis, à dūco.
Dĭcax & in * *dĭcus* desinentia à *dīco.*
Fĭdes à fīdo.
Sŏpor à sōpio.
Nŏto, as, à nōtu.
Năto, as, à nātu.
Văricosus à vārix.
ŏdium ab ōdi.
Lŭcerna à lūceo.

* *Vt maledicus, causidicus, &c.*

Desiderativa penultimam corripiunt à participiis longis: ut *Esŭrit* ab *Esūrus*. Sic *parturio, nupturio, cœnaturio, dormiturio, micturio, scalpturio*, &c.

Motor, motio, motus, mobilis, primâ longâ, & *stator, statio, status, stabilis*, primâ brevi, sequuntur quantitatem supinorum undè derivantur. Quare non sunt excipienda, ut quidam docent, quòd scilicet prima in *movere* brevis est, in *stare* longa.

¶Crebrò fitut, literâ aliquâ mutatâ, mutetur & quantitas: veluti *fomes* & *fomentum*, primâ longâ, à *foveo* brevi: sic *iucundus* à *iuvo*, *humanus* ab *homo*: Sed *posui, genui, fragor*, & *fragilis* brevia sunt, à *pono, gigno, frango*, longis derivata.

Compositio.

Tertia regula de pr. & med.

III. COMPOSITA SIMPLICIVM quantitatem sequūtur: ut *ănĭmare, exănĭmare*. Proinde quanta sit prima syllaba vocis simplicis disyllabæ per accentum in compositâ ostenditur: ut *impūrus pūrus, versicŏlor, cŏlor*.

Excipe.

1. Primam simplicium longam corripiunt *innŭba, pronŭba* à *nubo*; *deiĕro, peiĕro* à *iūro* a. *Connubium* commune reperitur.

2. Primā simplicium brevem producunt b *ambītus* ab *ĭtus* ad differentiam nominis. *īdem* masculinum ab *ĭs*: nam *ĭdem* neutrum priorem corripit.

a Adde *cognĭtum* & *agnĭtum* à *nōtum*.

b *Jussit & ambitæ circundare littora terræ*. Met. 1.
Cumq; suo demens expellitur ambitus auro. Clau. coss. Ho.

3. *Vtĭq; sĭquidem, vidĕsis*, & *valĕdico* ultimam simplicium longam corripiunt.

Nec

Nec superare queunt motus utiq; exitiales. Lucret. 2.
Obtundunt siquidem curarum pondera sensus. Gal. El. 5.
Auriculas? videsis ne maiorum tibi forte. Pers. Sat. 1.
Idq; quod ignoti faciunt valedicere saltem. Trist. 1. El. 7.

4. *Quandoq;, ubiq;, &* * *ibidem* ultimam simplicium communem tantùm producunt: *quandoquidem* & *ubivis* corripiunt: at *ubicunq;* ancipitem simplicis quantitatem levat: ut

Clamat io matres, audite ubicunq; Latinæ. Æneid. 7.
Servor ubicunq; est, uni mea gaudia servo. Met. 7.

* Ibidem apud veteres, Lucretium, Virgilium, &c. tantùm producitur: Mamertus tamen ausus est corripere.

Cognosces ibidem, ne pergas tradere fatis.

Quintam hanc adjicias regulam.

5. Omnis vocalis ante Q. nisi per aliam regulam producatur, brevis est: ut *neq;, nequeo liqueo,* &c.

Præter *Sequana* & *Liquetius* fluvios, ac *liquor* verbum (cujus participium item producitur, ut

—-*aut cum liquentia mella.* Æneid. 1.

At à *liqueo* corripitur, ut

Principio cœlum, & terras, camposq; liquentes Æneid. 6.

vndè *liquidus* etiam & *liquor* variantur, sed plerunq; brevia: ut

Crassaq; conveniunt liquidis, & liquida crassis. Lucret. l. 4.
Pondus uti saxis, calor ignibus, liquor aquai.) idem. lib. 1.

Nam *æquus iniquus, antiquus obliquus, quaq; nequaquam, utroq; aliòqui,* & composita à *ne* adv. prohibendi, ut *nequis nequando, nequam nequitia, nequaquam nequicquam,* & similia per alias regulas produci liquet.

Nequeo componi dicitur non à *ne* sed à *nec*, ut item reliqua *ne* corripientia, *nefas, nefastus, nefarius, nefandus,* &c.

Prima & media propriorum.

¶ Primam & mediam in nominibus propriis, nisi natura

syllabæ

syllabæ repugnet, poëtæ sæpius variant; eam nimirum quantitatem, quæ numeris suis facillimè quadraret, usurpantes: ut Claud. de raptu Proserp. l. 3.

Lucus erat propè flumen Acin quod candida præfert. — ăcis.
Præterit & ripas herbifer Aci tuas. Fast. l. 4. — ācis.
Iam puer auricomo performidate Batavo. Sil. l. 3. — Batāvus.
Vangiones, Bataviq; truces quos ære recurvo. Lucan. l. 1. — Batăvus.
Proxima Bithynos solem quæ condit, Ionas. Clau. Eutro. l. 2. — Bīthyni.
Thyni thraces erant quæ nunc Bithynia fertur. Ibidem.
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas. Horat. Ep. 6. l. 1.
Vix mi ipse credens Thyniam Bithynosq; Catul. ad Sirmion. — Bĭthyni.
Quanquam & Cappadoces faciant equitesq; Bithyni. Iuv. Sat. 7.
Busirim domui? sævoque alimenta parenti. Met. 9. — Būsīris.
Luctibus immites citius Busiridis aras. Thebaid. 12.
Non trucibus monstris Busirim infandumq; dedisti. Ibidem. — Būsĭris.
Cacus Aventinæ timor atque infamia sylvæ. Fast. 1. — Cācus.
Hic Cacus horrendum Tyberino in gurgite monstrum. Met. 9. — Căcus.
Huic mater cultrix Cybele, Corybantiaq; æra, Æneid. 3. — Cybĕle.
Occurrit comitum: Nymphæ quas alma Cybele. Æneid. 10. — Cybēle.
Constiterant, sylva alta Iovis lucusve Dianæ. Æneid. 3. — Dīana.
Exercet Diana choros, quam mille sequutæ. Æneid. 1. — Dĭana.
Dianam teneræ dicite virgines. Carm. l. 1. Od. 21.
Scis Lebedus quàm sit Gabiis desertior atque
Fidenis vicus. Horat. Epist. 11. l. 1. — Fīdenæ.
Hi tibi Nomentum Gabios urbemq; Fidenam. Aen. 6. — Fĭdenæ.
Gradivumque patrem Geticis qui præsidet arvis. Aen. 3. — Grādivus.
Urbis & invicti genitor Gradive Quirini. Met. 15.
Et genus à magno ducentem forte Gradivo. Met. 6. — Grădivus.
Principio Phalarim, & succiso poplite Gygem. Aen. 9. — Gȳges.
Centimanumque Gygem, semibovemque virum. Trist. 4. El. 6. — Gўges.
At mihi nec Iuno, nec Hymen sed tristis Erynnis. Heroid. 6. — Hymen.
Hymen o Hymenæe, Hymen ades o Hymenæe. Catul. Car. nup. — Hўmen.
Inde Lycam ferit, exectum iam matre peremptâ. Aen. 10. — Lycas.
Protinus Antheum & Lycam prima agmina Turni. Ibidem. — Lўcas.

E — Qua-

Mæotis.	*Quàque fretum torrens Mæotidis egerit undas.* Lucan. 3.
	Respõsis horrent divum & Mæotica tellus. Æneid. 6.
Mæotis.	*Longior antiquis vi à Mæotis hyems.* Trist. 3. Eleg. 12.
Malĕa.	*Ionioq; mari, Maleæq; sequacibus undis.* Æneid. 5.
Malēa.	*Nec timeam vestros curva Malea sinus.* Elegiar. 2. 16.
	Orion Orionis Græcè ὠρίων ὠρίωνος primam & tertiam naturaliter producunt; poëtæ tamen communes faciunt.
ōriōnis.	*Teste tulit cœlo victi decus Orionis.* Lucan. 9.
	Armatumq; auro circumspicit Oriona. Æneid. 3.
ōriŏnis.	*Diversasq; urbes, nitidumq; Orionis ensem.* Met. 13.
ŏriŏnis.	*Ecce facit medijs natas ab Orione Thebis.* Ibidem.
ōriōn.	*Sævus ubi Orion hybernis conditur undis.* Æneid. 1.
ŏrion.	*Cum subitò assurgens fluctu nimbosus Orion.* Æneid. 1.
ŏriŏn.	*Oppressitq; duos Broteon & Orion: Orio.* Met. 12.
Păchinus.	*Præstat Trinacrij metas lustrare Pachini.* Æneid. 3.
	Leva Pachine tibi, Lilybæo crura premuntur. Met. 5.
Pāchinus.	*E quibus imbriferos versa est Pachinus ad Austros.* Met. 13.
Pēlion.	*Fulmine & excussit subiectum Pelion Ossæ.* Met. 1.
Pĕlion.	*Ossaq; cum Pelio cumq; Hæmo cesserit Othrys.* Sil. l. 3.
Porsĕna.	*Minacis aut Etrusca Porsenæ manus.* Epod. Od. 16.
	Hanc spectare manum Porsena non potuit. Mart. l. 1. Ep, 22.
Porsēnna.	*Nec non Tarquinium eiectum Porsenna iubebat.* Æn. 8.
Prōserpina.	*Nec repetita sequi curat Proserpina matrem.* Georg. 1.
Prŏserpina.	*Vidisti Siculæ regna Proserpinæ,* Senec. Herc. fur. Act. 2.
Pyrene.	*Non sanè est tibi partus honos per bella: Pyrene.* Tibull. l. 1.
Pyrenæus.	*Iamq; Pyrenææ quas nunquam solvere Titan.* Lucan. lib. 4.
Pyrene.	*Pyrene celsa nimbosi verticis arce*
	Divisos Celtis altè prospectat Iberos. Sil. lib. 3.
Pyrenæus.	*Trans freta, trans Gallos Pyreneumq; cucurrit.* Clau. bel. Get.
Rhēa.	*Collis Aventini sylvis quem Rhea sacerdos.* Æn. 7
Rhĕa.	*Sæpe Rhea protieta estoties fecunda nec unquam.* Fast. 4.
Rhŏdus.	*Phœbeamq; Rhodon & Ialisios Telchinas.* Met. 7.
Rhōdus.	*Rhodus Carpathiumque pelagus se inclinat apertum.* Lucan.
Sĕrāpin.	*Vincebant nec quæ turba Serapin amat.* Mart. l. 9. Ep 30.

Isæum

Isseum Serapis, Nilus veneratur Osirim. Idem. *Serăpis.*
Huic coniux Sichæus erat ditissimus agri. Æneid. 1. *Sīchæus.*
Quos inter medius venit furor ille Sichæus. Ibidem. *Sĭchæus.*
Obstupuit primo aspectu Sidonia Dido. Æn. 1. *Sīdōnius.*
Sidoniam picto chlamydem circundata limbo. Æneid. 4. *Sidŏnius.*
Carthago, aut antiqua Tyros, flammæq; furentes. Æneid. 4. *Tyros.*
Et Phœnissa Tyros quarum nunc insula nulla est. Met. 15.
A Tyro hac profugos posuistis sede Penates. Met. 3. *Tўros.*
Et Vaticano fragiles de monte patellas. Iuven. Sat. 6. *Vatīcanus.*
Redderet laudes tibi Vaticani
montis imago. Carm. 1. Od. 20. *Vatĭcanus.*

Similiter hîc & vocibus cognatis eandem quantitatem tribuere negligunt: ut,

Postquàm res Asiæ Priamiq; evertere gentem. Æneid. 3. *ăsia.*
Atq; Ephire, atq; Opis, atq; Asia Deiopea. Georg. 4. *āsius.*
Dant per colla modos, sonat amnis, & Asia longè
Pulsa palus. Æneid. 7.
Et penitus toto divisos orbe Britannos. Eclog. 1. *Brĭtanni.*
Quà nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam. Iuv. Sat. 15. *Brītones.*
Tutari Italiam, detrudere finibus hostem. Æn. 7. *Ītalia.*
Italides quas ipsa decus sibi dia Camilla. Æn. 11. *Ītalis.*
Graia quis Italicis author posuisset in oris. Met. 13. *Ĭtalicus.*
Et sæpe Hesperiam sæpe Itala regna vocare. Æneid. 3. *Ĭtalus.*
Saxa vocant Itali medius quæ in fluctibus aras. Æneid. 1. *Ītalus.*
Prodimur, atq; Italis longè disiungimur oris. Ibidem.
Fata tibi cernes urbem & promissa Lavini
Mœnia. Æneid. 1. *Lăvinium.*
Nec prolem Ausoniam, & Lavinia respicit arva. Æneid. 4. *Lāvinius.*
Vix Priamus tanti totaq; Troia fuit. Heroid. 1. *Prĭamus.*
Hanc tibi Priamides mitto Ledæa salutem. Heroid. 15. *Prīamedes.*
At freta Sicaniæ saltem sedesq; paratas. Æneid. 1. *Sīcānia.*
Sicanio prætenta sinu iacet insula contrà. Æneid. 3. *Sīcănius.*
Cætera Eliseis aderit gens Sicana votis. Sil. 14. *Sĭcānus.*
Vomere verterunt primum nova rura Sicano. Ibidem. *Sīcănus.*

Sic tibi cum fluctus subter labere Sicanos. Eclog.10.
Vndiq; conveniunt Teucri mistiq; Sicani. Æn.5.

Sīculus. *Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ.* Eclog.2.
Sĭcelis. *Sicelides musæ paulò maiora canamus.* Eclog.4.
Quid mihi cum Lesbo Sicelis esse volo. Heroid.21.
Tybris utiq; primam producit, vt Æneid.8.
Tȳbris. *Tum reges, asperq; immani corpore Tybris.*
A quo post Itali fluvium cognomine Tybrin.
At *Tyberis* corripit, ut
Tyberĭs. *Quà Tuscum Tyberim & Romana palatia servas.* Georg.1.
Tyberinus *Intereà genitor Tyberini ad fluminis undam.* Æneid. 10.
Istis obiter observatis cætera diligentiæ tuæ relinquo.

Hanc libertatem recentiores etiam, veteres imitati, sibi vendicant, vt

ădam. *Deceptum miseratus Adam quem capta venenis.* Aus. Edyl.1.
ādam. *Tinxit ei innocuum maculis sordentibus Adam.* Prud.Enchirid.
ăbel. *Deo offerendum sancti Abelis ferculo.* Prudent. Perist.
ābel. *Rusticus invidiâ pastorem sternit : in Abel.* Idem Enchirid.
Iācobus. *Vtque bonus dubijs Iacobum ad Sydera rebus.* Buchan. Psal.2.
Iăcobus. *Quippe Iacobum vltrò legit; lectumq; dicavit.* Psal.135.
ōgus. *Quiq; Basana Ogus magnâ ditione tenebat.* Idem ibidem.
ŏgus. *Stravit Ogum magno fidentem corpore frustrà.* Psal.136.

REGVLÆ SPECIALES DE PRIMA TRES.

præpositio.

Prima regula.

I. PRÆPOSITIO IN COMPOSITIONE suam retinet quantitatem, vt *trāduco* : ni positio vetet, ut *āddo, rĕijcio* ; aut vocalis ante vocalem: ut *dĕhiscens præustus.*

Trans.

Quantitas præpositionum, etiam earum quæ nunquam extra

extra compositionem reperiuntur (quales sunt *am, di, dis, re, se, con,*) communibus omnium vocum regulis cognoscenda est. Siquidem *am,* ac *dis* semper producuntur positione: & *con* etiam, nisi, sequente vocali, vel suum *N* amittat, ut *coacervo* (tum enim corripitur vocali ante vocalem) vel illud *N* mutet in *M* ut *comedo* : tum autem corripitur, quia *M* finale priscis breve erat; quod etiamnum apparet in compositis, ut *circumago, circumeo*: *di* producitur quia definit in *J*: *se* item quia monosyllabum in *E*: *re* verò breve excipitur.

am
dis
con
circum
di
se
re

Excipe.

1 *Di* corripitur in *dĭrimo* & *dĭsertus*.

2. *Pro* corripitur in *prŏcella*, *prŏfari* *prŏfiteor*, *prŏfugio* *prŏficiscor*, *prŏnepos* *prŏneptis*, *prŏfanus* *prŏfestus*, *prŏfundus* *prŏfectò*.

3. *Procuro*, *profundo*, *propello*, *propulso*, † *propago* primam syllabam habent ancipitem.

† *Nomen & verbum.*

Propago nomen propriè sumitur pro vite vetulâ, vel pro palmite quæ ex illâ * propagatur: vnde transfertur ad significandum genus & stirpem, aut etiam prolem & progeniem quæ inde nascitur. In priori sensu Virgilius bis produxit.

Sed truncis oleæ meliùs, prōpagine vites. Georg. 2.
Sylvarúmq; aliæ pressos prōpaginis arcus. Ibidem.

In posteriori bis item corripuit.

Esse sinent: nimium vobis Romana prŏpago. Æneid. 6.
Sit Romana potens Itala virtute prŏpago. Æneid. 12.

Vnde quidam colligunt vocem hanc propriè sumptam primam producere, Metaphoricè verò eandem corripere debere: *Propago* tamen verbum etiam in translatâ significatione Primam variat.

* *De propagandi ratione vide Plin. lib. 17 c. 17. Rami in scrobe depressi terrâ obruuntur, post biennium amputātur, & sequēti anno trāsferuntur.*

Vt prōpagando possint procudere secla. Lucret.l.5.
Nec potuisse prōpagando procudere prolem. Ibidem.
Videtur itaq; mihi Virgilius in hac varietate nihil aliud voluisse quàm primam in nomine communem facere, ut Lucretius fecerat in verbo. hìc autem corripuit, illìc produxit carminis ratione, non significationis diversitate id postulante: Neq; enim tropus quantitatem mutare solet. Sed sequere tuum iudicium.

In *probo probus, probrum proprius, procax procus, procul proceres, propè propero, propinquus protervus* (quæ primam corripiunt) *pro* præpositio non est censenda: *Probrum* & *proprius* primam quoq; producunt; verùm id fit non naturâ, sed ratione mutæ sequentis cum liquidâ.

Pro præpositio Græca brevis est quia scribitur per Omicron: ut in *prŏphe:a, prŏpino, prŏpola, Prŏpontis, prŏlogus, Prŏmetheus. &c.*

Re in *refert* impersonali producitur: ut
Quid tamen hoc rēfert, si se pro classe Pelasgâ
Arma tulisse rēfert? sed ex *re* nomine, non præpositione componi dicunt Grammatici.

Disyllaba præterita & supina.
secunda regula de pr.

II. PRÆTERITA ET SUPINA disyllaba priorem producunt: ut *mōvi mōtum.*

Excipe.

Præterita sex *bĭbi fĭdi, dĕdi scĭdi, stĕti tŭli*; & decem supina, *quĭtum sĭtum, lĭtum ĭtum, rŭtum rătum, dătum sătum, stătum* & *cĭtum* à * *cieo cies* corripiunt primam.

* Nam *citum* à *cio cis* priorem habet longam.

Geminata præterita.

tertia regula de pr.

III. PRÆTERITA PRIMAM GEMInantia primam corripiunt: ut *pŭpugi tĕtendi, cĕcidi cĕcîdi.*

REGVLÆ SPECIALES DE MEDIA TRES.

Accentus.

Prima regula.

I. ACCENTVS IN HYPERDISYLLAbis ostendit quantitatem penultimæ: ut *dómi-nus, humánus.*

Nam si antepenultima acuatur, penultima corripitur: ut *dómĭnus, sanguĭnis, lĕgĕre.* Si penultima acuatur, eadem producitur: ut *humānus, virtūtis, amāre.*

Composita à *dare* quæ primæ sunt conjugationis analogum accentum & quantitatem non servant, quia verbum simplex *A* corripit vbiq;: ut *dăre circundăre, dăbis pessimdăbis.* Cùm cæteroqui primæ conjugationis characteristica, ut etiam secundæ & quartæ, perpetuò producatur: vt *stāre, flēre, scīre.*

Adjectiva in *inus* penultimam acuunt: vnde apparet eandem produci: ut *matutinus.* Præter *diutĭnus prisĭnus, crástĭnus perendĭnus, hornŏtĭnus serŏtĭnus*, & materialia; ut *fagĭnus oleágĭnus, crystállĭnus adamántĭnus, coccĭnus carbasĭnus.* Adjectiva in *osus*, præterita in *vi*, & eorum supina penultimam acuunt: ut *animósus, petívi, petítum.*

Plurium aliquando in eâdem dictione syllabarum quan-

titates per accentum cognosci possunt: ut in *penĕtrābĭlis* trium; *bi* quia hìc est penultima, *tra* quia penultima est in *penetrábam*, & *ne* quia in *pénetro*. in *collŏcūtiōnĭbus* quinq; ut enim *ni* hìc est penultima, sic *o* in *collocutiónis*, *ti* in *collocútio* (quæ etiam brevis est per primam regulam de primâ & mediâ) *cu* in *collocútum*, & *lo* in *colloquor*.

Excipe.

1. Composita à *facio* A vocalem brevem in prosâ acuunt: ut *benefácis*, *frigefácit*.

2. Syllabæ *rimus* & *ritis* futuri conjunctivi, quæ in prosa acuunt penultimam, in metro eandem communem habent.

Hujus generis sunt genitivi secundam pronominis formam habentes: de quibus supra.

Pituíta etiam, *phrenésis*, *Neréis*, *platéa*, *choréa*, & *conopéum* penultimam acutam variant.

Præcipuè sanus nisi cum pĭtuīta molesta est. Horat. Epist. 1. l. 1.
Dulcia se in bilem vertent, stomachoq; tumultum
Lenta feret pĭtuīta:—— Idem Sat. 2 l. 2.
Mucusq; & mala pĭtuīta nisi. Catull. ad Furium.
Perseus contrà pen. corripit: sed tum Catullum sequutus primam producit.
Somnia pĭtuĭta qui purgatissima mittunt. Sat. 2. Sic
Quum furor haud dubius, quum sit manifesta phrenēsis. Iu. S. 14
Declamas in febre Mathon hanc esse phrenēsin. Mart. l. 4. Ep. 81.
Ex vitio cerebri phrenĕsis furiosa movetur. Seren.

De

De quatuor reliquis vide primam regulam de primâ & mediâ cum annotationibus ad eandem.

Composita ex vocibus numeri.

secunda regula de med.

II. COMPOSITA EX VOCIBVS numeri, quarum prior paulùm mutata in *I* desinit, eandem *I* mediam corripiunt; ut *causidicus, multiplico.* 1.

His annumerantur composita à *semi* & *sesqui*: ut *semivir, sesquipes.* Et quæ à numeralibus componuntur: ut *biceps, triformis, quadriremis.* Etiam sequente *J* consonâ: ut *bijugus, quadrijugus.* Præter 3 *quotidiè*, 4 *biduum*, & *triduum*, quæ sunt communia.

Huc etiam spectant composita cum *lentus* & *bundus*, quæ vocales hasce particulas præcedētes corripiunt: ut *opulentus, fremebundus.* 5.

At *A* ante *bundus* producitur: ut *errabundus, sudabundus.*

1 Sic *munificus municeps, armiger frugifer, altitonans, arcitenens, cornipes tubicen, cælicola paricida, amplifico significo*, & similia. Ausonius tamen licenter producit *matricida.* Quod ea vox non aliter metrum suum ingrederetur. *Matricida Nero proprij vim pertulit ensis.* De 12. Cæsarib. Pro quâ voce Ioseph. Scalig. *matrique cida* per Tmesin legit. Genitivus *quantivis* producitur; sed hîc nulla est mutatio, quia fit ex genitivo *quanti.*

Scilicet

Scĭlicet & ilicet producuntur: sed non componuntur vocibus numeri.

Tibîcen, bigæ, quadrigæ, producuntur per Crasin.

Item merîdies, ut enim à tibia fit tibiicen, & contractè ticen; ita à medius fit medidies, & (D verso in R) contractè meridies, ut Etymologis placet.

Inter tepentes post merīdiem buxos. Mart. l.3. E. 20.

Prīdie etiam & postrīdie longa sunt: sed in illis quoq; quidam est Synæresis, pluribus syllabis in unam contractis: componuntur enim ex priori die & posteriori.

2 *Martis equi bĭiuges, & magni currus Achillis.* Georg. 3.

Centum quadrĭiugos agitabo ad flumina currus. Ibidem.

Turrigeræq; urbes bĭiugiq; ad fræna leones. Æneid. 10.

Quadriiuges in equos adversaq; pectora tendit. Ibidem.

3 *Levis dropace tu quŏtīdiano.* Mar. l. 10. ep. 65.

Quōtīdianam refice nauseam nummis. Mar. l. 10. ep. 37.

Coniugis in culpa flagravit quōtĭdianâ. Cat. ad Mall.

4 *Biduum* & *triduum* communia censentur, quòd cùm sint naturâ brevia, apud Terent. ubiq; producantur: ut

Non hercle aut si adeò bīdui est aut trīdui. And. Act. 2.

Ego impetrare nequeo hoc abs te bīduum. Eun. Act. 2.

Immò & Mart. producit *triduum*: ut

Si totus tibi trīduo legatur Lib. 2. ep. 6.

5 Sic *gracĭlentus, sanguinŏlentus vinŏlentus, viŏlentus, esculentus fraudŭlentus, lucŭlentus, lutŭlentus, pulverŭlentus,* &c. Item *gemĕbundus, tremĕbundus, morĭbundus, pudĭbundus, querĭbundus,* &c. Quamvis Mantuanus metri gratiâ licenter dixerit, —*quem virŭlenta Megæra*
Vincere cum toto non evaluisset Averno.

Composita à facio.

Tertia regula de med.

III. COMPOSITA EX *FACIO*

aut

aut *fio*, & voce numeri quæ paulùm mutata in E desinit, ipsam E mediam communem habent: ut *tepefacio*, *liquefio*.

Alta tepĕfecit permistâ flumina cæde. Cat. l. 1. Arg.
Frigida deserto tepĕfecit membra cubili. Idem ad Mal.
Thura liquēfaciunt, inductaq; cornibus aurum. Met. 7.
Sic mea perpetuis liquĕfiunt pectora curis. Pont. 1. e. 2.
Constet an immensum patĕ fiat adusq; profundum. Lucret. l. 1.
Atq; patēfecit quas ante obsederat ater. Idem 4.
Causa patē fiet quæ ferri pelliciat vim. Idem 6.
Pristinus in speculum decor excitat & putrĕfactus. Prud. Apoth.
Et tamen hæc cum sint quasi putrēfacta per imbres. Lucret. 2.
Licet Virgilius omninò corripiat: ut
Cogit hyems, eademq; calor liquĕfacta remittit. Georg. 4.
Ibat & ingenti motu stupĕfactus aquarum. Ibidem.
Laxat claustra Sinon: illos patĕfactus ad auras. Æneid. 2.
Multa gemens, magnoq; animum labĕfactus amore. Æneid 4.
Fusus humi viridesq; super madĕfecerat herbas. Æneid. 5.
Sanguine singultantem atro patĕfacta cruore. Æneid. 9.
Annuit, & totum nutu tremĕfecit Olympum. Ibidem.
Subiecit rubor, & calefacta per ora cucurrit. Æneid. 12.

REGVLÆ SPECIALES DE VLTIMA TRES.

Prima regula.

I. IN *A I V*, C N, *AS ES OS* FINITA producuntur.

Excipe,

Excipe.

Corripiuntur.

in A { 1. *ită, quiă,* 1 *eiă.* 2.
2. omnes 3 casus præter vocativos Græcis in *as*, & ablativos primæ, u
ô Thomā, ab hac musā.

Sed 4 numeralia in *ginta* sunt commu-
nia, ut *triginta.*

in I { 1. *nisi*, 5 *quasi*, 6 *sicuti.* 7.
2. 8 dativi & vocativi Græcorum, u
huic Palladĭ, ô Amaryllĭ.

Sed *mihi, tibi, sibi, ubi, ibi* sunt communia

in C *lăc, nĕc, donĕc.*

Sed 9 *fac*, & pronomen *hic*, & neutrum *hoc*
modò non sit ablativi casus, sunt cōmunia

in N {
1. *ăn, forsăn, forsităn, tamĕn* cum compo-
sitis *attamĕn, veruntamĕn, ĭn* cum cō-
exĭn, subĭn, deĭn, proĭn, & voces illæ qu
Apocopē patiuntur, *mĕn', vidĕn'*. &c. 10
An. 2. Accusativi in *an* à nominativis in *a*, u
Iphigeniăn. 11.
En. 3. Recti in *en* crescentes per *I* breve, u
carmĕn.
In & Yn. 4. Accusativi in *in* & *yn*, ut *Alexĭn, Ityn*
On. 5. Græca in *on* per Omicron, ut nom.
Iliŏn. accus. *Caucasŏn.*

in *As* { 1. Græci recti crescentes per *ados*, ut 12 *Pallăs*.
2. Græci accusativi plurales quintæ declinationis, ut *craterăs*, *heroăs*. }

in *Es* { 1. *penĕs*, & *ĕs* cum comp. ut *potĕs*, *prodĕs*.
2. recti per *I* vel *E* breve crescentes, ut *milĕs*, 13 *præpĕs*: præter *ariēs*, *abiēs*, *pariēs*, *Cerēs*, & 14 *pēs*, cum compositis, ut *sonipēs*, *quadrupēs*.
3. Græca neutra, & nominativi plurales, ut 15 *hippomanĕs*, *Cyclopĕs*. }

in *Os* { 1. *compŏs*, *impŏs*, & *ŏs ossis*.
2. Græca per Omicron, ut nom. *Chaŏs*, genit. *Palladŏs*. }

1 *Ferret ad aurigeræ caput arboris, eiă per ipsum.* Valer. lib. 8.
Eia dei laudes Solymææ pangite turres. Buchan. Psal. 147.
2. Despauterius & Aldus addunt *Puta* cum pro *videlicet* ponitur, citatô hoc versu.
Hoc pută non iustum est, illud male, rectius istud. Pers. Sat. 4.
Sed pleriq; codices, etiam quæ Aldinæ editionis sunt, pro *puta* legunt *puto*.
Et *posteà* apud Ovidium semper corripitur: ut
Posteà mirabar cur non sine litibus essent. Fast. 1.
Posteà præteriti tumulis redduntur honores. Fast. 2.
Sed divisis vocibus legendum contendunt *post ea*.
Nam composita similia, *anteà*, *intereà*, *præteréà*, *propterea* semper producuntur: ut
Vbi iste post phaselus anteà fuit. Cat. Carm. 4.
Posteaquam tamen decompositum à *posteà* corripitur.
Posteaquàm rursus speculatrix arva patere. Victor.
Etiam *contrà* correptum legitur: ut
Ne fortè hæc per se cogant nos contrà fateri. Lucret. 1.

Contrà

Contrà iacet Cancer patulam distentus in alvum. Manil. 2.
Sed licenter hoc fieri videtur, cùm aliàs ubiq; producatur etiam apud ipsum Lucretium: ut
At contrà gravius plus in se corporis esse. Lucret. 1.
Vndè Aldus pro priori versu legit.
Ne contrà hæc per se cogant nos fortè fateri. Et Lambinus
Ne fortè hæc per se cogant nos esse fateri.
3. Quidam nominativi propriorum Græcorum, Græcorum more interdum producuntur: ut
Dat Nemeā comites. & quas in prælia vires. Thebaid. 4.
Quos Pylos, & dubijs Maleā vitata carinis. Ibid.
Non Tegeā, non ipsa dea vocat alite fœlix. Ibid.
Mittit Hypermnestrā de tot modò fratribus uni. Heroid. 14.
Implebit Mariā, Christum paries sacra virgo. Prud. Enchir.
4. Sunt qui numeralia in *ginta* tantùm produci dicunt: sed leguntur etiam brevia: ut
Mutua quod nobis ter quinquagintă dedisti. Mart. 3. ep. 40.
Sexagintă teras cùm limina mane senator. Mar. 12. ep. 26.
Nonagintă dies sine te, charissime, traxi. Aus. ep. 5.
Hoc aiunt: vix sex & quadragintă per annos. Iuvenc. l. 2.
Ter trigintă quadrum partes per sydera reddent. Manil. 2.
5. Lucretius produxit *quasi*: ut
Et devicta quasī cogatur ferre patiq;. Lucret. 2.
Sed non sine poëticâ licentiâ. Nam aliàs corripitur: ut
Et quasi longinquo fluere omnia cernimus ævo. Ibidem.
Et quasi cursores vitaī lampada tradunt. Ibid.
6. *Sicutī quadrupedum cùm primis esse videmus.* Lucret. 2.
7. Adde *cui* disyllabum.
Collatus cuī gallus est Priapus. Mart. 11. Ep. 73.
Et credit cuī Posthumilla dives. Mart. 12. Ep. 49.
8. Dativi Græcorum quintæ declinationis, ut etiam nominativi plurales, interdum producuntur: nempè formam sequentes tertiæ Latinorum, iuxta quam etiam inflecti solent: ut

Vt rapiat Paridi, quam Paris antè sibi. Heroid. 13.
Mæonidē s (agnorat enim) consistite dixit. Met. 5.
At nomina tertiæ Lat. quæ Græcè erant primæ, dativum, tanquam Latina, omninò producunt; ut *Orestī*, *Euripedī*, *Pyladī*.
9. *Hos fāc Armenios, hæc est Danaïa Persis.* Ovid. 1. de art.
Phylli fāc expectes Demophöonta tuum. Heroid. 2.
10 *Educet, viděn' ut geminæ stant vertice cristæ.* Æneid. 6.
Nostin' an exciderint mecum loca? venimus ambo. Heroid. 12.
Nam quòd illud objciunt,
Istuc unde abȳ redeo: nemon' ut avarus. Serm. 1. Sat. 1. & illud
Tun' ille Æneas, quem Dardanio Anchisæ. Æneid. 1.
Probatissima exemplaria Apocopen non habent.
11 Nam à nominativis in *as* producuntur, ut *Ænean*.
12 *Pallas* dea, quia genitivum facit in *ados* ultimam corripit: sed *Pallas antos* producit, juxta specialem regulam: ut
Filius huic Pallas, olli comes ibat Achates. Æneid. 8.
13 *Prepes* à *præpetendo* dicitur: (ut Etymologis placet) quasi loca *præ* alijs minùs pernicibus *petens*: quod arguit genitivus exeuns in *petis*, non ut composita à *pede* in *pedis*. Vltimam autem corripit: ut
--- *quem præpěs ab Idâ,*
Sublimem pedibus rapuit Iovis armiger uncis. Æn. 5.
Sed nescio quomodo inter composita à *pede* irrepserit, & ultimam producere dicatur.
14 *Pēs etiam & camuris hyrtæ sub cornibus aures.* Georg. 3.
Stat sonipēs, ac fræna ferox spumantia mandit. Æneid. 4.
Tollit se arrectum quadrupēs & calcibus auras. Æneid. 10.
Omnia magna loquens modò sit mihi mensa tripēs, et. Ser. 1. Sat. 3.
Recentiores tamen corripiunt composita: ut
Qui bipěs, & quadrupes foret, & tripěs, omnia solus. Aus. Ed. 11.
Non recipit natura hominis modò quadrupěs ille. Prud. Apoth.
Sicut etiam corripiunt composita à *par*. Vide 9 in notis ad regulam secundam.

15. Nam

15. Nam Græcè scribuntur per Epsilon, at nominati[...] plurales interdum producuntur. Vide 8. supra.

Secunda regula.
de ult.

II. IN E 1 BD, LRT, IS US 2 TS Fi-nita corripiuntur. 3.

1. Hebræa in *B* & *D* producuntur: ut *Iob, Iacob, Bogud, David*: cuius obliqui apud Iuvencum penultimam item producunt: ut
Urbs est Iudææ Bethleëm Davīda canorum. Lib. 1.
Nam genitus puer est Davīdis origine clara. Ibidem.
Quam Buchananus, quòd Hebraicè scribatur per Hi[...] parvum ubiq; corripit: ut
Davĭdis & sacro perfudi tempora olivo. Psal. 89.

2. *Tethys* apud Virg. ponitur ultimâ longâ.
Teq; sibi generum Tethys emat omnibus undis. Georg. 1.
Sed non ideò *ys* producitur, magis quàm *an* ab *A* qu[...] Ovid. dixit
Qui legis Electrān & egentem mentis Orestem. Trist. 2.
Utrobiq; enim Diastole locum habet.

3. Porrò *Y* vocalis Græca corripitur: ut
Moly vocant superi: nigrâ radice tenetur. Met. 14.
Ars tua, Tiphy, iacet, si non sit in æquore fluctus. Trist. 4. El. [...]
Etiam *M* non elisum breve est. Vid. Ecthlipsin omissam & notas ad primam regulam de primâ.

Excipe.

Excipe.

Producuntur.

in E
1. monosyllaba, ut *mē, dē, sē*: præter *quĕ, nĕ, vĕ*, conjunctiones encliticas, *re* præpositionem, & adjectiones syllabicas *cĕ, tĕ, ptĕ*. 1.
2. ablativi quintæ declinationis, ut *rē, diē*, vnà cum adverbiis inde enatis, ut *hodiē, quotidiē, pridiē, postridiē, quarē*; & *rēfert* impersonale. 2.
3. secundæ personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis, ut *docē*. 3.
4. adverbia ab adiectivis secundæ declinationis formata, ut *minimē, validē*, & per Syncopen *valdē*: item *fermē*, 4 *ferē, ohē*: præter *benĕ* & *malĕ*.
5. Græca per Eta, ut nom. *lethē*, voc. *Anchisē*.

in L 5 *sōl* & 6 Hebræa quædam, ut Baāl, *Michaēl*. 7

in R
1. monosyllaba hæc *fār lār, fūr cūr, Nār vēr*, & 8 *pār* cum compositis *compār, impār, dispār*. 9.
2. Græca per Eta, ut *aēr, aethēr, cratēr*: præter *patĕr*, & *matĕr*.

in *Is*
1. monosyllaba, ut *līs*, *vīs*, & ejus composita *quamvīs*, *quidvīs*, &c. præter *ĭs*, *quĭs*, & 10 *bĭs*.
2. recti crescentes per *I* longum, ut *Samnīs*, *Salamīs*; genitivo *ītis*, *īnis*.
3. obliqui plurales, ut *musīs*.
4. secundæ personæ singulares, quarum plurales desinunt in *ītis* penultimâ productâ, ut *audīs*, *velīs*, *dederīs* futurum; pl. *audītis*, *velītis*, *dederītis*. 11.
5. Græca per *eis*, ut *Simoīs*, *Pyroīs*.

in *Us*
1. monosyllaba, ut *sūs*, *plūs*.
2. recti per *V* lōgū crescentes, ut *virtūs*,
3. omnes casus quartæ inflexionis: præter nominativos, & vocativos singulares
4. Græca per *ous*, ut hic *Panthūs*, hujus *Clūs*: præter cōposita à *pous*, ut *Polypŭs*.

1 Vt in *biscĕ*, *tutĕ*, *tuoptĕ*, & similibus.

2 Et *Fame* ablativus produci solet, quia *fames* olim quintæ declinationis fuit, ut

Sollicitæ volitant morbis, algoque famēq;. Lucret. l. 3.

Amissis, ut fama, apibus morboq; famēq;. Georg. 4.

Jamq; famē patrias altiq; voragine ventris. Met 8.

Hoc si contigerit famē peribis. Mart. l. 1. Ep. 100.

Ipsa famē stimulante furens herbasq; sepulchris. Tibul. 1. l. 5.

3 *Catĕ* quandoq; breve reperitur: Vide Systolen.

Vidĕsis etiam & *valĕdico* corripiuntur: Vide tertiam exceptionem compositorum.

4 *Iamq; ferē sicco subductæ littore puppes.* Æneid. 3.

Corripitur tamen apud Ausonium.

Nam tecum ferĕ totus ero, quocunq; recedam. Epigr. 103.

5 *Per duodena regit mundi sōl aureus astra.* Georg.1.
Bis me sōl adyt gelidæ post tempora brumæ. Trist.4.l.6.
6 Aldus addit *Pol:* quàm rectè ipse viderit. Cùm enim sit adverbium jurandi per Pollucé, ut *ædepol* per ædem Pollucis; videtur potius corripiendum, quia πολυδεύκης (vnde Pollux) scribitur per Omicron: cui astipulatur illud Ennij.
Nec pōl homo quisquam faciet impunè animatus.
Nil producitur per Synær. Vide tert. reg. de omnib.
7 Sic *Gabriēl, Daniēl, Raphaēl, Israēl, Micōl, Phicōl* &c.
8 *Ludere pār impār, equitare in arundine longâ.* Serm.2.Sat.3.
Sed composita, ut producuntur juxta quantitatem simplicis, ita etiam à recentioribus corripiũtur juxta regulam: ut
Succumbit Phrygio, coitus fuit impăr utriq;. Prud. Symma.
Quicquid dispăr habet cumulum discretio carpit. Idem Hamar.
Idem fit in compositis à *Pes.*
9 Ovidius produxit *vir* & *cor:* ut
De grege nunc tibi vīr, & de grege natus habendus. Met.1.
Molle meum levibus cōr est violabile telis. Heroid.21.
Sed vtrũq; licenter fecit: Vid. Diast. Nã aliàs corripitur: ut
Hic vĭr, hic est tibi quem promitti sæpiùs audit. Æneid.6.
Molle cŏr ad timidas sic habet ille preces. Trist.5.
10. *Bis* deducitur à *δὶς* brevi per Antithesin: ideòq; etiam corripitur: ut
Et bĭs idem facimus nimium si, Stella, videtur. Mar.l.1.Ep.45.
Troia bĭs Oetei numine capta dei. Prop. l.3.El. 1.
Tum bĭs ad occasus, bis se convertit ad ortus. Met.14.
Læta bĭs octono tibi iam sub consule pubes. Aus. Epit.33.
Licet Grammatici *quis* & *is* à monosyllabis longis excipientes illud omiserint.
11 At *possis* semel apud Iuvenalem corripitur.
Tam ieiuna fames? cum possĭs honestiùs illic. Sat.5.
Quò tamen loco Despauterius *poscis* legendum esse contendit: & Stephanus *possit.* Tu fortasse genuinâ servatâ lectione Systolen hîc agnosces, ut suprà in adverbio *contrà.*

Tertia regula
de ult.

III. O FINITA COMMUNIA sunt, ut *sermo, amo, amando, porrò*.

Excipe.

Producuntur in O

1. monosyllaba, ut *prō, stō*: item *ergō* pro causâ.
2. dativi & ablativi, ut huic *dominō*, ab hoc *servō*.
3. adverbia ab adjectivis derivata, ut *tantō, liquidō, eō* & composita, *ideō, adeō*: præter *sedulò, mutuò, crebrò, serò*, quæ sunt communia.
4. Græca per Omega, ut 1 *Iō*, hæc *Sapphō*, *Didō*, hujus *Androgeō*, *Apollō*, hunc *Athō*, *Apollō*.

Corripiuntur *sciŏ, nesciŏ, citŏ, illicŏ*, & *quomodŏ*. *Modò, quoq;, ambo, duo, ego, atq; homio* 2 ferè brevia sunt.

1 Et nomen proprium, & adverbium: sed priorem illud producit hoc corripit.

2 Non semper, nam productionis etiam exempla sunt: ut

Hoc quid putemus esse qui modō scurra. Cat. ad Varum.
Ulla potest decreta modō tu vive superstes. Victorin.
Ambō florentes ætatibus, Arcades ambo. Eclog. 7.
Europamq;, Asiamq; duō vel maxima terræ. Aus. Epist. 19.
Ausus egō primus castos violare pudores. Virg. in diris.
Sicut egō solus me quoq; pauperior. Aus. ep. Cræ.

Separor unus egō, sed partem sumo minorem. Auf. ad. Gall.
Unus homō nobis cunctando restituit rem. Ennius.

Quarum syllabarum quantitates hisce regulis cognosci nequeunt, exemplis & authoritate poëtarum observandæ sunt.

PEs est disyllabus vel trisyllabus: & uterque simplex, aut mistus. *Pedis genera*

Disyllab⁹ simplex est { Pyrrichi⁹ ex duab⁹ brevib. ut *dĕŭs.* Spōdęus ex duab⁹ lōgis, ut *mūsās.* }

Mist⁹ est { Iambus è brevi & longa, ut *dĕōs.* Choreus è longa & brevi, ut *ārmă.* }

Trisyllab⁹ simplex est { Trochęus è trib⁹ brev. ut *lĕgĕrĕ.* Molossus è trib⁹ lōgis, ut *vīrtūtēs.* } *Vulgò Tribrachys.* *Vulgò Tribrachys.*

Mist⁹ est { Dactylus è lōga & duab⁹ brev. ut *dīcĕrĕ* Anapęst⁹ è duab⁹ brev. & lōga, ut *flŭvĭōs* }

Sunt & alij pedes trisyllabi, immò tetrasyllabi, pentasyllabi, & hexasyllabi; quos non otiosa quidem Grammaticorum curiositas commenta est: sed hi instituto nostro possunt sufficere. Trisyllabos tamen, ac tetrasyllabos, quòd eorum aliquoties apud authores mentio fiat, hîc etiam adjiecere non pigebat.

Trisyllabi omninò traduntur octo.
Quatuor itaq; restant.

Bacchius, Palimbacchius, Amphibrachys, Amphimacrus, } ut { *ĕgēstās. pōrtārĕ. bĕnīgnŭs. vērbĕrās.* }

Pedes.

Tetrasyllabi sedecim

Proceleusmaticus,		relegere.
Dispondæus,		oratores.
Pæon primus,		ambrosius.
Pæon secundus,		superbia.
Pæon tertius,		superare.
Pæon quartus,		celeritas.
Epitritus primus,		sacerdotes.
Epitritus secundus,		comprobarunt.
Epitritus tertius,	ut	concordiæ.
Epitritus quartus,		contemplator.
Ionicus maior,		fallabimus.
Ionicus minor,		lacedæmon.
Choriambus,		prosperitas.
Iamboc horeus,		alexander.
Dichoreus,		cantilena.
Diiambus,		amenitas.

Dipodia .i. bini pedes.

Tetrasyllabi autem isti sicut etiam pentasyllabi, & hexasyllabi, διποδίαι rectiùs, seu pedum συζυγίαι, quàm pedes appellantur. Quid enim aliud est Proceleusmaticus, quàm duplex Pyrrichius? Quid aliud Dispondæus, Dichoreus, Diiambus, quàm duo Spondæi, Chorei, Iambi? quod vel ipsorum nomina indicant. Item Pæon primus, nonne idē est quod Choreus Pyrrichius? secundus, quod Iambus Pyrrichius: tertius, quod Pyrrichius Choreus? quartus, quod Pyrrichius Iambus? & sic de cæteris. Pedes pētasyllabos numero triginta duos, & hexasyllabos sexaginta quatuor, tam ob nimium tædium, quàm nullum vsum missos facio.

Metri genera

Genera metri multa sunt: numer⁹ enim potest infinitis penè modis variari & conformari: summâ autem sunt duo, simplex & cōpositum.

Sim-

Simplex est, quod unicam habet dipodiam: estq; dimetrum vel trimetrum.

Dimetrum est *ADONIVM* constans è Dactylo & Spondæo: ut *Fūlmĭnă mōntēs.* *Adonium.*

Trimetrum est Glyconium & Pheracratium.

GLYCONIVM constat è Spondæo, & duobus Dactylis: ut *Mæcēnās ĕquĭtūm dĕcŭs.* *Glyconium.*

PHERECRATIVM è Spondæo, Dactylo, & Spondæo: ut *Lātōnāmquĕ sŭprēmō.* *Pherecratiũ.*

Carmen compositum est in quo plures sunt dipodiæ: ut tetrametrum, & polymetrum.

Tetrametrum est *ASCLEPIADEVM*, è * Molosso, Anapæsto, & duobus Dactylis. Carm. lib, 4. Od. 8. *Asclepiadeũ.*

* *Vulgò Spōdeo, Dactylo, syllabâ logâ.*

Ērēptūm Stygĭīs flūctĭbŭs Aeăcūm
Virtus, & favor, & lingua potentium
Vatum divitibus consecrat insulis:
Dignum laude virum Musa vetat mori.

Vbi videndum est, ut Anapæstus finiat dictionem. Ternis aliquandò Asclepiadeis additur Glyconium. Carm. lib. 3. Od. 16.

Crēscēntēm sĕquĭtūr cūră pĕcūnĭăm,
Maiorumq; fames: Iure perhorrui
Latè conspicuum tollere verticem,
Mæcēnās ĕquĭtūm dĕcŭs.

Interdùm binis & Glyconio interseritur Pherecratium. Carm. lib. 1. Od. 21.

Dīānām tĕnĕrǣ dīcĭtĕ vīrgĭnēs,

Intonsum pueri dicite Cynthium,
Lātōnāmquĕ sŭprēmō
Dilectām pĕnĭtūs Iŏvī.

Polymetrum est pentametrum vel hexametrū, Pentametrum Phaleucium, Sapphicum, & Elegum.

Phaleucium, sive Hendecasyllabum.

PHALEUCIUM constat è Spondæo, Dactylo, & tribus Choreis. Mart. lib. 10. Ep. 47.

Vītām quæ făcĭūnt bĕātĭōrēm,
Jucundissime Martialis, hæc sunt:
Res non parta labore, sed relicta;
Non ingratus ager, focus perennis;
Lis nunquam, toga rara, mens quieta;
Vires ingenuæ, salubre corpus;
Prudens simplicitas, pares amici;
Convictus facilis, sine arte mensa;
Nox non ebria, sed soluta curis;
Non tristis torus, attamen pudicus;
Somnus qui faciat breves tenebras:
Quod sis esse velis, nihilq; malis;
Summum nec metuas diem, nec optes.

Catullus tamen pro Spondæo nunc Choreum, nunc Iambum usurpat: ut Ad. Marc. T. C.

Dĭsertissime Romuli nepotum,
Quot sunt, quotq; fuĕre, Marce Tulli,
Quotquĕ post alys erunt in annis,
Gratĭas tibi maximas Catullus
Ăgit, pessimus omnium poëta:
Tanto pessimus omnium poëta,
Quanto tu optimus omnium patronus.

SAPPHICUM constat è Choreo, Spondæo.

dæo, Dactylo, Choreis duobus: cui ter dicto addendum est Adonium. Carm. l. 2. Od. 10.

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus, & celsæ graviore casu
Decidunt turres, feriuntq; summos
Fulmina montes.

ELEGVM constat duobus primis locis Dactylo vel Spondæo, * tertio Spondæo (cujus prior syllaba dictionem claudet) cum Anapæstis duobus. Ab Epico verò nunquam separatur. Trist. Elegia 1. *Elegum, sive Elegiacum.* ** Vulgò cum syllabâ lõgâ, & duobus dactylis cum syllabâ item longâ.*

Parve (nec invideo) sine me liber ibis in urbem:
Hei mihi quod domino non licet ire tuo.

Hexametrum est Epicum & Iambicum.

EPICVM præcipuè celebratur, constans quatuor primis locis è Spondæo vel Dactylo, quinto Dactylo, & sexto Spondæo. Virgil. Æneid. 1. *Epicum, sive Heroicum.*

Arma virumq; cano Trojæ qui primus ab oris.

Quinto tamen loco Spondæus aliquandò substituitur: ne verò nimia metri tarditas aures offendat, * Dactylum tum quartus postulat : ut Eclog. 4.

Chara deûm soboles magnum Iovis incrementũ.

*Hanc legem ter neglexit poëta, Georg. 3.
Saxa per, & scopulos, & depressas convalles. Æneid. 3.
Nereidum matri, & Neptuno Ægeo. Et Æneid. 7.
Aut leves ocreas lento ducunt argento.

Atq;

Atq; Ovidius in Metamorph. semel, nempe lib. 1.
Perq; hyemes, æstusq;, & inæquales autumnos.

¶ Notandum hic est versum Spondaicum (quem poë- Dactylicis venustè identidem interponunt) tetrasyllabâ aut trisyllabâ dictione terminari. Tetrasyllabâ, ut

Ante tibi Eöæ Atlantides abscondantur. Georg. 1.
Cecropiumq; thymum, & graveolentia centaurea. Georg. 4.
Constitit, atq; oculis Phrygia agmina circumspexit. Æneid. 2.
Armatumq; auro circumspicit Oriona. Æneid 3.
Cornua velatarum obvertimus antennarum. Ibidem.
Proximus huic longo sed proximus intervallo. Æneid. 5.
Et lucus latè sacer additur Anchiseo. Ibidem.
Pallantis proavi de nomine Pallanteum. Æneid. 8.
Discedens chlamydemq; auro dedit intertextam. Ibidem.
Nec non & sacri monstrat nemus argileti. Ibidem.
Posse viam ad muros, & mœnia Pallantea. Æneid. 9.
Quales Threiciæ cum flumina Thermodontis. Æneid. 12.
Margine terrarum porrexerat Amphitrite. Met. 1.
Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas. Ibidem.
Aëreæq; Alpes, & nubifer Apenninus. Met. 2.
Dum redit, itq; frequens in virgine Nonacrinâ. Ibidem.
Pictarumq; iacent fera corpora pantherarum. Met. 5.
Extimulata fame mugitibus armentorum. Met. 5.
Sylvarum lucos circumspicit antiquarum. Ibidem.
Usq; sub Orchomenon, Psophidaq;, Cyllenenq;. Ibidem.
Et vetus in tela deducitur argumentum. Met. 6.
Nexilibus flores hederis habet intertextos. Ibidem.
Lumina versârunt, animam simul exhalârunt. Ibidem.
Fumificisq; locum mugitibus impleverunt. Met. 7.
Hic illic ubi mors deprênderat exhalantes. Ibidem.
Sacra Jovi quercus de semine Dodonæo. Ibidem.
Noverat ante alios faciem ducis Europæi. Met. 8.
Ille suis Delphis, hic vertice Cyllenæo. Met. 11.
Aptariq; suis primûm iubet armamentis. Ibidem.

Nam tibi sævorum sævissime centaurorum. Met. 12.
Longus in angustum quà clauditur Hellespontus. Met. 13.
Mileus: & longo cælaverat argumento. Ibidem.
Undarum sparsas Symplegadas elisarum. Met. 15.
Trisyllabâ verò, ut
Pro molli violâ, pro purpureo narcisso. Eclog. 5.
Stant & iuniperi, & castaneæ hirsutæ. Eclog. 7.
Muneribus tibi pampineo gravidus autumno. Georg. 2.
Saxa per, & scopulos, & depressas convalles. Georg. 3.
Tune ille Æneas quem Dardanio Anchisæ. Æneid. 1.
Ardea, Crustumeriq; & turrigeræ Antemnæ. Æneid. 7.
Quod fieri ferro, liquidove potest electro. Æneid. 8.
Servabat senior, qui Parrhasio Evandro. Æneid. 11.
Perq; hyemes, æstusq; & inæquales autumnos. Met. 1.
Nubibus esse solet, aut purpureæ auroræ. Met. 3.
Phœbeamq; Rhodon, & Jalisios Telchinas. Met. 7.
Penelopesq; socer cum Parrhasio Ancæo. Met. 8.
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo. Met. 11.
Hæc inter Lapithas & semihomines Centauros. Met. 12.
Esse viros fama est in Hyperboreâ Pallene. Met. 15.
Hæc Helenum cecinisse penatigero Æneæ. Ibidem.
Monosyllabum tamen *dys* bis apud Virgilium in fine Spondaici reperitur.
Cum sociys, natoq; , Penatibus, & magnis dys. Æneid. 3.
Cum patribus, populoq; , Penatibus, & magnis dys. Æneid. 8.

IAMBICUM est hexametrum, quod omnibus locis capax est Iambi. Epod. Od. 16. *Iambicum.*
Sŭīs ĕt ĭpsă Rōmă vīrĭbŭs rŭĭt.
Potest tamen ad celeritatem temperandam Spondæus in impari quolibet loco collocari. Epod. Ode ultimâ.
Quid obseratis auribus fundis preces?

Nōn ſaxa nudīs ſūrdiora navitis
Nēptūnus altō tūndit hybērnūs ſalo.

Hic autem quod alternatim ſubſequitur carmē binis ſæpiùs pedibus mutilatur. Ep. Od. 2.

Beatus ille qui procul negotijs,
ūt prīſca gens mōrtālium,
Paterna rura bobus exērcēt ſuis
Solutus omnī fœnore.
Nec excitatūr claſſico mīlēs truci,
Nec horret irātūm mare,
Forumq; vitat, & ſuperba civium
Potentiorūm limina.

Eſt etiam ubi tetrametrum Iambicum ſine hexametro legitur. Prudent. Cath. Hymn. 11.

Quid eſt quōd Arctūm cīrculum
Sōl jām recurrēns dēſerit?
Chrīſtūs ne terrīs nāſcitur
Quī lūcis augēt trāmitem?

In hexametro hoc porrò obſervandum eſt (ne voces in quibus ſyllabæ breves concurrunt prorſus excludantur) recipi nonnunquam in ſecundo, tertio, & quarto loco pro Iambo Trochæum: Dactylum etiam tertio, Anapæſtum quinto, & utrunq; primo. Sed bini ſaltem Iambi perpetuò ſervantur.

Aut amĭtĕ lĕvi rara tendit retia. Epod. Od. 2.
Libet iacerĕ mŏdŏ ſub antiquâ ilice. Ibidem.
Ălĭtĭbus atquĕ cănĭbŭs hŏmĭcidam Hectorem. Ep. Od. 17.
Quin ŭbĭ perire iuſſus expiravero. Ep. Od. 5.
Priusq; cœlum ſidet inferiūs mari. Ibidem.
Pŏſĭtōſq; vernas Ditis examen domus. Ep. Od. 2.

Păvĭ-

Pāvĭdūmquĕ lĕpŏrem, & advenam lăquĕō gruem. Ibidem.
Tetrametrum verò interdum habet primo loco Dactylum aut Anapæstum, secundo Trochæum.
Cānĭdĭa tractavit dapes. Ep.Od.3.
Vidērĕ prŏpĕrantes domum. Ep.Od.2.
Bĭpătēns pugillar expedi. Auf.Ep.138.
Iambicum itaq; metrum ex omnibus Iambis ultimum duntaxat sibi servavit immutatum. Immò vel sexto etiam loco, quinto Iambum retinente, Spondæum habet: sed hujusmodi versus Scazon sive Choliambus i. claudus Iambus dicitur: ut Scazon.

Si non molestum est, teq; non pĭgĕt Scāzōn. Mart.l.1.Ep.97.
Sed non videmus manticæ quŏd ĭn tĕrgo ēst. Catul.ad Var.
Nec fonte labra prolui căbāllīnō
Nec in bĭcĭpĭti somniassē Pērnāssō
Mĕmĭni, ŭt repentē sic pœētă prŏdīrēm. Pers. Prol.

Nonnunquam Scazonti miscetur tetrametrum.
Verona docti syllabas ămăt vātĭs,
Marone fœlix Mantua est:
Censētŭr Apŏna Livio sŭō tēllūs,
Stellâq; nec Flacco minus:
Appollodoro plaudit imbrĭfēr Nīlūs,
Nasone Peligni sonant:
Duosquĕ Sĕnĕcas unicumquĕ Lūcānūm
Facundă lŏquĭtur Corduba:
Gaudent iocosæ Canio sŭō Gādēs,
Emĕrĭtă Dĕcĭano meo:
Te, Liciane, gloriabĭtŭr nŏstrā,
Nec me tacebit Bilbilĭs. Mart.1.Ep.62.

Atq; hæc præcipua sunt metri genera: cætera, si cui sit animus cognoscere, ex poëtis animadverti possunt.

Cap. 15.

Numerus oratorius.

NVmerus poëticus expositus est. *ORATORIVS* est numerus quidã non incert' sed tamẽ & poëtico, & sibi perpetuò dissimilis. Hunc numerum adhibere necesse est, si ornatè velis dicere, non solùm (quod ait Aristoteles & Theophrastus) ne infinitè feratur, ut flumen, oratio: verùmetiam, ut multò majorem vim habeat. Neq; verò (ait ad Brut. Orator) Demosthenis fulmina illa tantoperè vibrarent, nisi numeris contorta ferrentur.

1 Primum hîc est præceptum, In prosâ versum fugito: citare tamẽ licet aliundè, authoritatis aut
2 voluptatis gratiâ. Deindè, principiũ vel exitum carminis nec principiũ nec exitum prosæ facito.
3 Principij cura sit minor, medij penè nulla: clausulæ verò maxima: in quâ unâ numeri perfectio & absolutio præcipuè apparet & intelli-
4 gitur: ideoq; varianda est maximè, ne aut animorũ judicijs, auriumq; satietate repudietur, aut similitudine artificium numeri deprehen-
5 datur: nunquam autem longiùs senis à fine syl-
6 labis observetur. Ex longis omnibus clausula tardior & rarior est: rarissima ex omnibus brevibus: at ex temperatione longarum & brevium frequentior. Res tota è Ciceronis, in Oratore, loco declaretur. *O Marce Druse, patrẽ appello.* In priori inciso est Dichoreus: in posteriori

syllabam

syllabam brevem sequuntur a Iambus Spondeus. *Et tu dicere solebas sacram esse rempub.* in priori sunt Choreus, Pyrrichius, Spondæus; in posteriori Choreus, Spondæus, Pyrrichius. Iterum, *Quicunq; eam violasset, ab omnibus ei pœnas esse persolutas.* In priori sunt Iambus, Pyrrichius, Choreus: in posteriori tres Chorei: nihil enim ad rem, extrema illa longa sit, an brevis. Deindè, *Patris dictum sapiens temeritas filij comprobavit.* In postremò Iambum sequitur b Dichoreus: quo talis clamor concionis excitatus est, ut admirabile esset. Verborum ordinē immutato, & fac sic, *Comprobavit filij temeritas*: jam omnis venustas & gratia perit. Cōtra si arripias dissipatam aliquam sententiā, eamq;, ordine verborum paulùm commutato, in quadrum redigas; efficiatur aptum illud, quod fuerit anteà diffluens, ac solutum. Sume de Graccho apud Censores illud: c *Abesse nō potest quin ejusdem hominis sit probos improbare, qui improbos probet.* Quātò aptiùs ita dixisset. *Quin eiusdem hominis sit qui improbos probet, probos improbare.* Itaq; numeri gratiâ Hyperbaton, id est longior verbi transgressio, seu inversa vocū transpositio permittitur. d Fit enim sæpissimè aspera & dura, dissoluta & hians oratio, si ad necessitatem ordinis verba redigantur. Nec aliud potest facere sermonē numerosum, quam oportu-

a *Neq; enim Ecthlipsis, aut Synalœpha in prosâ locum habet: M vero non elisum breve est. Vide suprà Ecthlipsin omissam.*

b *Dichoreus Ciceroni gratissimus fuit, ut qui in unâ pro Pompeio oratione, centies, decies, & quater adhibitus sit.*

c *Ad Brutū.*

Hyperbaton.

d *Fab. l. 8. c. 6.*

opportuna ordinis mutatio.

Ergò hæc de oratorio pedum numero: quem tamen elegantiùs & faciliùs variare, usus quàm ars, praxis diserti oratoris, quàm periti Rhetoris præceptio edocebit.

Cap. 16.

FIgura dictionis in dimensione soni eiusmodi est: sequitur quæ est in soni repetitione & quidem similis aut dissimilis. Similis continuè vel disiunctè. Continuè est Epizeuxis aut Anadiplosis.

Ἐπίζευξις *Subiunctio.*

EPIZEVXIS est, quandò sonus similis continuè in eadem sententia iteratur; idq; vel in parte vocis, vel in voce integrâ. Epizeuxis partis vel est principij, ut Georg. 1.

Et sola in siccâ secum spatiatur arenâ. Et Met. 1.

O utinam possem populos reparare paternis
Artibus: atq; animos formata infundere terræ.

Hic S & P ter, A bis, & F semel in dictionum initijs iteratur: nam præpositiones *re* & *in* Epizeuxin literæ nihil videntur impedire.

vel finis, ut De responsione Arusp.

Titus Annius ad illam pestem comprimendã, extinguendã, funditus delendã natus esse videtur.

In sequentibus est Epizeuxis vocis. Ter. And.

O Mysis, Mysis. Verr. 7. *Crux, crux (inquam) infœlici & misero.* Virg. Eclog. 5.

Ipsa sonant arbusta, deus, deus ille, Menalca.

Heroid. 21.

Sis

Si, nisi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est; nulla futura tua est.

Interdum Parenthesis interponitur: res tamē eòdem recidit: quia tanquam Parenthesis non sit, geminatio illa continuatur. Philippic. 2. *Hastâ positâ pro æde Iovis Statoris, bona (miserū me, consumptis enim lachrymis, tamen infixus animo hæret dolor) bona (inquam) Cn. Pompeij Magni, voci acerbissimæ subiecta præconis.*

Cap. 17.

ANADIPLOSIS est, quando similis sonus continuè in diversis sententijs, id est in fine præcedentis & principio sequentis, repetitur. Eclog. 10. Virg. 2 Ἀναδί-πλωσις *reduplicatio.*

Pierides, vos hæc facietis maxima Gallo:
Gallo, cuius amor tantùm mihi crescit in horas.

Hæc figura ter iteratur & eodem verbo. Catil. 1. *His tamen vivit: vivit? imò verò etiam in senatum venit.* Item, *Vivis: & vivis nō ad deponendam, sed ad confirmandā audaciā.* Itē *Quàmdiu quisquam erit, qui te defendere audeat, vives: & vives, ita vt nunc vivis.* Heroid. 1.

Me pater Icarius viduo discedere lecto
Cogit & immensas increpat vsq; moras.
Increpet vsq; licet, tua sim, tua dicar oportet:
Penelope coniux semper Vlyssis ero.

Κλίμαξ *gradatio.* Reperitur autem hîc CLIMAX, quando nimirũ Anadiplosis pluribus gradibus cõtinuatur. Pro Milon: *Nec verò se populo solùm, sed senatui cõmisit: nec senatui modò, sed etiam publicis præsidiis & armis: nec his tantùm sed eius potestati, cui senatus totam rempub. cõmisit.* Ad Heren. *Nam quæ reliqua spes libertatis manet, si illis, & quod libet, licet; & quod licet, possunt; & quod possunt, audent; & quod audent, faciunt; & quod faciunt, vobis molestum non est?*

Cap. 18.

SEquitur repetitio soni similis disiunctè: & quidem in eodem loco, vel in diversis: in

3 eodem est Anaphora, aut Epistrophe.

Ἀναφορὰ *relatio.* ANAPHORA est, quando sonus similis iteratur in principiis sententiarum. Agrar. 1. *Tamen ne vexari rempub. contemni maiestatem Populi Rom. deludi vosmet ipsos diutiùs à Tribuno plebis patiamini.* Catil. 1. *Nihilne te nocturnum præsidium palatii, nihil vrbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil consensus bonorum civium, nihil hic munitissimus habendi senatus locus, nihil horum ora vultusquè moverunt?* Georg. 4.

Te dulcis coniux, te solo in littore secum,
Te veniente die, te decedente canebat.

Ovid. de Arte.

Tuta frequensq; via est per amici fallere nomen:
Tuta frequensq; licèt sit via, crimen habet.

Pro Ameri. *Accusant ij, qui in fortunas huius invaserunt; causam dicit is, cui nihil præter calamitatem reliquerunt. Accusant ij, quibus occidi patrem Sexti Roscij bono fuit: causam dicit is, cui non modò luctum mors patris attulit, verùm etiã egestatem. Accusant ij, qui hunc ipsum summè iugulare cupierunt: causam dicit is, qui etiã ad hoc iudicium cum præsidio venit, ne hîc ibidem ante oculos vestros trucidaretur. Deniq; accusant ij, quos populus poscit: causam dicit is, qui vnus relictus, ex nefariâ illorum cæde restat.*

Duæ hîc sunt Anaphoræ sonos suos alternantes.

Cap. 19.

4 Ἐπιστροφὴ *conversio.*

EPISTROPHE est, quâ similis sonus in clausulis iteratur.

Hîc autem Rhythmus quidam oratorius persæpè resonat, in membris paribus: quæ idcirco ὁμοιοτέλευτα similiter desinentia dicuntur.

Pro Pomp. *Vt eius voluntatibus non modò cives assenserint, socij obtẽperârint, hostes obedierint; sed etiam venti tempestatésq; obsecundârint.*

Hîc tria prima membra ferè senaria sunt: postremum est longius: neq; æqualitatis similitudo sic exigenda est.

Pro Milon. *Est enim hæc (iudices) nõ scripta, sed nata lex: quã non didicimus, accepimus, legimus; verùm ex ipsâ naturâ arripuimus, hausimus, ex-*

pressimus: ad quam non docti, sed facti; non instituti, sed imbuti sumus.
Hîc quater bini tanquam versus, æqualibus fere interspirationibus interpuncti resonant: duo primi ternarij, *non scripta, sed nata:* duo sequentes plusquam duodenarij: duo sequentes iterum ternarij: postremi quaternarij.

Sed in propositis exemplis finis tantùm dictionis servatur: in sequentibus autem dictio ipsa iteratur. Philip. 2. *Doletis tres exercitus populi Romani esse interfectos? interfecit Antonius. Desideratis clarissimos cives? eos quoque eripuit Antonius. Authoritas huius ordinis afflicta est? afflixit Antonius.* Ex Anaphorâ verò & Epistrophe coniunctis fit SYMPLOCE. Agrar. 1.

Συμπλοκὴ complexio.

Quis legem tulit? Rullus. Quis maiorem populi partem suffragiis privavit? Rullus. Quis comitiis præfuit? idem Rullus. Martial. lib. 2.

Capto tuã (pudet heu) sed capto, Maxime, cœnã:
Tu captas alias: iam sumus ergo pares.
Mane salutatum venio: tu diceris isse
Antè salutatum: iam sumus ergo pares.
Sum comes ipse tuus, tumidique anteambulo regis:
Tu comes alterius: iam sumus ergo pares.

Cap. 20.

ERgò repetitiones hæ sunt in eodem loco: sequentes duæ diversis, Epanalepsis & Epanodos.

EPANALEPSIS est, quâ similis sonus in principio & clausulâ eiusdem sententię repetitur. Verr. 4. *Saluti enim eorum potius consulam, quàm voluntati.* Æneid. 1. (*multa.* *Multa super Priamo rogitans, super Hectore* Verr. 7. *Multi & graves dolores inventi, parentibus & propinquis multi* Martial. lib. 1. Ep. 33.

5 Ἐπανάληψις *resumptio.*

Non amo te, Sabidi, nec possum dicere quare:
Hoc tantum possum dicere, non amo te.

& lib. 8. ep. 21. (*raris?*

Phosphore, redde diem: quid gaudia nostra mo-
Cæsare venturo, Phosphore, redde diem.

Cap. 21.

6 Ἐπάνοδος *regressio.* * *i. quâ soni duo, alter in principio, alter in fine sententiæ ordine inverso in sequenti sententiâ iterantur.*

EPANODOS est, * quâ sonus similis in principio & clausulâ diversarum sententiarum, sed intercedente Anadiplosi, iteratur. Verr. 3. *Habuit honorem vt proditori, non vt amico fidē.* Pro Planc. *Gratiam qui refert habet: & qui habet, eo quòd habet, refert.* Heroid. 2.

Demophoon ventis & verba, & vela dedisti:
Vela queror reditu, verba carere fide.

Eclog. 8.

Crudelis mater magis, an puer improbus ille?
Improbus ille puer, crudelis tu quoq; mater.

Cic. * *Vestrum iam hic factum deprehenditur. P. C. non meum (at pulcherrimum quidem factum)*

 verùm,

verùm, vt dixi, non meum, sed vestrum.
[a] Citat. Fabius, l. 9. c. 3.

Cap. 22.

FIguræ dictionis in repetitione sonorum similium sic habent: in repetitione sonorum leviter dissimilium duæ sequuntur, Paronomasia & Polyptoton.

7 Παρονομασία *adnominatio*

PARONOMASIA est, cùm dictio literæ aut syllabæ alicuius commutatione, significatione quoque commutatur. Ver. 2. *Nam vt apertus in corripiendis pecuniis ; sic in spe corrumpendi iudicii* Catil. 1. *Vt non emissus ex vrbe, sed immissus in vrbem esse videatur.* Tale est illud [a] Quintil. *Emit morte immortalitatem.* Mart. hinc joci materiam arripuit lib. 1. Ep. 99.

[a] *Lib. 9. c. 3.*

Litigat, & podagrâ Diodorus, Flacce, laborat:
Sed nil patrono porrigit, hæc chiragra est.

[b] *De Orat.*

Inde etiam est illud [b] Catonis: *qui cùm cuidam dixisset, Eamus deambulatum; & ille, Quid opus est de? Imò verò, inquit, quid opus est te?*

Cap. 23.

8 Πολύπτωτον *Variatio casuum.*

POLYPTOTON est, cùm eiusdem originis varijs casibus voces inter se consonant. Pro Cæl. *Ipsius autem veneni quæ ratio fingitur? vbi*

qua

quæsitum est? quo pacto? cui? quo in loco traditũ? Æneid. 4.

Littora littoribus contraria, fluctibus vndas
Imprecor, arma armis. --- Verr. 7. *Certus locus, certa lex, certum tribunal, quo hoc reservetur.* Et apud Quint.* *Non vt edam vivo, sed vt vivã edo.* Est etiam hîc CLIMAX seu gradatio quædam: gradibus enim suis continuatur Polypton in vocibus dissimilibus; vt suprà Anadiplosis in similibus. Ovid. 3. Fast.

Mars videt hanc, visãq; cupit, potiturq; cupitâ.
Ad Heren. *Africano industria virtutem, virtus gloriam, gloria æmulos comparavit.* Eclog. 2.

Torva leæna lupum sequitur, lupus ipse capellã,
Florentem Cytisum sequitur lasciva capella.

Significat hîc casus omnem in voce variationem: sive per modum, tempus, personam, casum, genus, vel numerum ea fiat.

** Lib. 9. c. 3.*

Κλῖμαξ gradatio.

Ad cap. 22, & 23.

¶ Iterantur in iisdem locis soni dissimiles, in quibus & similes: itaq; non abs re fuerit, præcedentium figurarum nomina huc transferre; vt repetitiones sonorum leviter dissimilium in Paronomasiâ & Polyptoto, suis etiam generibus distinguantur.

Epizeuxis in Paronomasiã est Æneid. 2.

Fit via vi.

Epizeuxis in Polyptoto Met. lib. 15.

Heu quantum scelus est in viscere viscera condi,
Congestoq; avidum pinguescere corpore corpus,
Alteriusq; animantem animantis vivere letho?

Anadiplosis in Paronomasiâ Æneid. 4.

Cui pharetra ex humeris, crines nodantur in aurum:
Aurea purpuream subnectit fibula vestem.

Anadiplosis in Polyptoto Met. 1.

Iamq; nocens ferrum, ferroq; nocentius aurum
Prodierat: prodit bellum quod pugnat vtroq;.

Anaphora in Paronomasiâ Met. 2.

Neu te dexterior tortum declinet ad anguem,
Neve sinisterior pressam rota ducat ad aram.

Anaphora in Polyptoto De resp. arusp.

Homines te propter pecuniam iudicio liberarunt: hominibus iniuria tui stupri dolori non fuit: homines tibi arma, alij in me, alij post in illum invictum civem dederunt: hominum beneficia prorsus concedo tibi.

Epistrophe in Paronomasiâ Quint. lib. 9 cap. 3.

Neminem posse alteri dare matrimonium, nisi penes quem sit patrimonium.

Epistrophe in Polyptoto Met. 1.

Oscula dat ligno: refugit tamen oscula lignum.

Symploce in Paronomasiâ Catil. 1.

Vt exul potiùs tentare, quàm Consul vexare rempub. possis.

Epanalepsis in Paronomasiâ Met. 1.

Vngulaq; in quinos dilapsa absumitur vngues.

Epanalepsis in Polyptoto Catil. 1.

Vives: & vives, ita vt nunc vivis.

Epanodos in Paronomasiâ Orat. ad Brut.

Abesse non potest quin eiusdem hominis sit, qui improbos probet, probos improbare.

Epanodos in Polyptoto Met. 4.

Vmbra viri visa est, visam fera sævit in vmbram.

Elegiar. l. 2. El. 19.

Quod sequitur, fugio: quod fugit, ipse sequor.

Heroid. 16.

At tu dissimula, ni tu desistere mavis:
Sed cur desistas? dissimulare potes.

Et

Et pro Cecin.
Quia res indigna sit, ideò turpem existimationem sequi: quia turpis existimatio sequitur, ideò rem indignam non vindicari.

Cap. 24.

Figura dictionis ejusmodi est. Figura sententiæ est figura, quæ totam sententiam aliquo animi motu afficit. *Figura sententiæ.*

Virilem autem quandam dignitatem, præ superiorum molli & delicatâ venustate, obtinet: ut illic color & sanguis orationis, hîc nervi thorique esse videantur. Itaque ait in Bruto Tullius, quia sententiarum ornamentis & conformationibus præstat Demosthenes, idcircò à doctis oratorum est princeps judicatus. Et rursus in Oratore idem confirmat. Sic igitur Tullius elocutionis principatum huic postremo ornamentorũ generi attribuit: & certè nullis flecten lorum animorum machinis, elocutio violentior esse potest: hîc enim γοητεία καὶ ψυχαγωγία elocutionis summa est. Deniq; ut superior illa & troporum & in dictionibus figurarum elocutio, ad delectandum & docendum multùm valet; hæc etiam (quod in dicendo caput est) ad movendum & pervincendum plurimùm valebit.

Figura sentẽtiæ est in logismo, aut dialogismo. Logismus est, quando sine collocutione sententia figuratur: estq; Ecphonesis & sui ipsius revocatio, Apostrophe & Prosopopœia.

ECPHONESIS est figura in logismo per adverbium exclamandi expressum, vel intellectum: magnum prorsus animi commovendi instrumentum, & quidem affectuum variorum. 1 Ἐκφώνησις *exclamatio.*

Modò

1 Modò admirationis: Pro Marcello. *O clementiam admirabilem, atque omni laude, prædicatione, literis, monumentisque decorandam!*

2 Modò desperationis: Pro Milon. *O frustrà mei suscepti labores! O spes fallaces! O cogitationes inanes meæ!*

3 Modò optationis: Heroid. 1.

O utinam tunc cum Lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis!

4 Modò indignationis: In Pison. *O scelus! O pestis! O labes!*

5 Modò irrisionis: Ibid. *O stultos Camillos, Curios, Fabricios, Calatinos, Scipiones, Marcellos, Maximos! O amentem Paulum! rusticũ Mariũ!*

6 *Proh* adhibetur sæpè ad ostentationẽ: ut Ter. And. *Proh deûm atque hominum fidem! quid est si hæc contumelia non est?*

7 *En* aliquandò triste quid & miserabile præse fert: Eclog. 1.

Impius hæc tam culta novalia miles habebit?
Barbarus has segetes? en quo discordia cives
Perduxit miseros! en queis consevimus agros!

8 *Ah, heu,* & *Eheu* sunt commiserationis: 1. Officiorum. *O domus antiqua! heu quam dispari domino dominaris!* Eclog. 2.

Eheu quid volui misero mihi? floribus Austrum
Perditus, & liquidis immisi fontibus apros.
Quem fugis ah demens?-----

In quibus interrogatio instantiùs urget: & est
seriis, gravibusq; causis opportuna.

Aliquandò exclamatio est deprecationis, & 9
imprecationis. Æneid. 1.

Dÿ tibi (si qua pios respectant numina, si quid
Usquam iustitia est, & mens sibi conscia recti)
Præmia digna ferant! Æneid. 2.
At tibi pro scelere (exclamat) pro talibus ausis
Dÿ (si qua est cœlo pietas quæ talia curet)
Persolvant grates dignas.---

EPIPHONEMA quoq; species est ex- 10
clamationis, quæ ad finem rei narratæ & expli-
catæ addi solet: ut cum Virg. exposuisset om-
nes causas, quibus Iuno Romanos perseque-
batur; tandem acclamat: Æneid. 1.

Tanta molis erat Romanam condere gentem!

Cap. 25.

REvocatio sui ipsius est, quandò revocatur
quidpiam: & est ardentioris sermonis velu-
ti refrigeratio: estque Epanorthosis aut Apo-
siopesis.

2
EPANORTHOSIS est, quandò antecedens Ἐπανόρ-
aliquid corrigẽdo revocatur. Epist. 1. *Erat hoc* θωσις.
mihi dolendum, sed multò magis illud, quòd ini- *correctio.*
micum meũ, meũ autem? imò verò legũ, judicio-
rũ, otÿ, atq; patriæ, bonorũ omniũ sic amplexabã-
tur,

tur, sic in manibus habebant, sic fovebant, sic, me præsente, osculabantur. Ter. Heaut. *Filium unicum adolescentulum habeo: ah quid dixi? habere me? immo habui Chreme: nunc habeam necne incertum est.* Hîc præteritum aliquod dictum revocatur: in sequentibus cursus orationis antecedens revocatur, & quasi pœnitentia facti significatur. Pro Ligario. *Sed nimis urgeo: commoveri videtur adolescens.* Pro Cœl. *Sed quid ego ita gravem personam induxi?* Ad fratr. *Sed nescio quo pacto, ad præcipiēdi rationē relapsa est oratio mea: cùm id mihi propositū initio nō fuisset.*

Cap. 26.

3 Ἀποσιώπησις *reticentia.*

APOSIOPESIS est, quâ sententiæ inchoatæ cursus revocatur, partem aliquam, quæ tamen intelligatur, reticendo. Ter. Eun. *Ego te furcifer, si vivo.* Æneid. 1.

Iam cœlum, terramq; meo sine numine, venti,
Miscere, & tantas audetis tollere moles?
Quos ego: sed motos præstat componere fluctus.

Cap. 27.

LOgismus exclamationis & revocationis ita est: sequitur qui est in Apostrophe & Prosopopœiâ.

4 Ἀποστροφὴ *aversio.*

APOSTROPHE est, quandò oratio ad alie-

nam personam convertitur, quàm instituta oratio requirit: figura non multùm cedens elationis genere exclamationi, & persæpè cum eâ conjungitur, Sed Apostrophe ex conditione personarum variè distingui potest: aliàs enim ad humanam personam fit aversio: Pro Murænâ Tullius à judicibus, ad quos oratio instituta erat, ad Catonem, qui apologiam hanc reprehenderat, se convertens, *A quo tandem* (ait) *M. Cato, est æquius Consulem defendi, quàm à Consule?* &c. Aliàs ab hominibus ad deos fit aversio: in quâ insignis est apud poëtas invocatio. Metamorph 1.

---Dij cœptis (nam vos mutâstis & illas)
Aspirate meis: primâq; ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.

Sic Æn. 1. Cum Poëta proposuit summam thesin totius Æneidos, tum sic avertitur ad Musã.

Musa mihi causas memora, quo numine læso,
Quidve dolens regina deûm tot volvere casus
Insignem pietate virum, tot adire labores
Impulerit: tantæne animis cœlestibus iræ?

Aliàs ad rem mutam & inanimatam, velut ad personam, transfertur oratio. Pro Milon. *Religiones mehercule ipsa, aræq;, cùm illam belluam cadere viderunt, commovisse se videntur, & jus in illo suum retinuisse. Vos enim Albani tumuli, atq; luci, vos (inquam) imploro atque obtestor,*

vosq; Albanorũ obruta ara sacrorum populi Rom. socia atq; aequales, quas ille praceps amentiâ, casis prostratisq; sanctissimis lucis, substructionum insanis molibus oppresserat. Hæc figura rarò quidem, sed tamen aliquandò, protinùs in proœmio adhibetur. Cati. 1. *Quousq; tandẽ, Catilina, abutere patientiâ nostrâ? quãdiu nos etiam furor iste tuus eludet? quem ad finem sese effrænata jactabit audacia?* Hîc verò in senatu res agitur; ideoq; directùs sermo ad patres: undè aversio intelligitur.

Cap. 28.

5 *Προσωποποιΐα. Fictio personæ.*

PROSOPOPOEIA est, quâ alienam personam oratione nostrâ loquentem fingimus. Hîc verò ornamentum elocutionis singulare est, magnæque in primis audaciæ: ideòq; magno consilio judicióque regendum, ut consentanea personis oratio tribuatur. Poëticum sanè ornamentum, & quo uno poëtarum laudes præcipuè dijudicantur. Itaque si usquam, certè in hac conformatione ratio decori diligenter habenda est: quâ de re benè monet Poëta in Arte.

Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites, peditesq; cachinnum.
Intererit multùm Davusne loquatur, herusve:
Maturusne senex, an adhuc florente juventâ
Fervidus: an matrona potens, an sedula nutrix:
Mercatorne vagus, cultorve virentis agelli:
Colchus an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.

Et ibidem. ----*Tristia mœstum*
Vultum verba decent: iratum plena minarum:
Ludentem lasciva: severum seria dicta.

Pro-

Prosopopœia est imperfecta vel perfecta.

PROSOPOPOEIA IMPERFECTA est, cùm sermo alienæ personæ leviter & obliquè repræsentatur. Cæsar. 1. Com. de legatis Helvetior. *Qui dicerent sibi in animo esse, sine ullo maleficio iter per provinciam facere, propterea quòd iter nullum haberent aliud: rogare, ut ejus voluntate id sibi facere liceat.* Pro lege Man. *Hi vos (quoniam liberè loqui non licet) tacitè rogant, ut se quoque, sicuti cæterarum provinciarũ socios, dignos existimetis, quorum salutem tali viro commendetis.*

PROSOPOPOEIA PERFECTA est, cùm tota fictio personæ oratione nostrâ repræsentatur: quo in genere & accessus ad prosopopœiam, & recessus decorus inprimis esse debet. Sic pro Cœl. excitatur Appius cæcus ad objurgandum Clodiæ libidinem. *Existat igitur* (ait orator) *ex hac familiâ aliquis, ac potissimùm cæcus ille* (*minimum enim dolorem capiet, qui istum non videbit*) *qui profectò si extiterit, sic aget, & sic loquetur.* Hic accessus est & apparatus ad speciẽ quandam prolusionis; deindè vox & oratio Appii fingitur. *Mulier quid tibi cum Cælio? quid cum homine adolescentulo? quid cum alieno?* &c. ad quam Prosopopœiam deponendã, brevis revocatio ad extremum ponitur

his

his verbis. *Sed quid ego (judices) ita gravē personam induxi? ut & verear, ne se idem Appius repentè convertat, & Cæliū incipiat accusare illa suâ gravitate censoriâ.* Sic Æneæ Prosopopœiam Virg. Æneid. 1. composuit, cùm Æneas sociis cibum vinumq;

Dividit, & dictis mœrentia pectora mulcet.

O socij (neq; enim ignari sumus ante malorum)

O passi graviora! dabit deus his quoq; finem.

&c. Tandem sic Prosopopœiam claudit.

Talia voce refert. ----

Eâdem figurâ licet mutis & inanimatis rebus sermonē dare; cujusmodi illa sunt, in Catilinam majorum laterū, cùm patriam loquentē orator inducit. *Si te (ait) parentes timerent atq; odissent tui, neq; illos ullâ ratione placare posses; ut opinor, ab eorū oculis aliquò concederes: nunc te patria, quæ cōmunis est omniū nostrū parens, odit ac metuit, & jam diù de te nihil judicat, nisi de parricidio suo cogitare. Hujus tu neq; authoritatem verebere, neq; judicium sequere, neq; vim pertimesces? quæ tecum (Catilina) sic agit, & quodammodò tacita loquitur. Nullum jam tot annis facinus extitit, nisi per te: nullū flagitium sine te: tibi uni multorū civium neces tibi vexatio direptioq; sociorū impunita fuit ac libera: tu non solùm ad negligēdas leges & quæstiones, verumetiā ad evertēdas, perfringēdasq́ue valuisti. Superiora illa*

quam

quanquam ferenda non fuerunt, tamen, vt potui, tuli: nunc verò me totam esse in metu propter te vnum, quicquid increpuerit Catilinam timeri, nullum videri contra me consilium iniri posse, quod à tuo scelere abhorreat, non est ferendum. Quamobrem discede, atq; hunc mihi timorem eripe: si est verus, ne opprimar; sin autem falsus, vt tandem aliquando timere desinam. Hæc si tecum, vt dixi, patria loquatur, nonne impetrare debeat, etiamsi vim adhibere nō possit? Hîc vides quàm decorè & suscepta & deposita sit persona.

Sed satis de Prosopopœiæ schemate: quo, tanquam aliquo in scenis pegmate, quævis non solùm hominum, sed etiam deorum persona à poëtis effingitur. Quapropter isto poëtico spiritu orator velut afflatus inprimis admirabilis est.

Cap. 29.

LOgismus sententiarum adhuc fuit: sequitur dialogismus, qui est in interrogatione & responsione. Interrogatio deliberatione & occupatione figuratur. Deliberatio est, cùm varias tanquam consultationis rationes subinde interrogamus: cui, suspensis diutiùs audientium animis, aliquando responsio subjicitur inexpectata. Deliberatio est Aporia aut Anacœnosis.

APORIA est deliberatio nobiscum. Pro Clu- *Ἀπορία addubitatio.*

entio. *Equidem quod ad me attinet, quo me vertam nescio: negem fuisse illam infamiam corrupti iudicij? negem illam rem agitatam in concionibus, iactatam in iudicijs, commemoratam in senatu? evellam ex animis hominum tantam opinionem, tam penitus insitam, tam vetustam?* Responsio. *Non est nostri ingenij: vestri auxilij est (iudices) huius innocentiæ, sic in hac calamitosa famâ, quasi in aliquâ perniciosissimâ flammâ, atque in communi incendio, subvenire.* Æneid. 4.

En quid agam? rursusne procos irrisa priores
Experiar? Nomadumq; petam connubia supplex,
Quos ego sum toties iam dedignata maritos?
Iliacas igitur classes, atq; vltima Teucrûm
Iussa sequar?

Tandem responsio addubitationis sequitur.

Quin morere vt merita es, ferroq; auerte dolori

Insigne aporiæ exemplum est Met. 8. vbi poëta Altheam de Meleagri filij sui morte secum deliberantem artificiose describit.

Cap. 30.

7 *Ἀνακοίνωσις communicatio.*

ANACOENOSIS est deliberatio cum aliis. Pro Quint. *Quæro à te C. Aquili, L. Lucull[e], P. Quintili, M. Marcelle: vadimonium mihi n[on] obijt quidam socius & affinis meus (quicum m[ihi] cessitudo vetus, controversia de re pecuniariâ re[...]*

cen[...]

cens intercedit) poſtulonè à Prætore, vt eius bona poſſidere mihi liceat? an cum Romæ domus, vxor, liberi ſint, domum potiùs denunciem? quid eſt quod hac tandem de re vobis poſſit videri? Reſponſio communicationis ſequitur. *Profectò ſi rectè bonitatem veſtram atq; prudentiam cognovi, non multùm me fallit, ſi conſulamini, quid ſitis reſponſuri: primùm expectare, deinde, ſi latitare ac diutiùs ludificare videatur, amicos convenire, quærere quis procurator ſit, domum denunciare: dici vix poteſt quàm multa ſint, quæ reſpondeatis antè fieri oportere, quàm ad hanc rationem extremam ac neceſſariam devenire.*

Cap. 31.

ATq; eiuſmodi eſt dialogiſmus deliberationis: dialogiſmus occupationis ſequitur, cum alieni conſilij interrogationem occupamus, eiq; reſponſionem ſubjicimus. Itaq; dialogiſmus hic à priore parte PROLEPSIS, à poſteriore PROSAPODOSIS dicitur. Prolepſis Proſopopœiam conjunctam habet; ideóq; aliàs obliqua, aliàs directa eſt. PROLEPSIS OBLIQVA eſt, quæ habet imperfectam proſopopœiam. pro Amer. *Credo ego vos (iudices) mirari, quid ſit quòd cùm tot ſummi oratores hominesq; nobiliſſimi ſedeant, ego potiſſimùm ſur-*

8 Πρόληψις *occupatio.*

Προσαπόδοσις *ſubiectio.*

rexerim, &c. Tandem Prosapodosis adhibetur. *Quæ me igitur res præter cæteros impulit, vt causam Sexti Roscij reciperem?* &c. Sic pro Cælio. *Si quis (iudices) forte nunc adsit ignarus legum, iudiciorũ, consuetudinis nostræ,* Subjectio *miretur profectò,* &c. Est Prolepsis hæc procemijs valdè accommodata. *PROLEPSIS DIRECTA* est, quæ perfectam Prosopopœiam habet. Pro Cœlio. *Dicet aliquis, Hæc igitur est tua disciplina? sic tu instituis adolescentes? ob hanc causam tibi hunc puerum parens commendavit & tradidit, vt in amore & voluptatibus adolescentiam suam collocaret? & hanc tu vitam & studia defenderes?* Prosapodosis succedit, *Ego, si quis (iudices) hoc robore animi, atque hac indole virtutis ac continentiæ fuit, vt respueret omnes voluptates, omnemq; vitæ suæ cursum in labore corporis atq; in animi contentione conficeret, quem non quies, non æqualium studia, non ludi, non convivia delectarent, nihil in vitâ expetendũ putaret, nisi quod esset cũ laude & cum dignitate coniunctũ; hunc meâ sententiâ divinis quibusdam bonis instructum atq; ornatum puto.* Dialogismus continuatior est pro Quint. *De re pecuniariâ cupio contendere.* (inquit orator) *Non licet.* Occupatio est con[...] adversarij. Subjectio sequitur. *At ea cõtrov[...]sa est.* Occ. *Nihil ad me attinet: causam ca[...]*

tis dicas oportet. Sub. *Accusa vbi ita necesse erit.* Occ. *Non (inquit) nisi tu antè, novo modo priore loco dixeris.* Sub. *Dicendum necessariò est: præstituenda hora ad arbitrium nostrũ; iudex ipse arcessetur.* Occ. *Quid tum? Tu aliquem patronum invenies, hominem antiqui officij, qui splendorẽ nostrum, & gratiam negligat? Pro me pugnabit L. Philippus, eloquentiá, gravitate, honore florentissimus civitatis: dicet Hortensius excellens ingenio, nobilitate, existimatione: aderunt autem homines nobilissimi ac potentissimi, quorum frequentiam & consessum non modo P. Quintius, qui de capite decernit; sed quivis, qui extra periculum sit, perhorrescat.* Subjectio postrema Ironiam habet. *Hæc est iniqua certatio, quâ tu huic, ne vbi consisteret quidem contra te, locum reliquisti.* &c.

Cap. 32.

ERgò hæ sunt interrogationis figuræ in deliberatione & occupatione. Responsio Epitrope & Synchoresi figuratur. 9

EPITROPE est, cum facti cuiuspiam licentia condonatur. Agrar. 2. *Si quid est quod indagâris, inveneris, ex tenebris erueris; quanquam iniquum est, tamen consume sanè, quoniam commodum est: quoniam tu quidem attulisti.* Ἐπιτροπή *permissio.*

Aliquando Ironia permiscetur. Æneid. 4.

---Nunc & Iove missus ab alto
Interpres divûm fert horrida iussa per auras,
Scilicet is superis labor est, ea cura quietos
Sollicitat: neq; te teneo, neq; dicta refello.
I: sequere Italiam ventis: pete regna per unda

Ironia in sequenti exemplo apertior est. Pro Flacco. *Litemus igitur Lentulo: parentemus Cethego: revocemus eiectos: nimiæ pietatis & summi amoris in patriam vicissim nos pœnas (si ita diis placet) sufferamus.*

Cap. 33.

10
Συγχώρησις *concessio.*

SYNCHORESIS est, cùm dictum aliquod aut argumentum condonatur. Verr. 7. *Sit sacrilegus, sit fur, sit flagitiorum omniũ vitiorũq; princeps: at est bonus Imperator.* Æneid. 10. *Italiam petiit fatis authoribus: esto.* Æneid. 7.

Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.
Non dabitur regnis (esto) prohibere Latinis:
At trahere, atq; moras tantis licet addere rebus.

Delectat hoc ornamentum in oratione præcipuè, cùm id concedimus, quod ei, cui conceditur, nocet: ut sæpè fit in contentionibus & cõtroversiis. Pro Ligario. *Habes igitur, Tubero, (quod est accusatori maximè optandum) confitentem*

tentem

tentem reum: sed tamen hoc ita confitentem, se in eâ parte fuisse quâ te, Tubero, qua virum omni laude dignum patrem tuum. Itaq; priùs de vestro delicto confiteamini necesse est, quam Ligarij vllam culpam reprehendatis.

Atque hæc de ornamentis elocutionis: quæ quò plura cócurrerint, eò pleniorē ornatum orationis efficiant necesse est: vt in illo exemplo Ligarianæ defensionis: *Certè contra ipsum Cæsarem est congressus armatus. Quid enim, Tubero, tuus ille districtus in acie Pharsalicâ gladius agebat? cuius latus ille mucro petebat? quis sensus erat armorum tuorum? quæ tua mens? oculi? manus? ardor animi? quid cupiebas? quid optabas?* Hic Metonymiæ variæ sunt: *gladius, armorum* pro subiecto *homine*: sed Metaphoræ sunt illustriores; *ardor*, inprimisque illæ sensum & actum tribuentes rebus inanimatis *gladio, mucroni, armis; agebat, petebat, sensus*: tum Synecdochæ, *mucro* pro *gladio, latus* pro *toto homine*: tum in verbis, *agebat, petebat, cupiebas, optabas*, sunt Epistrophæ finis: deniq; in sententiâ totâ est Apostrophe vehementis & instantis interrogationis. Quibus omnibus troporum figurarumque generibus sic vsus orator esse dicitur, vt Cæsari, quamvis & judici & adversario, tamen velut incantato & stupefacto, color variè mutatus sit, & libelli quidam è manibus exciderint. illa videlicet Platonis γοητεία fuit, illaq; flexanima dominaq; summi Imperatoris oratio.

Epilogus elocutionis.

RHETORICÆ LIBER *SECUNDUS DE PRONUNTIATIONE.*

CAP. I.
De voce & prolatione.

Locutionis (quæ prima pars facta est artis Rhetoricæ) præcepta in tropis & figuris exposita sunt: veniamus ad pronuntiationem, partem alteram institutæ artis & doctrinæ.

Pronuntiatio est apta elocutionis enuntiatio; elocutione certè ipsâ multò præstantior, & efficacior.

Huic primas dedisse Demosthenes dicitur, cùm rogaretur, quid in dicendo esset primum: huic secundas; huic tertias. Quò mihi melius illud ab Æschine dictum videri solet, qui cùm propter ignominiam judicij cessisset Athenis, & se Rhodum contulisset; rogatus à Rhodiis, legisse fertur orationem illam egregiam, quam in Ctesiphontem contra Demosthenem dixerat: qua perlecta, petitum est ab eo postridiè, ut legeret illam etiam, quæ contrà à Demosthene pro Ctesiphonte est edita: quam cùm suavissimâ & maximâ voce legisset, admirantibus omnibus, Quantò, inquit, magis admiraremini, si audissetis ipsum? Ex quo satis significavit, quantum esset in actione, qui orationem eandem aliam esse putaret actore mutato. Cujus etiam rei magnum argumentum Hortensius est: diu princeps oratorum, posteà æqualis Ciceroni, perpetuò autem

autem secundus: cujus tamen scripta tam longè abfuerunt ab illâ vivæ eloquentiæ famâ, ut appareret aliquid placuisse eo dicente, quod posteà legentes non invenerint. Quamobrem in hanc inprimis Rhetoricæ partem omnia illà Platonis probra justissimè conferentur: omnesque ὀψοποιΐας, κομμωτικὰς, κολακείας, γοητείας, ψυχαγωγίας insidiæ in hac unâ parte reperientur.

Partes pronunciationis duæ sunt: vox, undè prolatio (quæ communi nomine pronunciatio dicitur) & gestus, undè actio.

Atque harum partium altera ad aures, altera ad oculos attinet: per quos duos sensus, ad animũ omnis ferè cognitio pervenit. Sed de voce priùs: cujus bonitas optanda quidem nobis est primùm: deinde quæcunque ea fuerit, tuenda & exercenda: sic ut omnia quæ proferentur, sono vocis rebus quæ dicuntur accommodato proferantur.

Vocis autem unum est generale præceptum, ne sit gravissima, neve acutissima. Nam submisso 1
illo murmure debilitatur omnis intentio: contrà autem dicere omnia clamosè insanum est. Itaq; in mediis inter imum summũq; spatiis est consistendum: in quibus crebra debet esse vocis mutatio. Nunc enim acriori contentione 2
ascendere, nunc etiam sonorum tanquã gradibus descendere juvat. Hæc varietas, & hic per omnes sonos vocis cursus, & se tuebitur, & actioni afferet suavitatem. Ista est æquabilitas, cui contrariã μονοτονίαν Quintilianus cum Cicerone valdè fugiẽdam censet. Submissiori au- 3.
tem voce orationem auspicari, hinc gradatim

ascendere utile & suave est. Nam à principio clamare agreste quiddam est. Sed enim vocis hujus varietatis moderatrix esse debebit animi cogitatio. Hæc enim summa causa est pronunciationis, ut vox sit animi interpres & nuncia. Sunt enim voces ut nervi in fidibus, atque ita sonant, ut à motu animi sunt pulsæ.

CAP. II.

De voce in singulis verbis.

RAtio igitur vocis erit in singulis verbis, vel in totâ sententiâ. De verborum autem singulorum pronunciatione ita Quintil. præcipit. Proponamus nobis (ait) illud Ciceronis in oratione nobilissimâ pro Milone principium: nonne ad singulas penè distinctiones, quamvis in eâdem facie, tamen quasi vultus mutandus est? *Etsi vereor (judices) ne turpe sit pro fortissimo viro dicere incipientem timere*; Etiamsi est toto proposito contractum atq; summissum, quia & exordium est, & sollicitum exordium; tamen fuerit, necesse est, aliquid plenius & erectius, dum dicit, *pro fortissimo viro*: quàm cùm, *Etsi vereor*, & *turpe sit*, & *timere*. Iam secunda respiratio increscat oportet, & naturali quodam conatu, quò minùs pavidè dicimus quæ sequuntur, & quò magnitudo animi Milonis ostenditur,

tur. *Miniméq; deceat, cùm Titus Annius ipse magis de Republica salute, quàm de suâ perturbetur,* Deinde quasi objurgatio sui est, *me ad eius causam parem animi magnitudinem afferre non posse:* Tum invidiosiora, *tamen hæc novi judicij nova forma terret oculos.* Illa verò jam penè apertis (ut aiunt) tibiis: *Qui quocunq; inciderint, veterem consuetudinem fori, & pristinum morem judiciorum requirunt.* Nam sequens latum etiam atq; fusum est: *Non enim coronâ cõsessus vester cinctus est, ut solebat.* Quod notavi, ut appareret, non solùm in membris causæ, sed etiam in articulis esse aliquâ pronunciandi varietatem; sine quâ nihil neq; majus, neq; minus est. Hæc Quintilianus de pronunciatione singularum vocum; in quâ troporum genera, si qua sunt actuosa, reluceant necesse est. Non enim aliter Ironia, neque Metaphora illustrior & animosior intelligeretur. Similis est in verborum figuris pronunciatio.

Ratio vocis in tropis.

Ratio vocis in figuris dictionis.

Litigat & podagrâ Diodorus, Flacce, laborat:
Sed nil patrono porrigit, hæc chiragra est.

Hîc enim *podagra* & *chiragra*, voces nempè quibus insidet figura, præcipuâ quâdam præ reliquis emphasi proferendæ sunt. Par est in cæteris ratio.

Ipsa sonant arbusta, deus, deus ille, Menalca.
Te dulcis conjux, te solo in littore secum,

Te veniente die, te decedente canebat.
Certus locus, certa lex, certum tribunal.
Vbi *deus* bis, *te* quater expressa, & *Certus, certa, certum* eandem obtinent prosodiam.

CAP. III.
De voce in totâ sententiâ.

SEquitur pronunciatio totius sententiæ in quâ figuræ sententiarum, affectusq; omnes comprehenduntur.

Atq; hic cantus ille est, quem Tullius & Fabius Demosthenem & Æschinem significâsse dicunt, cùm vocis flexiones & inclinationes invicèm exprobrarent, non ideò improbandas: cùm enim uterq; alteri objiciat, palàm est utrumque fecisse.

Est autem intendendæ vel remittendæ vocis in oratione totâ, quæ est in verbis singulis, prosodia. Acutæ exemplum est pro Lig. *Vide Cæsar, quàm non reformidem: quanta lux tua liberalitatis & sapientiæ mihi apud te dicenti oboriatur. Quantùm potero voce contendam, ut hoc populus Romanus exaudiat. Suscepto bello, Cæsar, gesto etiā ex magnâ parte, nullâ vi coactus, judicio meo ac voluntate ad ea arma profectus sum, quæ erant sumpta contra te:* & hanc orator ipse contentionē vocis prædixit. Est acuminis diversa vox, & penè extra organū, cui Græci nomen amaritudinis dederunt, supra modum ac penè naturæ

vocis

vocis humanæ acerba: ut cùm populus acclamatione adversâ Cic. pro Rabirio agentē turbaret: *Nihil* (ait) *me clamor iste commovet, sed consolatur; cùm indicat esse quosdam cives imperitos, sed non multos. Nunquam (mihi credite) Pop. Rom. hic qui silet Consulem me fecisset, si vestro clamore perturbatū iri arbitraretur.* Quantò jam levior est acclamatio? *Quin continetis vocem, indicē stultitiæ vestræ, testem paucitatis?* Prima illa sunt lentiora: postrema vocis amaritudinem illam habent. Exemplum gravis & plenæ vocis est Phil. 2. *Si inter cœnam in tuis immanibus poculis accidisset, quis non turpe duceret? In cœtu verò populi Romani publicū negotiū gerens, magister equitum, cui ructare turpe esset, is vomens frustis esculentis vinum redolentibus gremium suum, & totum tribunal implevit.* In redditione collationis, producenda sunt omnia, trahendæ vocales, aperiendæ fauces, quò major quàm anteà fœditas exprimatur. Vocis autem moderatæ exemplum est pro Lig. *Quid enim, Tubero, tuus ille districtus in acie Pharsalicâ gladius agebat? cujus latus ille mucro petebat? quis sensus erat armorum tuorū? quæ tua mens? oculi? manus? ardor animi? quid cupiebas? quid optabas?*

2 (margin, beside "ritudinem illam habent. Exemplum gravis &")

3 (margin, beside "tur. Vocis autem moderatæ exemplum est pro")

CAP.

CAP. IV.
De voce affectuum singulorum.

ATque hæc communia affectuum ferè omnium: specialia quædam sunt in singulis affectibus, quorum pulsum tactumque voces exprimunt.
1 In miseratione vox erit flexibilis, plena, interrupta, flebilis: ut in illo Gracchanæ orationis loco *: *Quò me miser conferam? quò vertam? in Capitoliumne? at fratris sanguine redundat: an domum? matrémne ut miserã, lamentantemq; videã, & abjectam?* Quæ à Graccho Tullius ait acta sic esse oculis, voce, gestu; inimici ut lachrymas tenere non posset.
2 In iracũdiâ vox contraria est, acuta, incitata, crebrò incidens. Phil. 3. *O præclaram illam eloquentiã tuam, cùm es nudus concionatus! Quid turpius? quid fœdius? quid supplicijs omnibus dignius? num expectas dum te stimulis fodiam? Hæc te, si ullã partem habes sensus, lacerat, hæc te cruentat oratio. Vereor ne imminuã summorũ virorũ authoritatẽ & gloriam: dicam tamen dolore commotus: Quid indignius, quàm vivere eum qui imposuerit diadema; cùm omnes fateantur jure interfectũ esse, qui abjecerit?* Talẽ vocẽ requirit reticentia illa: *Iam cœlum terramq; meo sine numine venti*, &c.
3 In metu & verecundiâ contractus & hæsitans sonus

* 3. de Orat.

sonus est. Ter. Eun.

Totus, Parmeno, tremo horreoq;, postquam aspexi hanc. Talis vox Ciceronis fuit in plerisq; exordijs, ut pro Deiotaro etiam significatur: *Cùm in omnibus causis gravioribus C. Cæsar initio dicendi commoveri soleam vehementiùs, quàm videtur vel usus, vel ætas postulare; tum in hac causâ ita me multa perturbant, ut quantum mea fides studij mei afferat ad salutem regis Deiotari defendendã, tantum facultatis timor detrahat.*

4 In voluptate, tenerũ, lene, effusũ, hilaratum vocis genus optatur. Qualis est illa vox Æneæ, pictum in tapetis Troiæ excidium intuentis.

Constitit, & lachrymãs, Quis jã locus, inquit, Achate
Quæ regio in terris nostri nõ plena laboris?
En Priamus: sunt hic etiam sua præmia laudi,
Sunt lachrymæ rerũ, & mentẽ mortalia tangunt.
Solve metus: feret hæc aliquam tibi fama salutẽ.

5 Dolor sine commiseratione, grave quiddam & imo pressu ac sono obductũ requirit. In Pison. *Meministine, cœnum, cùm ad te quintâ ferè horã cum C. Pisone venissem, nescio quo è gurgustio te prodire, involuto capite soleatum? & cùm isto ore fœtido teterrimam nobis popinam inhalâsses, excusatione te uti valetudinis, quod diceres vinolentis te quibusdã medicamentis solere curari? quam nos causã cùm accepissemus, (quid enim facere poteramus) paulisper stetimus in illo ganea-*

tum

rũ tuarũ nidore atq; fumo: unde tu nos, cùm im-
6 *probissimè respondendo, tũ turpissimè eructando*
ejecisti? In blandiendo, satisfaciendo, rogando
levis vox & summissa est. Æneid. 4. (t
Mene fugis? per ego has lachrymas, dextrãq; tu
(Quando aliud mihi jam misera nil ipsa reliqu
Per connubia nostra, per incœptos hymenæos:
Si benè quid de te merui, fuit aut tibi quidqua
Dulce meum; miserere domus labentis, & ista
Oro (si quis adhuc precibus locus) exue mentem
Atq; hæc de vocis & in singulis verbis, & in totis affecti-
bus moderatione: ad quam exercendam, optimum es
censet Fabius ediscere quàm maximè varia, quæ flexu
omnes habeant: eaquè quotidiè ita dicere, ut agimus: u
simul in omnia paremur. Sic Cicero vitium huic modera-
tioni contrarium emendavit. Omnia enim sine remissio-
ne, sine varietate, vi summâ vocis, & totius corporis con-
tentione dicebat: Sed peragratâ Græciâ & Asiâ, omniu
generum Rhetoribus auscultatis, & ad hoc remedium ad-
hibitis, tandem non modò exercitatior, sed propè mutatu
rediit.

CAP. V.

De gestu & actione.

HActenus de voce: actionis lex & gestus su-
perest (quam Quintilianus chironomiam
appellat) virtutis multò majoris, quàm ulla
vox esse possit.

In ijs enim omnibus, quæ sunt actionis, inest quædam vi
à naturâ data: quare etiam hac imperiti, hac vulgus, ha
denique

denique barbari maximè commoventur. Verba neminem movent, nisi eum, qui ejusdem linguæ societate conjunctus est: sententiæq; sæpè acutæ non acutorum hominum sensus prætervolant. Actio autem, quæ præ se motum animi fert, omnes movet: ijsdem enim omnium animi motibus concitantur, & eos ijsdem notis, & in alijs agnoscunt, & in seipsis judicant. Argumento magno est pantomimus, qui solo gestu, sine voce, omnia spectantibus significat: ut gestus in tantâ, per tot gentes, linguarum diversitate, tanquam communis hominum sermo esse videatur. Imò verò etiam bestiarum, quæ signis affectus suos enuntiant: quinetiam rerum inanimatarum: sic enim picturæ & imagines tacitè loquuntur. Itaque gestus, sermo corporis & eloquentia rectè à Cicer. nominatur: in eoquè summum studium duo summi oratores Demosthenes & Cicero posuere. Demosthenes speculum grande intuens, componebat actionem & gestus corporis: & quamvis fulgor ille sinistras imagines redderet; suis demum oculis quod efficeret credidit. Quinetiam Satyrum histrionem ad eas artes magistrum adhibuit. Et Cicero histrionibus quoque hujus doctrinæ magistris Roscio comœdo, Æsopo tragœdo vsus est. Chironomiam verò Quintilianus author est ab heroicis vsque temporibus repetitam, ab ipso etiam Socrate probatam, à Platone quoque in parte civilium positam virtutum.

Lex vna hic summa est, ut omnes vocis flexiones subsequatur gestus.

CAP. VI.

De gestu totius corporis.

TRunco totius corporis orator seipsum moderetur, & virili laterum flexione, non gesticulatione scenicâ: actionemq; magis ad sensus, quàm ad verba accommodet. Status verò corporis sit secundum naturam erectus & excelsus. Etenim natura

Met. 1. *Os homini sublime dedit, cælumq; tueri*
Iussit, & erectos ad sydera tollere vultus.

Contraria autem mutatio & vacillatio, quàm indecora sit, Curionis motus ille argumento est, quem & Iulius (ut est in Bruto *) perpetuò notavit, *cùm ex eo in utramq; partem toto corpore vacillante quæsivit, quis loqueretur è lintre; & Cn. Sicinius homo impurus, sed admodum ridiculus: is, cùm Tribunus pleb. Curionem & Octavium Consules produxisset, Curioq; multa dixisset sedente Cn. Octavio collegâ, qui devinctus erat fascijs, & multis medicamẽtis, propter dolorem artuum, delibutus; Nunquam, inquit, Octavi, collegæ tuo gratiam referes: qui nisi se suo more iactavisset, hodiè te istîc muscæ comedissent.*

* Et Quint. lib. 11. ca. 3.

CAP.

CAP. VII.

De gestu capitis, frontis, oculorum.

ATq; hæc de corporis vniversi gestu. Partium item sua quædam ratio est, & quidem præcipua capitis, cum illo corporis statu consentientis. Demisso capite humilitas & mode- 1
stia significatur: & hoc gestu Poëta verecundiam reginæ exprimit. Æneid. 1.

Tum breviter Dido vultum demissa profatur.

Eundem modestiæ gestum proponit Homerus Iliad. 3.
Vlyssis exemplo, quem dicit stetisse oculis in terram defixis, immotoq; sceptro; priusquam illam eloquentiæ procellam effunderet: eoquè gestu par est Ciceronis timorē in principijs significatum esse: quinetiā id testificatur oratione
illā: *cùm in omnibus causis C. Cæsar*, &c. Aspec- 2
tus vertitur eōdē, quò gestus corporis: exceptis, quæ aut damnanda, aut removenda sunt, vt videamur aversari. Æneid. 3.

---Dij talem terris avertite pestem.

Æn. 1.---*Haud equidem tali me dignor honore.*

Solo tamen capite gestum facere, aut frequen- 3
ter facere, vitiosum scenecis doctoribus visum
est. Frontem ferire in dolore, Ciceroni videtur 4
oratorium, Fabio autem scenicum. Sed in ore 5

ac vultu sunt omnia: in eo autem ipso dominatus est omnis oculorum. Vultus enim imago est animi, indices oculi. Quarè cùm effeceris ne quid ineptum aut vultuosum sit, tum oculorum magna debet esse moderatio: qui, quot animi motus sint, tot significationes, & communicationes habent. Narium, labrorum, menti, cervicum, humerorum vitia magis notantur.

6

7

Humeros jactabat Demosthenes: sed hoc vitium ita dicitur emendâsse: vt cùm in angusto quodam pulpito stans diceret, hasta humero dependens immineret, vt si calore dicẽdi vitare id excidisset, offensatione illa cõmoneretur.

CAP. VIII.

De Gestu brachij, manus, digitorum.

1 AT brachium procerius proiectum, quasi quoddam telum orationis est: continuosq; ac decurrẽtes locos maximè decet: & cùm speciosius quiddam vberiusq; dicendum est (sicut illud, **Saxa atq; solitudines voci respondẽt*) expatiatur in latus, & ipsa quodammodo se cum militari istc gestu fundit oratio. Sinistrum verò brachium, si quid eo agendum sit, eousq; allevandũ est, vt quasi normalem angulum faciat. Manus autem minus arguta, digitis subsequẽs verba, non exprimens, tantum potest, vt sine hac

*Quintil. lib. 11. ca. 3.

2

3

hac trunca videatur actio. Nam cæteræ partes loquentem adjuvant:manus propè ipsa loquitur. Hinc Persianum illud Satyr.4.

Ergo vbi commotâ fervet plebecula bile,
Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
Maiestate manus.

Sinistra autem sola nũquam gestum facit:dextræ sese frequenter accommodat. Sic junctis manibus Aporia illa Gracchana agenda est: *Quò me miser conferam?* &c. Quantus verò sit junctarum manuum gestus, exemplum poetæ demonstrat. Ænied,1. 4

Ingemit,& duplices tendens ad sydera palmas
Talia voce refert:O terq; quaterq; beati,
Queis ante ora patrum Troiæ sub mœnibus altis
Contigit oppetere!---

Hîc poëta gestum præmonstravit.Manus verò complodere est scenicum.Atq; hæc de vniversâ manu:in cujus digitis singularis gestus quidam est: atq; ille inprimis maximè communis, quo medius digitus in pollicẽ contrahitur explicatis tribus:& gestus est instantior:& tribus pollice pressis,index ille(quo Crassum in exprimẽdo animi dolore,atq; impetu scienter usum significat Antonius)explicari solet.Is in exprobrando & indicando(undè ei nomen est)alternatâ ac spectante humerum manu, paulùm inclinatus affirmat: versus in terram urget: 5 1 2 I II

aliquando

III aliquandò pro numero unitatis est. Est autem
3 & ille verecūdæ orationi aptissimus, quo quatu-
or primis leuiter in summū coëuntibus digitis,
non procul ab ore aut pectore fertur ad hos
manus: & deindè prona ac paululùm prolata
laxatur. Quintilianus credit hoc modo cœpisse
Demosthenem in illo pro Ctesiphonte timido
summissoq; principio: sic item formatam Cice-
ronis manum, cùm diceret, *Si quid est in me in-*
genij (judices) quod sentio quàm sit exiguum,
&c. Atque digitorum gestus tam insignis est.

CAP. IX.

De gestu pectoris, fœmoris, pedis.

1 IN cæteris vitia ferè notata sunt: ut pectus ac
2 ventrem projicere: cedere etiam pectus Fa-
3 bio scenicum est. At femur ferire (quod Athe-
nis primus fecisse creditur Cleon) usitatum: &
1 indignatos decet, & excitat auditorē. In pedi-
4 bus verò status & incessus observatur. In dex-
trum verò ac lævū latus vacillare, alternis pedi-
5 bus insistendo, ridiculum est. Supplosio tamen
pedis in contentionibus & incipiendis & fini-
6 endis est opportuna. Incessus permissus est ora-
tori, sed rarus, & tantùm in causis publicis, ubi
II suggestū amplum & spatiosum est: ubi etiam
multi sunt judices: proindèq; in senatu, ubi
plures,

 Gestus.

plures, & in concione, ubi longè plurimi. Discursare tamen ineptissimum: urbaneq; Flavius Virginius interrogavit de quodam suo antisophistâ quot millia passuum declamâsset. 7

Atq; hæc de corporis gestu: qui magnis oratoribus instrumentum eloquentiæ prorsus admirabile fuit. Quin adversus oratores, hujus ipsius artificij fastidiosos contemptores, argumentum hinc sumptum est. Nam cùm Tullius adversus Callidium diceret, pro argumento refutationis posuit, quòd veneni sibi comparati causam tam solutè egisset, tam leviter, tam oscitanter, tam sine corporis gestu. *Tu Marce Callidi* (inquit) *nisi fingeres, sic ageres? præsertim cùm istâ eloquentiâ, alienorum hominum pericula defendere acerrimè soleas, tuum negligeres? ubi dolor? ubi ardor animi, qui etiam ex infantium ingenijs elicere voces & querelas solet? nulla perturbatio animi: nulla corporis: frons non percussa: non femur: pedis (quod minimum est) nulla supplosio. Itaq, tantum abfuit ut inflammares nostros animos, somnum isto loco vix tenebamus.* Sic Tullius Callidium in ipso foro, tanquam in aliquo Rhetoricæ ludo condiscipulum, non satis in arte, quam profiteretur attentum & consideratum vellicavit.

FINIS.

FINIS

